

CONSEJO
ESCOLAR
DE NAVARRA
NAFARROAKO
ESKOLA
KONTSEILUA

Monografía

Nafarroako
hezkuntzaren aldeko
itun soziala

Consejo Escolar
de Navarra
Nafarroako Eskola
Kontseilua

Gobierno de Navarra
Nafarroako Gobernu

Titulua

Nafarroako hezkuntzaren aldeko itun soziala

Kontseiluaren idazkaritza:

Mª Cruz Planchuelo Aranguren
Ana Reclusa Burgui

Lan hau Aitortu – Partekatu Berdin 4.0 Nazioarteko Baimen baten mende dago.
turria aipatzeko: Nafarroako Gobernua, Nafarroako Eskola Kontseilua

Azalaren diseinua

Andrea Laseca

Jardunaldien argazkiak

Anne Arguiñariz, Aritz Asín, Jon Urriza

Maketazioa

José Joaquín Lizaur

Inprimaketa

Gráficas Iratxe

LG: NA 864-2022

ISBN: 978-84-235-3624-5

Sustapena eta banaketa

Nafarroako Gobernuaren Argitalpen Funtsa

Navas de Tolosa k. 21

31001 Iruña

Telefonoa: 848 427 121

fondo.publicaciones@navarra.es

<https://publicaciones.navarra.es>

Aurkibidea

Aurkezpenak

- 9 María Chivite Navascués. Nafarroako Gobernuko Lehendakaria.
- 13 Encarna Cuenca Carrión. Estatuko Eskola Kontseiluko Burua.

Aurkezpena

- 17 Hezkuntzaren erronkak XXI. mendean: bikaintasuna eta ekitatea uztartzea. Hezkuntza itunaren beharra. Xavier Bonal i Sarró.
- 27 Hezkuntzaren aldeko Itun Soziala nola lortu zen Aragoian. Jesús Garcés Casas.

Mahai inguruak

- 33 Mahai-ingurua 1: Hezkuntzaren bidez haurtzaroz gozatzeko eskubidea.
- 51 Mahai-ingurua 2: Hezkuntza itun bat posible egiteko gakoak.
- 65 Mahai-ingurua 3: Nafarroako Eskola Kontseiluaren zeregina Hezkuntza Itunaren eraikuntzan.

Itxiera

- 81 Nafarroako Hezkuntzako Kontseilaria. Carlos Gimeno Gurpegui.

Aurkezpena

María Chivite Navascués
Nafarroako Gobernuko Lehendakaria

Estatuko Eskola Kontseiluko burua, Nafarroako eta Aragoiko eskola-kontseiluetako buruak, irakasleen, familien, ikasleen eta hezkuntza-komunitateko gainerako kideen ordezkariak; jaun-andreok, egun on, eta eskerrik asko zuen lanarekin hain beharrezkoa dugun hezkuntzaren aldeko itun sozial eta politikoari laguntzeagatik.

Itun hori jasoa dago Bizikidetzazko eta berdintasunezko legegintzaldi berritzaile eta aurrerakoirako programa-akordioan, helburu izanik, batetik, sistemak lege eta arau egonkorak izatea, eta, bestetik, hezkuntza publikoari lehentasunezko profila ematea.

Hezkuntzaren aldeko itun soziala lortuta, sistemari araudi egonkorra eman nahi zaio, aurrera egin ahal izateko kalitate-eredu erabakigarri baterantz. Hezkuntza itunaren helburu nagusia da hezkuntzarako eskubidea bermatzea, Konstituzioan eta estatutuetan jasotako eskubidea baita, betiere ekitatearen, kalitatearen eta erantzunkidetasunaren printzipioen pean, eta hezkuntzako eragileen parte hartzearekin, Nafarroa beti izan dadin komunitate kohesionatua, hala gizarteari nola lurraldeari dagokienez. Eta, era berean, izan dadin estatuko eta nazioarteko erreferentea, hezkuntzako berrikuntzari eta zerbitzu publikoaren ereduari dagokienez.

Itunarekin lortu nahi da, halaber, bai hezkuntza-politika bai Nafarroako gobernu desberdinek hartzen dituzten erabakiak epe luzeko agenda batean kokatzea, ez legegintzaldi bakar baten esparruan soilik, eta Foru Komunitatearen aurrekontuetan islatzea.

Izan ere, etorkizunean Nafarroa gobernatzen lagunduko diguten plan estrategikoei, hala nola Suspertu Planak edo *Next Generation* Funtsek, helburu dute gure lurraldea ezagutzaren ekonomia baterantz bideratzea; beraz, garbi dago hezkuntzari ekin behar diogula lehenik eta behin.

Ezinbestekoa da ezagutzaren ekonomiarantz joko duen hezkuntzaren defentsa kolektiboa egitea; izan ere, hezkuntza da gure produkzio-sistema eboluzionatzeko komunitateak duen baliabiderik hobereena. Baina ez hori bakarrik. Baliabiderik hobereena da, halaber, sortu eta sostengatzeko herritar kritikoz osatutako gizarte bat, erakundeekin eta beren

buruarekin zorrotzak diren pertsonen osatutakoa, arlo publikoaren kudeaketan inplikatzeko diren pertsonen osatutakoa, horiek badakitelako elkarrekin bakarrik egin dezakegula aurrera oparotasun komun baterantz eta etorkizun kohesionatu eta partekatu baterantz.

Nola uztartu bikaintasuna eta ekitatea? Nola piztu gure gazteengan jakiteko eta ikasteko irrika? Edo, nola erantzun gure gizarte garaikidearen prestakuntza-premiei? Galdera horiei, besteak beste, erantzuten saiatuko gara denon artean; erantzuten eta, ondoren, adosten.

Nolanahi ere, ez dut azpimarratu gabe utzi nahi hezkuntza dela pandemia honek arrakastetako bat. Hezkuntza-komunitateak ahalegin itzela eta etengabea egin du, hasi departamentuko goi-kargudunetatik eta inplikaturako profesional guzti-guztietera: ikastetxeetako zuzendaritzak, klustroak, irakasleak, ikastetxeetako administrazio eta zerbitzuetako langileak, administrazio-zerbitzuetako langileak, ikasleak eta familiak. Denek ere ahalegin izugarria egin dute ahalik eta egoerarik hobereanean bermatzeko hezkuntzarako oinarritzko eskubidea.

Hezkuntza presentzialaren modalitatea instituzio ordezkazina eta eztabaidazina da gure hezkuntza-sisteman eta gure gizartean, bai ezagutzak eskuratzen laguntzen duelako, bai kalitate handiko sozializazio-esperientzia bat delako, belaunaldi eta profil sozial eta familiar desberdinen artekoa. Funtsezkoa da ezagutzak eta balioak eskuratzeko, baita adingabeen emozioak hobetzeko ere, eta zer esanik ez gaur egungo ziurgabetasunak, albisteak eta urrutze soziala murrizteko.

Nahiz eta omikron aldaera agertu, Nafarroan detektaturako guztizko positiboaren % 27 izan dira hezkuntza-sisteman detektaturakoak, 2021. urtea bukatzean. Joan den ikasturtean, hezkuntza-sistemako positiboak Nafarroako guztizkoen %24 izan ziren.

Hau da, ikastetxeetako egoera segurua da, joan den ikasturtekoaren oso antzekoa. Segurtasun hori lortu da 2021-2022 ikasturterako hezkuntza-jarduera presentziala garatzeko prebentzio- eta antolaketa-protokoloari esker. Hala, ikasturte hau pixkanaka

hezkuntza-normaltasunerantz doa, ikasturtean zehar ezartzen ari diren neurriak pixkanaka malgutuz.

Gainerako adin-tarteetan bezala, berri ona da 5 eta 11 urte bitarteko 16.500 haur nafarrek baino gehiagok hartu izatea jada covidaren aurkako txertoa, hau da, haur guztien %33k. Nafarroan txertoa har dezaketen adin horretako 50.103 haur daude denera, eta txertoa hartu dutenak edo hartzeko prest daudenak 25.000 inguru dira, %50 gutxi gorabehera.

Abiapuntu horrekin, eta ukazina izanik Nafarroako Eskola Kontseilua dela unibertsitatez kanpoko irakaskuntzaren programazio orokorrak ukitutako gizarte-sektoreen kontsulta eta partaidetzarako organo gorena, eta, beraz, Foru Komunitateko hezkuntzako partaidetzarako organo gorena; hori dela eta, esan dezakegu Nafarroan hezkuntzaren aldeko itun sozial eta politiko handi bat bultzatzeko tokirik egokiena dela.

Izan ere, gizartearen gehiengoak eskatzen du itun hori. Arlo publikoaren kudeatzailerok akordioak eta adostasunak lortu behar ditugu, hezkuntza-sistemaren egonkortasun egokia bermatzeko.

Gaur egungo krisiak agerian utzi du hezkuntzarako eskubidearen hauskortasuna. Aurreko finantza-krisian aplikatu ziren aurrekontu-murrizketen ereduak handitu egin zituzten gizarte- eta lurralde-arrakalak. Eta hezkuntza-azpiegituren gabeziak, irakasleen lan-baldintzen okertzeak, enpleguaren prekaritateak, gizarte-koehisorako neurriak desgertzeak, landa-eskolen babesgabetasunak, parte-hartzea ahultzeak eta, azken batean, hezkuntza-komunitate osoa integratzeko beharrezkoa den lidergo politikorik ezak eragin zuten hori guztia ahulenek ordaindu behar izatea, hezkuntza beste bide batzuetatik bermatu ezin dutenek alegia.

Baina, frogatua gelditu denez, ahulenei eragiteaz gain, gizarte-agregatuari ere eragiten dio, herritar guztiei, ikusten baitute nola ari diren desintegratzen gure oparotasunari eta ongizateari laguntzen dioten instituzio eta balio komunak.

Hori gure asmo politikotik urruti dago. Asmo politiko hori, hain zuzen ere, onartu berri ditugun aurrekontuek babesten dute, legegintzaldian hirugarrenez jarraian onartutako aurrekontuak hain zuzen ere; gure historian anbiziorik handienekoak dira, eta baliabideen % 56 gizarte-gastura bideratzen dute.

Espanian eta Nafarroan gero eta agerikoagoa da hezkuntzan itun politiko eta sozial handi bat lortzeko beharra, besteak beste, arazo hauek konpontzeko: eskola-porrota eta gazteek garaia baino lehen uztea eskola. Izan ere, gaiaren inguruko txosten guztiek ohartarazten dute arazo horiei buruz.

Hezkuntza malgu eta zeharkakoa erdiestea da denon asmoa, zeinetan ikasle orok ez baititu gauza berak eginen. Izan ere, ekitatean eta kalitatean, ahaleginean eta merezimenduan oinarritutako hezkuntza behar dugu. Etapa guztietan, hezkuntzaren helburua da pertsonaren osoko prestakuntza erdiestea, eta herritartasun librerako eta lanbide-mundu zorrotz baterako prestakuntza ematea. Eta horretarako ez da aski irakaskuntzako erakundeen ahalegina. Izan ere, langintza horretan eragile guztiek hartu behar dute parte: irakasleek, ikasleek, irakasle ez diren langileek eta familiako zein ingurune sozialeko kideek.

Ezinbestekoa da gizarteak eskura jartzea jakintzaren eta sormenaren komunikazioari egokitzen zaizkion baliabideak eta ingurukoak. Ezinbestekoa da ahalegintzearen balioa aitortzea eta lantzea. Ezinbestekoa da familiek balio horiek eta bizikidetzaren demokratikoa

eta bizitzarako jakintza eskuratzeko balioak transmititzea. Eta, orobat, ezinbestekoa da ikasleek beren ikaskuntzarekiko konpromisoarekin ilusioa izatea. Horretarako, aldeko giroa sortu behar dugu gizartean; egiten ari garen horretan konfiantza izan behar dugu. Eta horrek hezkuntza-maila guztietan balio du, gainera. Hala, ezbairik gabe, adierazle hobeak erdietsiko ditugu hezkuntza hobeia izanen baitugu.

Gizartea akordioa eskatzen ari da. Agerikoa baita hezkuntzak gizartearen eredia osatzen duela. Horregatik, gure proposamen politikoak erreferentzia gisa jartzen du publikoa dena, lan egiten du aukera-berdintasunaren alde eta bereizketaren aurka, izan sexuarengatik, arrazarengatik, erlijioarengatik edo klase sozialarengatik.

Hezkuntzaren aldeko itun sozial hori denon arteko lana da eta ez bereziki inoren meritua. Hortxe dugu arrakasta. Eta pedagogia hori gero Parlamentura bidali behar dugu. Ez da gobernu zehatz baten ituna. Etorkizuneko belaunaldietarako ituna da. Gizartea horixe ari da eskatzen eta alderdi politikoek ez lukete hutsik egin behar. Hauxe da unea. Elkartzen gaituena jarri behar dugu mahai gainean, zorionez, bereizten gaituena baino gehiago baita elkartzen gaituena.

Eskerrik asko.

Aurkezpena

Encarna Cuenca Carrión
Estatuko Eskola Kontseiluko Burua

Lehenik eta behin, zorionak eman nahi dizkizuet Hezkuntzaren aldeko Itun Soziala lortzeko aukeratu duzuen metodoagatik. Metodo hitzak, grezieraz, "jarraitu beharreko bidea" esan nahi du, zerbait gauzatzeko egin beharreko urratsak; eta, nire ustez, Eskola Kontseiluaren, hots, gizarte eta hezkuntza komunitatearen ordezkari-organoren laguntza izatea da adimen kolektiboari probetxua ateratzera eramanez gaituen bidea, premiak zehaztu eta hobetzeko proposatzeko ezinbesteko zaigun bidea. Hamar urteotan eginiko azterketa sakon eta zehatza Kontseiluaren txostenetan jasota dago eta oinarri sendoa da adostasunetan oinarrituriko proposamenak taxutzeko.

Kontua baita irtenbideak aurkitzea ezberdin pentsatzen duen jendearekin lan eginez, geureak ez bezalako bizipenak, kultura eta errealitatea daukatenekin lan eginez. Eta elkarrekin bizitzea da kontua.

Nolabaiteko beldurra edo kezka eragin dezake ideia ezberdinak dituzten pertsonekin elkartu beharrak. Ez da bide samurra, badakigu. Eta badakigu, orobat, bide hori egingarria dela; baina, jakina, aurreiritzirik gabe hurbildu beharra dugu prozesura, ongi jakinez kontua ez dela proposamenak egitea irabazteko edo arrazoia izateko asmoz, baizik eta konpromiso partekatuak aurkitzeko.

Horrek Ryszard Kapuscinski ekartzen digu gogora, idazleak kontatzen baitigu nola, gizadiaren hasieran, talde txiki batzuek beste talde txiki batzuk aurkitzen zituzten eta nola egin zioten aurre horri, beste jende bati, besteari: "Bestearekin topo egitean, jendeak hiru aukera izan zituen: gerra egitea, inguruan harresi bat eraikitzea edo elkarrizketan hastea."

Historian badira gerra eta harresien adibideak: Babiloniako dorreak eta ateak, Txinako Harresi Handia, Erromako limesa eta inken harresiak. Hemen, askoz hurbilago, haien berri ematen diguten esapideak ditugu: "Murrua apalxko, denak gainetik doazko", esate baterako. Batzuetan hesiak dira, besteetan, ordea, axolagabekeriaren gordinak bakartzen du bestea...

“Zorionez”, esaten zuen Kapuscinskik “gure planetan osoan ugariak dira, barreiatuak egonagatik ere, bestelako giza-esperientzia baten frogak: lankidetzarenak. Honako hauez ari naiz: portu, agora, santutegi eta merkatu-plazen hondakiez; antzinako akademia eta unibertsitateen eraikinez, oraindik ere ikusgai baititugu batzuk; merkataritza-ibilbideen aztarnez, hala nola Zetaren Bideak, Anbar Bideak eta Sahara zeharkatzen zuten karabanek utzitakoez. Toki horietan guztietan, ideiak eta salgaiak trukatzeko elkartzen zen jendea. Salerosketak eta negozioak egiten zituzten han, itunak eta aliantzak hitzartzen, helburu eta balio partekatua aurkitzen. “Bestea” ez zen jada arrotzaren eta etsaiaren, arriskuaren eta maltzur hilgarriaren baliokidea. Ohartu ziren norberak Bestearen zati bat zeramala bere baitan, horretan sinetsi zuten eta lasai bizi izan ziren.

Demokraziak elkartzeko eta elkarrizketan aritzeko guneak ekarri zituzten, “Helburu eta balio partekatua” proposatzeko guneak: eskola kontseiluak. Gune horiek, ongi erabiltzen gero, aukera ematen digute bestearekin partekatzen dugun zati hori gertutik ikusteko, eta aukera ematen digute lasai egiteko aurrera gure esku dagoen tresna ahaltsuari esker, elkarrizketari esker, Kapuscinskik aipaturiko hirugarren bidea baita hori.

Elkarrizketan aritzeak esan nahi du bestearen ahotsa modu aktiboan aditzea, hura hor dagoela onartzeaz gain, haren *arrazoia*k ere aintzat hartzea; haren arrazoia ulertzea nolabait. Hurbiltzeko modu bat da hori. Akordioak sortzeko bide bat, eta adostasun horiek ez dira nahitaez erdibideko aukerak izanen, soluzio berriak ere landu daitezke-eta, ikuspegi berri batetik etorritakoak.

Zuek, Nafarroako Eskola Kontseilua, haren gobernu duzuenok, hirugarren taldean zaudete, elkarrizketan aritzeko prest, elkarrizketan jarduteko gogoz, konfiantzaz, Nafarroako Eskola Kontseiluko presidentek esan didanez. Prestasuna, gogoia eta konfiantza elkarrizketari ekiteko osagai ezinbestekoak dira, inondik ere. Zuek aberatsago egiten zaituen beste balio bat aipatu nahiko nuke: ezagutza osoa, lehen pertsonan eta ikuspegi

ezberdinetatik ezagutzen baituzue jokoan diren funtsezko arazoak. Hau da, ikuskera osoa duzue.

Nafarroako Eskola Kontseiluko ordezkari agurgarri horiek, gobernuaren deia-ri erantzuteko baldintzarik onenak dituzue, zalantzarik gabe, eta, horrenbestez, elkar ulertuz, erantzukizunaren eta altruismoaren etikatik abiatuz, egokierarik onenean zaudete Gobernuari erantzun ahal izateko eta edozein "ni", edozein pertsona identifikatuta sentitzeko moduko proposamena sortzeko, "guk guztiok, Nafarroako gizarte- eta hezkuntza-komunitateko ordezkariak" sinaturiko erantzuna emateko.

Batzuetan bidea ez da samurra arrazoi ugari tarteko. Ziurgabetasunez beteriko etorkizunaz pentsatzeak blokeatu egin gaitzake. Horrexegatik uste dut beharrezkoa dela inoiz ez ahaztea zein den gure helmuga, denok partekatu beharrezkoa: hezkuntzaren helburua pertsonak heztea da, eta zer-nolako herritarrak utzi nahi ditugu planetan? Itun hau da zuen Itaka.

Elkarren beharra dugu bidaia honetarako, errealitatea ezagutzeko ikuspegi anitz behar ditugulako, Bestearen bila joan beharra dugu, eta zer batzen gaituen ikusi. Walt Whitman entzun dugu, baita Bob Dylan ere

Handia naiz... jende pila daukat ene baitan.

Zalantzarik ez, osatzen gaituzten hamaika *ni* horien ugaritasun jorian, elkar adituz, elkarriketan, konfiantzaz, guztiona den tokia aurkituko dugu: gutasuna.

Esperantza helarazi nahi dizuet, Nik badut. HERAKLITOK esaten zuenez

Ez baduzu ezustekoa espero, ez duzu aurkituko.

Badut esperantza akordioa lortuko duzuela.

Hezkuntzaren erronkak XXI. mendean: bikaintasuna eta ekitatea uztartzea. Hezkuntza itunaren beharra

Xavier Bonal i Sarró

GEPS-UAB. Universitat Autònoma de Barcelonako Soziologiako irakaslea eta Amsterdamgo Unibertsitateko *Special Professor of Education and International Development*
xavierbonal@gmail.com

Testu honek eskola-segregazioaren kontrako borrokaren funtsezko dimentsio batzuk aztertzen ditu, berriki onartutako hezkuntza-legearen esparruan (LOMLOE). Katalunian izandako esperientzian oinarrituta, kapitulu honetan azken urteetako ekimenik nabarmenenak biltzen dira, segregazioaren kontrako neurrien eraikuntzan ikusgarritasuna ematea eta aurrera egitea ahalbidetu dutenak. Bigarren zatian, eskola-segregazioaren kontrako borrokan ikuspegi sistemikoa garatzeko landu behar diren hezkuntza-politikako lau eremu aipatzen dira. Testuari bukaera ematen diote politika horien arrakasta edo porrota erraz dezaketen baldintzen hausnarketa labur batzuek.

Gako-hitzak: Eskola-segregazioa; itun soziala; hezkuntza inklusioa; hezkuntza-erregulazioa; gobernantza.

Hezkuntzaren erronkak XXI. mendean eta eskola-segregazioaren kontrako borroka

Gure hezkuntza-sisteman eskola-segregazioa murriztera bideratutako hezkuntza-politikak sortzen hasi dira gure herrialdean. Hezkuntzan sartzeko sistema demokratiko bat lehen aldiz eraikitzeke premiek, agenda politikoan beste lehentasun batzuk izateak eta botere publikoek familien hezkuntza-lehentasunetan esku hartzeko dituzten errezeloek eskola-segregazioaren kontrako borroka urte luzez atzean utzi izan dute. Hala ere, azken urteotan gizarte zibilaren mobilizazioak, hezkuntza-desberdintasuna islatzen duten azterlanen kopuru gero eta handiagoak eta ekitatea nazioarteko erakunde batzuen agendetan hezkuntza-politikaren helburu gisa sartzek, arazoaren ikusgarritasuna hobetzen eta esku-hartze politiko handiago baten beharra agerian uzten lagundu du.

Espainiaren kasuan, gizartearen eraldaketa instituzional eta historikoen isla den hezkuntza-sistema bat da. Masa-eskola hirurogeita hamarreko hamarkadatik aurrera

finkatu zen Espainian eta, bereziki, diktaduraren bukaeratik aurrera. Eskolatzeko prozesua oso berandu hedatu zen, Europako beste herrialde batzuetan hezkuntzan izan zen demokratizazio-prozesua baino askoz ere beranduago. Dakigunez, horrek azaltzen du herritarren hezkuntza-mailen artean dagoen belaunaldi-arrakala handia eta arrakala horrek funtsezko garrantzia du Espainiako hezkuntzaren lurralde-desberdintasunak azaltzeko, baita garapen ekonomikoko maila desberdinak dituzten eremuen eta klase sozialen arteko desberdintasunean dituzten ondorioak azaltzeko ere.

Alderdi politiko nagusien bi ikuspegi ideologiko kontrajarrien arteko tentsioak asko baldintzatu du hezkuntza-sistemaren ekitatea, Espainiako Konstituzioaren 27. artikulua desberdin interpretatzeko joera izan baitute. Nolanahi ere, esan behar da oinarritzko alderdietan bat etorri zirela, hezkuntza-eskubidean, oinarritzko hezkuntza doakoa eta nahitaezkoa izatean, botere publikoek hezkuntza-sistema ikuskatu eta homologatzeko izan beharreko arduran eta unibertsitateen autonomian, alegia. Aldiz, interes dibergenteak agerian gelditu ziren irakaskuntza-askatasuna eta hezkuntza-ereduen aniztasuna defendatzen dituen posizio politikoaren eta ekitatea eta hezkuntza-eskubidea bermatuko lukeen posizio esku-hartzaileagoaren artean. Horrela, familiek beren seme-alabek prestatutzeko erlijioso eta morala izateko duten eskubidea, ikastetxeak sortzeko askatasuna edo botere publikoek sostengatutako hezkuntza-sistema duala (publikoa eta pribatu itundua) finkatzea dira 27. artikuluan ageri diren alderdiak, alderdi politikorik aurrerakoienek onartutakoak. Hala, alderdi kontserbadoreenak onartu zuten Espainiako Konstituzioan aukera ematea irakaskuntzan Estatuko gainerako hizkuntzak sartzea, hezkuntza-komunitateak parte hartzea Administrazio publikoak sostengatutako ikastetxe guztien kontrolean eta kudeaketan, erlijio-prestatutzeko nahitaezkoa ez izatea eta irakasleen kontzientzia- eta katedra-askatasuna.

Ikuspegi horiek demokraziarako trantsiziotik izan diren hezkuntza-erreformetan ageri dira. Etengabe, boterea txandakatzerekin batera, aldaketak egin dira hezkuntza-sistema-

ren egituran edo edukian, eta horrek asko zaildu du, zalantzarik gabe, ekitatearen aldeko politika sendoa izatea. Gatazkak gaur arte iraun du, eta horren lekuko dira Hezkuntzaren aldeko Ituna erdiesteko izan diren ageriko zailtasunak.

Hala ere, kontrako ikuspegiak ez liokete bizkarra eman behar nazioarteko ikerketak ematen duen ebidentziari. Ekonomiako Lankidetzeta eta Garapenerako Antolakundearen txosten berrienen arabera, hezkuntza-sistemetako desberdintasunak gehien murriztu dituzten herrialdeek ere emaitza akademikoak hobetzea erdietsi dute. Lehen ekitatea eta bikaintasuna kontrajartzen ziren, orain agerikoa da bi helburu horiek osagarriak direla. Horrenbestez, ekitatea hezkuntzan bilatzea eraginkortasunaren helburua da, banaketa-justiziaren helburu argia izateaz gainera. Espainiak berriki arte hezkuntza-desberdintasuna nabarmen murriztu du, eta hori hala izanik uste izan da lehenago edo geroago murriztu ahal izanen lukeela desberdintasun sozialaren eta herritar babesgabeen hezkuntza-aukeren gabeziaren arrakala handia. Alabaina, ditugun azken zantzuen arabera, badirudi hezkuntza-desberdintasunaren murrizketa gelditu egin dela.

Gizarteek XXI. mendean dituzten erronkek desberdintasun horri aurre egiteko politikak gauzatzera behartzen dute. Hezkuntza-desberdintasunaren kontrako politikak, gainera, ekitate-politikak dira, sistema osoaren hobekuntza kolektibo babesgabeenen hezkuntza-errendimendua hobetuz soilik lor daitekeelako. XXI. mendean, gainera, hezkuntza-eskubidearen kontzeptu zabala kontuan izan behar da, ikasteko benetako eskubidea izanen dena eta hezkuntza-eskubidea hezkuntza formal oinarritzkoa izatearekin identifikatzea gainditzeko balioko duena. XXI. mendean ikastea beharrezkoa da gizarte-eta lan-inklusioreko, gizartean parte hartzeko eta bizikidetzarako. Horregatik, ikasteko aukerak norbanakoen oinarritzko eskubidea da eta horiek sendotzeko baldintzak sortu behar dira.

Segregazioaren kontrako politika inklusiboaren esperientziak

Hezkuntza-eskumenen Espainiako banaketa-sistemak eta estatuko araudian eskola-segregazioari berandu erantzuteak autonomia erkidegoak eta udalerrriak bilakatu dituzte eskola-segregazioaren kontrako borrokaren arduradun nagusi, egitez edo ez-egitez.

Autonomia-erkidegoetako eta tokiko gobernuek arlo horretan emandako erantzunak aski erreaktiboak izan dira. Hezkuntza-segmentazioko prozesuei eta haiek hezkuntza-berdintasunean dituzten ondorio negatiboak buruzko ebidentzia dagoen arren, eskola-segregazioa oso berandu sartu da agenda publikoan. Are gehiago, kasurik gehienetan, mugimendu sozialak, hezkuntza-ikerketaren salaketak edo aukera-berdintasunaren aldeko erakundeak eta entitateen esku hartzeak erdietsi dute politikariek gaiari erreparatzea.

Ezbairik gabe, Katalunia da eskola-segregazioaren gaineko legerik gehien onetsi duen autonomia-erkidegoa. Eta horretan lan gaitza egin du Síndic de Greugesek (Arartekoak), fenomeno sozial hau salatu duelako eta, segregazioaren arrazoiak zein diren esateaz gainera, esku hartzeko mekanismoak zein izan zitezkeen ere adierazi duelako. Síndicaren 2006ko urteko txostenak ohartarazi zuen eskola-segregazioa gero eta handiagoa zela eta gero eta gehiago zirela gai horren gainean jasotako kezak. Urtebete geroago, Síndicak berak funts publikoekin finantzaturako ikastetxeen eskolatzeari buruzko jarduketara ofizioski abiatu zuen eta Hezkuntza Departamentuari (*Departament d'Educació*)

elkarlanean aritzeko eskaintza egin zion, eskola-ghettoak geldiarazteko. 2008an, Kataluniako eskola-segregazioaren gaineko aparteko txostena argitaratu zuen eta hartan salatu izan bazirela Kataluniako zenbait udalerritan eskola-ghettoak, horrek hezkuntza- eta gizarte-aukeretan dituen ondorioez ohartarazi zuen eta, orobat, administrazio publikoak egoera horri erantzuna ematera bultzatu zituen.

Ildo beretik, eta gai horren gaineko eskumen zuzenik izan gabe, Bartzelonako Diputazioak egindako lana nabarmendu beharrekoa da. Izan ere, plangintzari, hezkuntza-desberdintasunari eta eskola-segregazioari buruzko ikastaroak eman zizkien udal teknikariei. Era berean, Diputazioak eskola-segregazioari buruzko txostenak ordaindu zizkien beren lurretan arazoaren zenbaterainokoa zein zen ezagutu nahi zuten udalderriei.

Horrenbestez, eskola-segregazioa mahai gainean zegoen, baina oraino gutxi ziren udalek eta autonomiek egindako ekimenak. Hala, Síndicak berriro jarri zuen segregazioa agenda publikoan, honako honetan eskola-segregazioa sortzen zuten prozesuak zein ziren argi adieraziz eta udalerrri bakoitzean egoera zein zen erakusten zuten datu zehatzak ekarriz. Síndicak “Eskola-segregazioa Katalunian (I): ikasleen onarpen-prozesuaren kudeaketa” eta “Eskola-segregazioa Katalunian (II): eskolatzeko baldintzak” aparteko txostenak prestatu zituen eta 2016an Kataluniako *Parlamentean* aurkeztu. Zalantzarik gabe pizgarri nabarmena izan ziren udal agintariendako. Arazoa ez zen jada gai orokor eta teorikoa, eta politikaren lehen lerroan zegoen, txostenek agerian uzten baitzuten eskola-segregazioan zer alde zegoen udalerrien artean, egindako politikak zein ziren adierazten baitzuten eta, orobat, segregazioa murrizteko hezkuntza-politikaren jarduketa-marjina azpimarratzen baitzuten.

Kataluniako udalderriek XXI. mendeko lehen hamarkadan eskola-segregazioaren kontra borroka egiteko politikak oso ezberdinak izan dira intentsitateari dagokionez. Alde batera utzita gizartearen osaera, hezkuntzaren merkatua eta beste alderdi estrukturalen efektua, hezkuntza-segmentazioari nagusiki eutsi zaio segregazioaren kontrako borroka hezkuntza-plangintzaren ardaztat hartu duten udalerrietan, ikuspegi sistemikoa erabiltzeaz gainera eskolatzeko prozesuetan esku hartzen duten askotariko eragileen parte-hartzea ere bilatu dutenetan, eragile horien interesak bat etorri edo ez. Maiz, tokiko gobernuek (eta talde teknikoek) bilatu izan dute Kataluniako Generalitateko hezkuntzako ikuskapen-zerbitzuaren konplizitatea, eta, batzuetan, ahalegin itzela eginez.

Egoera horretan, Síndic de Greugesek berak, oraingoan *Departament d'Educacióren* eskutik, Eskola-segregazioaren kontrako Kataluniako Ituna bultzatu zuen 2019an. Itun horrek 10.000 biztanletik gorako udalerrietako tokiko gobernu gehienek, eskola itunduetako patronalaren, alderdi politikoen eta hezkuntza komunitateko ordezkarien babesa izan zuen; esaterako, *Eskoles contra la Segregació* taldearena, konplexutasun goreneko ikastetxeetako familien elkartearen taldea baita. Hori hala izanik ere, azpimarratzekoak dira itunarekin bat egin ez dutenak, hala nola USTEC irakasleen sindikatua eta eskola publikoko familien ordezkariak (AFFAC taldea, lehenago FAPAC). Horiei guztiei ez zaie nahikoa iruditu ituna.

Eskola-segregazioaren kontrako itunak 9 jarduketa-esparru, 30 jarduketa eta 189 neurri aurreikusten ditu, eta 4 urteko epean ezarri nahi dira. Udalerrietako eskola-segregazioa zenbatekoa den jakiteko ebidentzia sistematikorik ez dagoenez eta jarduketek ikuspegia hobetzeko xedez, udalerrri asko azterlanak eta txostenak egiten hasi dira beren

lurraldeko egoera ezagutzeko. Beste udalerrri batzuek lan batzordeak sortu dituzte, askotariko hezkuntza-eragileen arteko beharrezko konplizitatea izateko. Batzuetan arazoaren gaineko esku-hartzea sendotu edo bizkortu da. Horixe da, esaterako, Bartzelonako *Consortori d'Educació* bultzatutako *Pla de Xoc contra la Segregació Escolar*. Ikasle kalteberak identifikatzeko sistemak hobetu ondoren, plan honek familia onuradunei eskolatzea eskaintzen die hezkuntza-zona bereko eskolen arteko oreka bermatzeko eta, hala, ikasle kalteberak ikastetxe jakin batzuetan kontzentratzea saihesteko. Planean ezarrita dago ikasle kalteberen eskolatzea handitzen duten ikastetxe publiko eta itunduak baliabide osagarri hornitzea, eta mekanismoak eskolako materialaren doakotasuna eta jarduera osagarri eta eskolaz kanpokoak eskuratzea bermatzeko.

Autonomia-mailan, itunak berekin ekarri du baliabide publikoekin finantzatutako ikastetxeetan ikasleak onartzeko dekretu berri bat onestea, eta itunean ezarritako askotariko ekintzen gainean eztabaidatu eta hausnartzeko batzordeak sortzea.

Kataluniako Hezkuntza Zerbitzuko ikastetxeetako hezkuntza-eskaintzaren programazioari eta ikasleak onartzeari buruzko dekretu berriak sendotzen ditu lehendik zeuden tresna batzuk, esaterako, Eskolatze Udal Bulegoak, Onarpena Bermatzeko Batzordeak edo Hezkuntza Plangintzarako Tokiko Mahaiak. Gainera eta, bereziki, hezkuntza-plangintza eskola-segregazioaren kontra borrokatzeko tresnatzat hartzen du, udalerrien eta administrazio autonomikoaren arteko erantzukidetasun-printzipiotik abiatuta. Dekretu berriak ikasleak onartzeko prozesua diseinatzen du, ez soilik hezkuntza-sisteman sartzeko kudeaketa-tresna modura, baizik eta hezkuntza-ekitaterako ezinbesteko baliabide modura ere. Eskola-segregazioaren kontrako borrokarako baliabideen katalogoa asko handitu da, hainbat tresna txertatu baititu, hala nola ratioak handitu eta murriztea, eskola-zonak diseinatzea, matrikula bizia kudeatzea, ikaspostuak malgutasunez gordetzea, berariazko hezkuntza premiak dituzten ikasleak identifikatzea edo gehieneko kuotak ezartzea.

Era berean, autonomia-mailan eta eskola-segregazioa sortzen duten prozesuak identifikatzeari begira, Síndicak eskola-postuaren kostua aztertzeke batzordea bultzatu zuen. Batzorde plural batek estreinakoz prestatu du txosten oso bat, zeinetan ebaluatzen baita hezkuntzaren azpifinantzaketa Katalunian titulartasun-sektoreen arabera eta, orobat, proposatzen baitira segregazioa eragiten duten oztupo ekonomikoak gaitzetzeko baldintzak.¹

Sindicaren zeregin eztabaida ezinetik harago, azken urteotan eskola-segregazioa tokia hartzen hasi da agenda politikoan eta horretan lagundu du gizarte zibileko hainbat instantziak egindako presioak. Katalunian, azpimarratu beharreko zenbait ekimen egin dira. Lehenik, familien elkarte eta plataformek gero eta presio handiagoa egin diote administrazio publikoari, bai autonomia-mailan, bai toki-mailan. Autonomia-mailan, Kataluniako familien elkarten AFFAC federazioak eskola-segregazioa publikoki salatu izan du azken urteotan zenbait alderditan (familien gastua, desberdintasunak, inklusioa) eta administrazio autonomikoa presionatu du hezkuntza-inklusioaren aldeko arauak susta ditzan. Bestalde, autonomia-mailan *–Col.lectiu d'Escoles contra la Segregació–* zein udal-mailan eraturitako familien plataformek eskola-segregazioaren kontrako neurriak

1 Ikus eskola-postuaren kostuaren gaineko azterlana: http://www.sindic.cat/site/unitFiles/7154/Informe%20estimacion%20coste%20plaza%20escolar_cast_ok.pdf

hartzeko eskatu izan die administrazioei, uste baitute eskola-segregazioak ikasleen hezkuntza-aukeren kontra jotzen duela, bereziki ikasle kalteberen kontra, eta kohesio sozialari kalte egiten diola.

Bigarrenik, aipatu dugun ebidentziarik ezak eta udaletako profesional-teknikariek eskola-segregazioaren egoerari aurre egiteko eta ezabatzeko esparruan prestakuntza izateko zailtasunek eragin dute entitate batzuek, esaterako Jaume Bofill fundazioak, ikerketa eta esku-hartzerako jarduerak egiten hastea. Bartzelonako Diputazioak sustatutako ekimenen osagarri, Jaume Bofill fundazioak fenomenoaren garrantzia ikusarazten laguntzen du, ebidentzia sortzen baitute herrietan eta, oro har, egoera publikoki salatzen baitute Katalunian.

Azkenik, beste erakunde batzuek, bereziki estatuan eragina dutenek, lagundu dute eskola-segregazioaren zergatiak eta ondorioak eta, orobat, segregazio horren kontra administrazioek premiaz eragiteko beharra ikusarazten. Batetik, Hiri Hezitzaileen Estatuko Sareak eta beste zenbaiterakundek eskola-segregazioaren gaia txertatu dute beren lan-agendetan. Erakunde horrek agerian utzi du zein garrantzitsua den udalak eskola-segregazioaren kontra borrokatzea eta, orobat, adierazi du, udalek eskumenak mugatuak badituzte ere, tokiko agintariek badutela eskola-segregazioaren egoera asko hobetzeko maniobrarako tarteak. Bestetik, politikan gehiago eragiteko, Save the Children España (StC) erakundeak bi ekintza-ildo handi garatu ditu gai honen inguruan. Lehenik, StC-k zenbait azterlan egin ditu azken urteotan eta haietan agerian gelditu da larria dela segregazioaren egoera Espainian eta, bereziki, zenbait autonomia-erkidegotan.² Bestalde, erakunde horrek publikoki salatu du egoera hori eta, orobat, Estatuko agintariak presionatu ditu gai honen gainean irmoki esku har dezaten.

Udal-, autonomia- eta estatu-mailan egindako ekintzak eta presioak pilotatzeak berekin ekarri du giro berezi bat sortzea eta giro horrek eragin zuen LOMLOE onestea 2020ko abenduan. Lehen aldia da hezkuntzari buruzko lege organiko batek, LOMLOEk, ageriko erreferentziak egitea eskola-segregazioaren kontrako borrokari, ez soilik zioen azalpean, baita artikuluetan zehar ere. Lege horretan ezartzen da hezkuntza-eskaintzaren plangintza egiteko hezkuntza-premiaren irizpideak erabili behar direla eta ez zaiola eskariari erreparatu behar. Izan ere, aurreko legearen zutabe liberalizatzaile nagusietako bat hausten du LOMLOEk.

Araudiak eta gobernantza

Jarraian, modu sintetikoan aurkeztu nahi ditugu eskola-segregazioa murriztu eta konpontzeko xedez modu koordinatuan landu beharreko lau esku-hartze esparru: erregulazio publikoa, hezkuntza-desberdintasunari erantzunen diona; finantzaketa-eredua, desberdinkeria ekonomikoa ezabatzera bideratutakoa; informazio-sistema modernoa, politikak testuinguru bakoitzean ebaluatzen bideratua; eta gobernantza-estrategia, askotariko eragileen partaidetzarako politikak diseinatzea eta ezartzea errazagoa izan dadin.

² Ikus <https://www.savethechildren.es/publicaciones/mezclate-conmigo-txostena>

Erregulazio publikoaren arloan, premiazkoa da segregazioaren kontra borrokatzea, hezkuntza-eskaintzaren plangintza zuzentzeko printzipio modura hartuta. Kontua ez da soilik sarbidea bermatzea, baita aukera-berdintasuna bermatzea ere. Plangintza horren oinarritzako alderdietako batzuk honako hauek dira: eskolen eragin-eremu heterogeneoak ezartzea, eskola-postuen gaitzeskaintza saihestea, lerroak edo ikastetxeak ireki edo ixtea inklusio sozialaren irizpideen arabera eta ez gizartearen eskariaren arabera, edo ikastetxeen arteko desparekotasuna murriztea ikastetxeen arteko baliokidetasuna hobetzera bideratutako esku-hartzeen bitartez.

Bigarrenik, eskola-segregazioa murrizteko, ikasleak onartzeko eta ikastetxea auke-ratzeko araudia behar da, hezkuntza premiak dituzten ikasleak ikastetxeen artean modu orekatuan banatuko dituen. Eskolatzearen hasieran egindako oreka hori ez da berme nahikoa, baina bai ezinbestekoa segmentaziorik gabeko hezkuntza-sistema sortzeko. Hezkuntza-laguntzako premiak dituzten ikasleendako postuak gordetzea, ikasgela bakoitzean premia horiek dituzten zenbat ikaslek gehienez egon behar duten finkatzea, zonaka edo udalerrira matrikulatzeko bulego zentralizatuak sortzea, onarpen-prozesuan sartzeko lehentasun-irizpideak berrikustea dinamika baztergarririk izan ez dadin, edo eskola-postua esleitzeko tresna bat ezartzea, hain zuzen ere familien gaitasun estrategikoa murriztuko duena haien lehentasunak ordenatzerakoan. Horiexek dira segregazioa sortzen duten prozesuak kontrolatzeko beharko liratekeen eta, beraz, ikastetxeen heterogeneotasun soziala handituko luketen tresnetako batzuk.

Intereseko hirugarren erregulazio-esparruan sartzeko dira hezkuntza-administrazioak eskolatzea kudeatzeko eskura dituen tresnak. Nagusiki, hezkuntza-laguntzako berariazko premiak dituzten ikasleak identifikatzeko prozesuak hobetu behar dira edo matrikula bizia orekaz kudeatu behar da. Hezkuntza-premia bereziak dituzten ikasleendako postuak gordetzea eraginkorra izanen da behar hori eskolatu aurretik hautemateko protokolo egokiak baldin badira. Bigarrenik, ratioak handitzeko eta murrizteko aukera banaketa orekatuagoa egiteko erabiltzen bada, konposizio heterogeneoagoak geldiarazi edo bultzatuko dira. Hala, gomendagarria izan daiteke hezkuntza-laguntzako premiak dituzten ikasle gutxi duten ikasgelan ratioa handitzea ikasgelako aniztasuna handitzeko eta, aldi berean, ikasle kalteberen ehuneko handiak dituzten ikastetxeetan hezkuntza-premiak dituzten ikasleen kontzentrazioa saihesteko duen ratioa murriztea. Matrikula biziari dagokionez, komeniko litzateke matrikula biziari lehentasuna ematea kalteberatasun sozial txikiko eskoletan eta eskura dauden postu hutsetan ez kontzentratzea, oro har eskari txikiko ikastetxeetan baitaude.

Izan badira, jakina, hemen aztertu eta zehaztuko ez ditugun beste erregulazio-esparru batzuk, esaterako, familiekiko komunikazioa eta haiei emandako informazioa, edo kalteberatasun sozioedukatibo handiagoko tokietan aukera-berdintasuna bermatzeko konpentsazio-politikak (jantokiko, garraioko eta eskolaz kanpoko jardueretako beka, aldaketa pedagogikoak edo irakasleen hautaketa, etab.).

Arau-aldaketan osagarri, beharrezkoa da finantzaketa-eredu bat hedatzea, hezkuntza-inklusioa zailtzen duten oztopo ekonomikoak ezabatzeko, eta eskolatzea benetan doakoa izan dadin aurrera egiteko. Helburu horiek erdiesteko, baliabide publikoak handitu daitezke eta berariazko arau- eta kudeaketa-tresnak garatu, finantzaketa ikastetxeen behar eta konpromisoetara egokitzeke. Tresna horietakoak dira, esaterako, progra-

ma-kontratuak. Kontratu horien bitartez, administrazio publikoek beren finantzaketaren parte bat lot dezakete zerbitzu publikoen hornitzaileek gizarte-integrazio eta inklusiorako helburuak betetzearekin. Programa-kontratuei esker, finantzaketa ikasle kalteberak eskolatzeko konpromisoaren mende egonen litzateke. Tresna horren erabilera formula bidezko finantzaketa-estrategiak ezartzearekin osa daiteke. Ikastetxe guztietarako zenbateko finko bat ezarri ondoren, finantzaketa-mota horrek aukera ematen du finantzaketa-zenbatekoak modu garden eta objektiboan ikastetxeen konplexutasunari egokitzeko, zenbait aldagaien arabera: hezkuntza-laguntzako berariazko premiak dituzten ikasleen ehunekoa, plantillaren egonkortasun-maila edo ikastetxearen azpiegitura. Gainera, baldintzapeko finantzaketarako neurriak ezinbestekoak izan daitezke hezkuntza-inklusiio handiagoa galarazten duten oztopo ekonomikoak ezabatzeko. Hori hala izanik ere, beste neurri osagarri batzuk ere hartu behar dira, esaterako, hezkuntza-zerbitzuen prezioak arautzea –eskolako jantokia edo liburuena– eta ikastetxeek eskaintzen dituzten jar-duera osagarriak antolatzea.

Era berean, ekitatearen arloan aurrera egiten ari garela ziurtatzeko, eskola-segregazioaren eta hari aurre egiteko egiten diren politiken informazio- eta ebaluazio-estrategia bat behar da. Estrategia horrek bi ildo nagusi ditu. Lehena, tokiko segregazioaren egoera sakon ezagutzeko informazio-sistemak garatzea. Gaur egun, gutxi dira eskola-segregazioari buruzko azterlanak Espainian, hezkuntza-sistemen ekitate-maila ebaluatzeko informazio adierazgarria ematen digutenak, alegia. Ez dago Espainia osorako datu adierazgarririk eta horrek asko mugatzen du udalerrietako eskola-segregazioaren egoerari buruzko ezagutza. Egoera hori konpontzeko, beraz, informazio-sistema bat garatu behar da lehen mailako datu konparagarri, trazagarri eta eguneratuetarako sarbidea emanen duena, gure hezkuntza-sistemen ekitateari eta, bereziki, eskola-segregazioaren egoerari buruzko adierazleak eraiki ahal izateko.

Bigarrenik, Espainiako eskola-segregazioaren eta ekitatearen egoerari buruzko ezagutza zabaltzeaz gain, adierazle-sistema horrek lagundu behar du eskola-segregazioa murrizteko neurriak egoera jakin bakoitzera hobekien egokitzen. Eskola-segregazioa oso lotuta dago hezkuntza-sistemak udalerrietan duen funtzionamenduarekin. Hala, erregulazioak komunak izan daitezkeen arren, egoera zehatz bakoitza definitzen laguntzen duten hezkuntza-elementuek eta hezkuntzaz kanpokoek adierazten dute neurriak egoera espezifiko bakoitzera egokitu behar direla. Era berean, neurri horiek ebaluatzeko modukoak izan behar dute, helburuen arabera duten eraginkortasuna zehatz-mehatz ezagutu ahal izateko. Beraz, ez da nahikoa informazio-sistema bat garatzea politika publikoari argibideak emateko, baita ebaluazio-irizpideak definitzea ere, galdera honi erantzuteko: Zerk funtzionatzen du, norentzat eta zer testuingurutan?

Espainian eskola-segregazioa konpontzeko beharrezkoak diren erregulazioaren, finantzaketaren eta informazioaren arloko eraldaketak administrazio-maila desberdinak gobernantza-estrategien garapenaren mende daude, nola edo hala neurrien hedapenean inplikaturik dauden edo horien erabiltzaile diren eragileak erantzunkidetzen lagunduko dutenak. Aurreko atalean, herrialdean hainbat mailatan gauzatzen ari diren ekimenetako batzuk berrikusi ditugu. Egia da Espainian hezkuntza-eskumenak banatzeko sistema konplexua erronka bat dela eskola-segregazioaren aurka borrokatzeko esparru arautzaile bat diseinatzeko. Hezkuntza-politikaren diseinuan eta inplementazioan hainbat eragilek

parte hartzen dute, eskumen desberdinekin eta sarritan bat ez datozen interesekin. Horrexegatik, beharrezkoa da gobernantza berri bat eta inplikaturako eragile guztien lankidetzaren sustatzea, eskolatzeko orekatua lortzeko.

Egungo esparruak (LOMLOEren 9. art.) adierazten du Hezkuntza Ministerioak eskumena duela lurralde-lankidetzako programak sustatzeko, ikasleei, irakasleei eta ikastetxei buruzko hezkuntza-helburu orokorrak lortzeko; era berean, ezartzen du programa horien kudeaketa eta garapena hezkuntza-administrazioen ardura izanen dela. Testuinguru horretan, ezinbestekoa da inklusioaren sustapena eta eskola-segregazioaren aurkako borroka hezkuntza-politikaren helburu nagusi gisa kokatzea, eta udal- eta/edo autonomia-itunak ezartzea sustatzea, eskola-segregazioaren kontrako borrokan funtsezko hainbat eragilek parte har dezaten.

Azken gogoetak

Azken urteetan eskola-segregazioaren kontra borrokatzeko ireki diren aukerek aldaketak eskatzen dituzte erregulazioan, hezkuntza-gobernantzan eta hezkuntza-sistemen finantzaketan. Administrazioek lortzen duten asmatze politikotik harago, metaturako esperientziatik zenbait gogoeta garrantzitsu ondoriozta daitezke politika eraginkorrak hedatzeko. Horietako hiru funtsezkoak dira.

Lehenik eta behin, segregazioaren kontrako hezkuntza-politika eraginkorra izanen da baldin eta sistemikoa bada. Horrek esan nahi du, lehenik eta behin, agenda politikoa lehentasun gisa sartu behar dela. Edozein tratamendu marjinal edo sekundariok eraginkortasunik gabeko bihurtzen du. Era berean, hurbilketa sistemiko batek berekin dakar hainbat neurri modu koordinatuan artikulatzea, aldi berean eskaintzaren plangintzari, eskola-onarpenaren kudeaketari, informazio-politiken hobekuntzei eta konpentsazio-mekanismo puntualen artikulazioari buruzko alderdiak jorratzeko. Fronte guztietan jardunez soilik has gaitezke fenomenoak konpontzen. Ez du deustarako balio eskola-zonifikazioa aldatzeak, eskola-gaineskaintzari buruzko neurririk hartu gabe, adibidez, edo sarbidean iruzurra kontrolatzea ikasleen hautematea eta banaketa hobetzen ez bada. Segregazioaren fenomenoaren kausa-aniztasunak ekintza anitz eta aldiberekoak eskatzen ditu.

Bigarrenik, nazioko, eskualdeko edo tokiko gobernuek egiturazko aldaketan zailtasunari ez diote aurre egiten eta fokalizazio- eta konpentsazio-politikak erabiltzen dituzte. Konplexutasun sozial handiko ikastetxeetan ardatzaturako esku-hartzea garrantzitsua izan daiteke eta ikusgaitasuna eman diezaiokelako lan politikoiari, baina oso estrategia mugatuak izan ohi dira eskola-segregazioa murrizteko. Sistemaren egiturazko alderdietan esku hartzeak (eskaintzaren plangintza, hautatzeko marjinak, detekzio-hobekuntzak) epe laburreko emaitzak jasotzea ahalbidetzen ez badu ere, aldaketa sakonagoak lor ditzakete epe ertain eta luzean. Gizarte- eta/edo hezkuntza-larrialdiko egoerarako erantzunak beharrezkoak dira, zalantzarik gabe, baina berez zeharkako eragin mugatua izaten dute segregazioan. Are gehiago, paradoxikoki batzuetan, zenbait politikaren ondorioak kaltegarriak ere izan daitezke segregazioaren kontrako borrokan, ikastetxeak estigmatizatuz edo gizarte-egoera ahuleko eremuetan eskaria polarizatuz.

Azkenik, merezi du azpimarratzea adostasun politikoa oso garrantzitsua dela arrakasta-faktore gisa. Adostasunak lortzea zaila den eremu batean, akordio politikoen,

zalantzarik gabe, aldeko giroa sortzen laguntzen dute, eta horrekin sektore guztiei nekez gustatuko zaizkien neurriak errazago hartzen dira. Adostasunak lortzeko, lehentasun desberdinak dituzten interes-taldeek amore eman behar dute puntu batzuetan, eta, azken batean, hezkuntza-administrazioak interes publikoaren berme gisa duen eginkizuna bete behar da. Ez dago hezkuntza-politikaren eraginkortasunik eragileen etengabeko erresistentzia gertatzen bada; beraz, estrategikoa da eta izan behar du epe ertainerako planak antolatzea, aldaketa progresiboa lortzeko, ez erradikala.

Hain zuzen ere, eskola-segregazioaren kontrako politika irmo eta eraginkorrak garatzeko aukeraren aurrean gaude. Administrazioen anbizioaren eta ausardiaren araberakoa izanen da unea aprobetxatzea. Zalantzarik gabe, gizarte zibilaren zati handi bat adi egonen da aukera horri ihes egiten ez uzteko.

Hezkuntzaren aldeko Itun Soziala nola lortu zen Aragoian

Jesús Garcés Casas
Aragoiko Eskola Kontseiluko burua
jgarces@aragon.es

2016an, hezkuntza-sistema garatzeko xedea zuen akordioa lortu zen Aragoiko Eskola Kontseiluan, eta epe luzerako egonkortasuna eman zion sistemari. Urtebete lehenago hasia zen partaidetza-prozesu konplexu bat, lau printzipio hauen inguruan: sistemaren kalitatea, ekitatea, hezkuntza-komunitatearen parte-hartzea eta plangintza. Nabarmentzen da kontseiluko kideen prestasuna eta motibazioa, bai eta Kontseiluaren talde iraunkorraren lana ere, helburua lortzeko aukera eman zuena.

Gako-hitzak: Aragoiko Eskola Kontseilua, Hezkuntzaren aldeko Itun Soziala, parte-hartzea, ekitatea, kalitatea, egonkortasuna.

Sarrera

Hasteko, Sarason (2003) gogoratu nahi nuke. Sarasonen ustez, hezkuntza-erreformek porrot egiten dute behin eta berriz errepikatzen diren bi faktore hauengatik: alde batetik, eragile nagusien arteko adostasun falta, eta, bestetik, eragileek prestaketan parte hartu ez izana. Egia da gure herrialdean inguruabar horiek sarriegi errepikatu direla, baina adierazi behar dugu, hala ere, autonomia-erkidego batzuetan ahalegin handia egin dela horrela ez izateko.

Gainera, Europari begiratzen badiogu, Finlandian, esaterako, lege berriak, eraldaketa-prozesu garrantzitsuak ekartzen dituztenak, erreforma-plan orokor partekatuen parte dira, eta denboran jarraitzeko perspektiba dute. Ingalaterran edo Frantzian, esaterako, lege berriak ez dira programa berekoak, eta aurreko legeria ere indargabetzen dute; hala ere, praktikan, hezkuntza-sistemaren funtsezko alderdiei eusten diete.

Gure inguruan esan daiteke gobernu-aldaketa politikoez, sistema demokratiko batean legitimoak eta ohikoak direnek, ez luketela zertan funtsezko erreformarik edo bat-bateko aldaketarik ekarri behar hezkuntza-sistemaren norabidean. Horretarako, funtsezkoa da

hezkuntza-komunitatea osatzen duten eragile nagusien elkarrizketan eta parte-hartzean oinarritutako akordio bati eustea.

Jarraian, labor eta prozesu neketsu bat laburbilduta, Aragoiko Eskola Kontseiluaren esparruan 2016an lortutako Hezkuntza Itunera hurbiltzen saiatuko naiz, elkarrizketa- eta partaidetza-eredu horretan oinarrituta.

Aragoiko kasua

2015ean, Javier Lambán jauna buru zuen Aragoiko gobernu berriak Hezkuntza kontseilariari agindu zion gizarte-eremuan hezkuntza-itun bat lortu behar zuela, ondoren eremu politikora eraman ahal izateko. 2015eko urriko amaieran, Maite Pérez kontseilari andreak Aragoiko Eskola Kontseiluari, hau da, hezkuntza-komunitatearen partaidetza-organo gorenari, bidali zion agindua, *Hezkuntzaren aldeko itun sozial eta politikorako elkarrizketarako oinarriak Aragoi*n dokumentuaren bitartez. 2009ko ekonomia- eta finantza-krisiaren kudeaketatik eratorritako ondorioetatik abiatzen da dokumentua. Ondorio horiek areagotu egiten dira 2010etik eta 2011tik aurrera, Espainian zein autonomia-erkidegoetan hartutako murrizketekin, haren ikuspuntutik agerian utzi baitzuen hezkuntza-eskubidearen hauskortasuna. Zehazki, hezkuntzako inbertsioa murrizteak honako hauek ekarri zituela esaten zen: “hezkuntza-azpiegituretan gabezia izatea, irakasleen lan-baldintzak okertzea, enplegua prekario bihurtzea, gizarte-kohesiorako neurriak desagertzea, landa-eskola babesik gabe uztea, parte-hartzea ahultzea, eta, azken batean, hezkuntza-komunitate osoa integratzeko beharrezko lidergo politikorik ez izatea...”. Kontseilariaren eskaeraren helburua zen sistemari epe luzera egonkortasuna ematea eta oinarriak ezartzea etorkizunean hezkuntza-lege propioa egiteko.

Aragoiko Eskola Kontseilua akordioa garatzeko hautatutako organoa izan zen, eta ituna finkatzeko hiru printzipio proposatu ziren: ekitatea, kalitatea eta erantzukidetasuna.

Prozesuan zehar landu beharreko beste gai nabarmen batzuk ere proposatu ziren, hala nola azpiegiturak, eskolatzea eta ratioak, berrikuntza, landa-eskola, irakasleak, lanbide heziketa, parte-hartzea, ikastetxeen autonomia edo inbertsioa eta baliabideak.

Prozesua urtebete baino gehixeago luzatu zen, eta 2016ko azaroan amaitu zen, Kontseiluko kide gehienek Hezkuntzaren aldeko Aragoiko Itun Soziala dokumentua sinatuta. Dokumentu horrek 249 ekintza biltzen ditu, lau ataletan antolatuta: kalitatea, ekitatea, parte-hartzea eta plangintza.

Prozesua

Aragoiko Eskola Kontseiluko idazkaritza iraunkorreko taldeak (lau lagunek osatua eta Carmen Martínez Urtasun presidente andrea buru zuela) lanari ekin zion, eta lanerako lehen proposamen eta irizpide komunak landu zituen. Gainera, analisi-dokumentu berri bat prestatzea erabaki zen, datu objektiboetan oinarritua; Kontseiluak berak urtero egindako hezkuntza-sistemaren txostenetatik hartutako datuak erabili ziren, aurreko hamar ikasturteetako informazioa bilduz, hau da, 2005-2006 ikasturteetik 2014-2015 ikasturtera.

Era berean, Aragoiko Eskola Kontseiluarekin zerikusirik ez duten partaidetza-prozesuetako adituen lankidetza eskatu zen, aholkularitza-enpresa baten bitartez. Aditu horiek laguntza-lana egin zuten, eta lan horrek parte hartzeko eta negoziatzeko giro egokia sortzen lagundu zuen batez ere, baita sektore guztien arteko adostasuna errazteko idatzitako ekintzak lantzen eta birformulatzen ere. Lehenengo testua idazkaritza-taldeak idatzi zuen, aholkularitza-enpresaren laguntzarekin, eta lau testu behar izan ziren akordioa lortu arte.

Aragoiko Eskola Kontseiluaren ohiko dinamikak kontuan hartuta garatu zen prozesua. Zuzenean parte hartu nahi zutenak lau batzorde heterogeneotan banatutako talde nagusiko kide ziren, sektore desberdinetako kideekin eta gaien eta interesen arabera antolatuta. Batzorde horiek hamar kontseilukide inguruk osatzen zituzten. Batzorde bakoitzak idazkaritza iraunkorrak egindako zirriborroaren gainean lan egiten zuen, eta idazkari baten inguruan antolatzen zen. Prozesua erabat irekita zegoenean, aurkeztutako proposamenak kendu, gehitu edo zuzendu egin behar ziren. Ondoren, lehen instantzian onartutako testua talde handiari ematen zitzaion, eta bertan zeuden interesa zuten kontseilari guztiak. Berriz ere testua orrazten zen, eta, azkenik, onartutako zirriborroa Osoko Bilkurara bidaltzen zen.

Lau batzordeak lau printzipioren inguruan eratu ziren: kalitatea, ekitatea, parte-hartzea eta plangintza. Horiek jorratutako gaiak eta ekintzak antolatzeko balioko dute. Ondoren, aurrekontu- eta legegintza-egonkortasunari buruzko atal labur bat gehitu zen, jarraipen- eta aplikazio-irizpideak barne hartzen zituena.

Ohikoa denez, gai guztiak ez ziren erritmo berean landu, ezta batzorde guztiak ere erritmo berean aritu. Hala ere, egutegi bat ezarri zen, zorrotzasunez diseinatu zen, eta gutxienez hilean behin bildu ziren. Zehazki, ekitate- eta kalitate-batzordeak lehen astean biltzen ziren, eta bigarren astean, berriz, partaidetza- eta plangintza-batzordeak. Hirugarren astean talde orokorraren bilera bat egiten zen, eta azken astean, berriz, idazkaritza iraunkorrak eta aholkularitza-enpresak egindako lana berrikusten zuten, bai eta egindako eztabaiden arabera proposamen berriak egiten ere.

Kontuan hartu behar da, gainera, hasiera-hasieratik negoziazio-beharra ulertu zuten kontseilari guztien jarrera ona, hau da, alderdi batzuetan amore emateko prestasuna, beste alderdi batzuk ziurtatzeko. Zereginaren garrantziaz konbentziturak zeuden gehienak, eta beti eutsi zitzaion hezkuntza-akordio bat lortzeak zekartzan premiaren eta onura handiaren ideari. Kontseiluko kideak, oro har, oso aktiboak izan ziren, eta bilera bakoitzera landuak eraman ohi zituzten proposamenak. Izan ere, prozesuaren amaierara arte eutsi zitzaion batzorde bakoitzean eta ondoren talde orokorrean aho batez onartzeko irizpideari. Ez zen oso ohikoa izan, baina batzuetan proposamen osoren bat ezabatu zen, idazketa desberdinekin probatu arren ez baitzen akordiorik lortu. Prozesua amaitzean, garrantzitsuena izan zen 249 ekintzak aho batez onartu zirela taldean.

Prozesuaren amaiera

Aragoiko Eskola Kontseiluak badu berezitasun bat: kontseiluko kideen artean Aragoiko Gorteetako ordezkariak izatea, gorteetan ordezkariak duten alderdi politiko, federazio, koalizio edo hautesle-talde bakoitzak proposatuta. Prozesuaren hasieran, ordezkari horiei beren borondatez parte hartzeari uko egitea proposatu zitzaien; izan ere, ondoren, lortutako akordio sozialetik abiatuta, Gorteek egin beharko zuketean akordio politikoa. Ordezkari politikoak ados egon ziren, eta prozesu horretatik kanpo egon ziren.

Gainera, nabarmentzekoa da Lehen Hezkuntzako ikasleen parte-hartzea bultzatze-ko, Aragoiko zenbait ikastetxetako neska-mutilekin egin zen ekimena. Horren amaiera Gorteetan egin zen, 2016ko ekainaren 14an. Ikasleek hamaika proposamen aurkeztu zituzten, eta itunean jasotako ekintzei gehitu zitzaizkien atal guztietan. Gainera, hitzez hitz agertzen dira oin-oharretan, ekintza bakoitzean.

Hala ere, zailtasun nagusia prozesua amaitzean gertatu zen, talde orokorreko kideek adostutako testuarekin. Ekainetik urrira bitartean, azken testua idatzi zen, eta zenbait sindikatuk (CGT, STEA eta CCOO), azkenean, ez sinatzea erabaki zuten, beren ustez alderdi batzuk behar bezala jasota ez zeudelako. Hala ere, haien ordezkariak adostasun-prozesuan parte hartu zuten azken faseetara arte, eta ez ziren joan Ituna sinatzeko azken ekitaldira. Proporzionaliki, esan daiteke Kontseiluaren % 85 inguruk babestu zuela dokumentua¹.

Era berean, azpimarratu behar da Ituna sinatu ondoren, Aragoiko Eskola Kontseiluko presidentetzatik dokumentua hainbat eremu politikotan, sozialetan eta hezkuntzakoetan zabaltzeko kanpaina bat hasi zela, eta horri esker Kontseiluan ordezkariak ez dauden beste erakunde batzuen atxikipenak txertatu zirela. Atxikipen horiek, besteak beste, desgaitasunarekin lotutako gizarte-ekimeneko asoziazionismotik, irakaskuntzako profe-

1 Irakaskuntza publikoko irakasleen ordezkari: CSIF, FeSP-UGT; irakaskuntza pribatuaren ordezkari: FSIE eta FeSP-UGT; ikasleen gurasoen ordezkari: FAPAR, FECAPARAGÓN eta CAPA San Jorge; ikasleen ordezkari: FADEA, FAAEA eta FAPAE; administrazio eta zerbitzuetako langileen ordezkari: FeSP-UGT eta FSIE; ikastetxe pribatuaren titularren ordezkari: FEG eta CECE; sindikatuaren ordezkari: UGT; enpresa-erakundearen ordezkari: CREA, COE eta CEPYME; autonomia-erkidegoko Administrazioaren ordezkariak, Zaragozako Unibertsitatearen ordezkariak, hezkuntzako praktikan, berrikuntzan eta ikerketan nabarmentutako pertsonak, eta Toki Administrazioaren ordezkari: FAMCP.

sionaletatik eta Haur Hezkuntzako lehen ziklotik etorri ziren. Gainera, erakunde horien proposamen batzuk gehitu ziren eranskinetan

Itun politikoa eta jarraipena

Aurrekontu- eta legegintza-egonkortasunari buruzko azken atalean, jarraipen-batzorde bat ere jasotzen da, Kontseiluaren barruan eratu zena, nahiz eta lehen bi urteetan oso jarduera txikia izan zuen. Ondoren, berriz ere Eskola Kontseilura iritsi zen Gorteek Batzorde Bereziaren lanei buruz emandako informazioa. 2016ko azaroan Itun Soziala sinatu zen, eta gutxi gorabehera bi urte eta erdi geroago, 2019ko martxoan, legealdia amaitzean eta hauteskunde deialdia egin aurretik, oinarri-akordio bat sinatu zen Aragoiko Gorteetan: *Hezkuntzaren aldeko itunaren oinarriak Aragoian*, oraingoan aho batez eta talde politiko guztiak bertan zirela. Handik aurrera, kontseiluko kideek egokiagoztat jo zuten Administrazioak berak egitea jarraipena.

Oinarrietan jasotzen dira ekitateari, kalitateari eta parte-hartzeari buruzko kapituluak eta, horietaz gainera, irakasleei, Haur Hezkuntzari, Lanbide Heziketari, landa-inguruneari eta finantzaketari buruzko beste atal batzuk. Dokumentu laburragoa da, martxoaren 12ko jendurreko ekitaldi batean Aragoiko Eskola Kontseiluari eman ziotena. Anbizio txikiagokoa dela esan daiteke, baina, nolana ere, une hartan Aragoiko Gorteetan ordezkartzat zuten zazpi indar politikoen adostasunagatik nabarmentzen da; hauexek ziren ordena alfabetikoan: Chunta Aragonesista, Ciudadanos, Izquierda Unida, Partido Aragonés, Podemos, Partido Popular eta Partido Socialista.

Kontuan hartzen badugu horrelako prozesuak motelak direla, gaur egun lege-garapenak egiteke daude. Hala ere, nabarmentzekoa da Itun Sozialean proposatutako ekintzetako asko beste bide arautzaile batzuen bidez gauzatu direla. Finantzaketarekin, beka eta laguntzekin, landa-eskolarekin, irakasleen prestakuntzarekin, Lanbide Heziketarekin edo

aniztasunaren arretarekin lotutako gaiez ari gara. Horrek argi eta garbi erakusten du akordioak izan duen eragin positiboa.

Bibliografia

Aragoiko Eskola Kontseilua (2016). *Pacto Social por la Educación en Aragón*.

Aragoiko Gorteak (2019). *Bases para un pacto por la educación en Aragón* Aragoiko Gorteetako Aldizkari Ofiziala, 322. zk., martxoaren 6koa.

Dirección y Liderazgo Educativo (2020) aldizkaria, 6. zk., hezkuntza itunekin eta akordio sozialekin egindako monografikoa. <https://www.dyle.es/wp-content/download/pdf/revista-dyle-numero-6.pdf>

Sarason, S. B. (2003). *El predecible fracaso de la reforma educativa*. Barcelona: Octaedro.

1 mahai-ingurua: Hezkuntzaren bidez haurtzaroz gozatzeko eskubidea

Moderatzailea: Koldo Sebastián del Cerro

Parte hartzaileak: Nacho Guadix García (Haurren Eskubide Digitalak, UNICEF) eta Álvaro Ferrer Blanco (Save the Children GKEaren Haurtzaroko Politiken ataleko zuzendaria).

Egun on:

Koldo Sebastián naiz, irakasle erretiratu, eta Nafarroako Eskola Kontseiluaren hogeita seigarren jardunaldi honetako mahai-inguruak zuzentzeko ohorea dut.

Ongi etorri foro honetara, eta eskerrik asko lehen mahai-inguruarekin bat egiteagatik. Izenburu hau du mahai-inguruak: *“Hezkuntzaren bidez haurtzaroz gozatzeko eskubidea”*.

Gaia jorratzeko, nirekin izanen ditut Nacho Guadix eta Álvaro Ferrer.

Nacho Guadix García, gaur egun, UNICEF-Espainiako Haurren Eskubide Digitalen eta Hezkuntzaren arduraduna da, eta horretan garatu du bere ibilbide profesionala azken bi hamarkadetan.

Haurren eskubideak sustatu eta betearazteko hezkuntza politiketan duen eginkizuna dela eta, hezkuntza administrazioekin, ikastetxeekin, ikerketa zentroekin eta zenbait erakunderekin lan egiten du.

Bere jarduera eremu nagusien artean daude curriculumak prestatzea, hezkuntza berrikuntza eta kalitatea bultzatzea, eraldaketa digitala ahalbidetzea eta irakasleak prestatzea. Horretarako, proiektuak egiten ditu unibertsitateekin, hedabideekin, argitaletxeekin eta beste zenbait erakunderekin batera.

Filosofian eta Hezkuntza Zientzietan lizentziaduna da, graduondoko ikasketak ditu Giza Baliabideen Zuzendaritza eta Plangintzan, eta Lehen Hezkuntzako irakaslea da.

Álvaro Ferrer Blanco Hezkuntza Ekitateko espezialista da Save the Children-Espainian.

2017az geroztik, GKE horren Haurtzaroko Politiken Zuzendaritzako Hezkuntza atala zuzentzen du.

Espainiako hezkuntza sistemako hezkuntza politiketara eta aukera berdintasunari buruzko dozena bat txosten eta ikerketaren egile edo egilekide da, baita artikulua espezializatu ugarirena ere.

Politika Zientzietan lizentziaduna da, eta graduondoko ikasketak ere baditu Nazioarteko Harremanetan.

Save the Children-Europa erakundetik eta Europako Parlamentutik igaro da, Bruselan.

Ikasle Elkarteen Estatuko Konfederazioko presidente izan da, baita Eskola Kontseiluen Estatuko Batzorde Iraunkorreko kide ere.

Luxua da zuen mailako bi profesional izatea jardunaldi honetan, eta aukera izatea beti zuen ekarpenak entzuteko; bereziki, ongi harmonizatuta ez dauden hiru kontzeptu giltzarri hauei buruz: "haurrak", "hezkuntza" eta "eskubideak".

Dakigunez, 1948an, Nazio Batuen Erakundeak Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsala onetsi zuen. Baina 1959ko azaroaren 20ra arte ez zen gauzatu, zehazki, Haurren Eskubideei buruzko Adierazpena. Eta NBEk ez zuen 1989ra arte onetsi Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioa.

Nazioarteko erakundeetan lortu diren eta baliatu ditugun akordio garrantzitsuen ikuspegitik, ezin esan daiteke haurrekiko sentikortasunaren ibilbidea bizkorra izan denik.

1. multzoa

Hitz egin dezagun, lehenik eta behin, konbentzioak oinarritzat dituen balio ukaezinen garapen-mailari buruz eta aurrerapen txikia izan duten alderdiei buruz, batez ere Espainian eta, zehazten ahal duzuen heinean, Nafarroan. Zein egoeratan dago gaia, zuen ustez?

1.1. Nacho Guadixen erantzuna

Egun on: Ezer baino lehen, eskerrak eman nahi dizkizuet jardunaldi hauetan parte hartzeko aukera emateagatik. Ikasturtearen bigarren zati hau itun bat sustatzeko asmoz eta hain garrantzitsua den eskubideen ikuspegiarekin abiaraztea, nire ustez, helbururik onena da.

1989ko Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioak, historian gehien berretsi den giza eskubideen ituna den heinean, orientatzen jarraitu behar gaitu. Hogeita hamar urte ez da denbora asko giza eskubideei buruzko tratatu baterako, eta une honetan lortu beharko bagenu 1989an lortu genuen akordio-maila, beharbada ez litzateke horren erraza izan. Hori dela eta, eraldaketa oro antolatzeko orduan kontuan izan beharreko lehen alderdietako bat zera da, esku artean daukagun aktiboa aintzat hartzea. Kasu honetan, konbentzioak esparru hori eskaintzen digu, eta izaera loteslea du Espainiako estatuan; 1990an berretsi zen, eta 1991ko lehen BOEren bitartez sartu zen gure ordenamendu juridikoan.

Hezkuntzaren helburua da haur bakoitza bere ahalmenaren maila gorenera eramatea. Hortik aurrera, gainerako guztia antolatzen hasi behar da. Haurrak atzean geratzen ari badira edo behar dituzten baliabideak ez badituzte, eskubide hori ez da betetzen ari.

Zalantzarik gabe, gure gain hartu beharreko erronkak dira 0-3 etapako tarteak zabaltzea eta derrigorrezko hezkuntza –edo, Latinoamerikan esaten duten bezala, “zerotik betirako hezkuntza”– amaitu ostean eman behar den bultzada erabakigarria; gainera, garapen jasangarrirako helburuek modu oso argian adierazten dute.

Askotan zarata handia entzuten dut, eta jarrera latz ugari aurkitu, baina egia da, hezkuntzaren eremuan, beste sektore instituzional batzuetan bezalaxe, polarizazio-maila gorena bizitzen ari garela, eta, beraz, horra itzuli beharra daukagu. Nire ustez, kontuan hartuta sektore honetan bokazio handia dagoela, bertako profesionalok gaia freskatu behar dugu noizean behin.

Ikuspuntu horretatik, eta Espainiara etorri, hezkuntzarako eskubideari eta eskubideen betetze-mailari dagokienez, Haurren Eskubideen Batzordeak 2018an egindako txostenean (hurrengo txostena prestatzeko prozesua eta hurrengo berrikusketa hastear daude) dagoeneko aipatzen ziren orduan genituen arazoak, hain zuzen, 2008ko krisialdiaren ondoren finantzaketan egondako geldialdiak eragindakoak. Geldialdi horren ondorioz, finantzaketa ia berdina izan da azken 12 urte hauetan; beraz, lehenago ere agerian jarri izan da eragindako kaltea.

Haurren pobrezia gaia ere hor dago; haurren pobrezia adierazleei begiratzen badiegu, azken posizioetan gaude gure inguruneko herrialdeen artean. % 33ko tasa onartezina da. Haurrentzako Europako bermea, babes soziala... jorratzen ari diren gaiak dira baina, hala ere, alde batera utzi ezin diren alderdiak dira, hezkuntzatik egiten den edozein lan eremu baldintzatzen baitute.

Eskola uzte goiztiarrak kezkatu egiten gaitu, estigmatizatu egiten gaitu. EBko kideekin alderatuz gero, aurrerapenak egon diren arren, % 16tik gertu gaude oraindik ere, eta Espainiaren helburua % 15 zen (tasa, orokorrean, % 10 da). Hortaz, kezka garria izaten jarraitzen du.

Nafarroaren kasuan, datuak apur bat hobeak dira; azken datuen arabera, % 10,8an gaude.

Nabarmendu beharreko kontu bat eskola uztearen generoa da, bereziki zigortzen baititu mutilak. Nafarroaren kasuan, % 14 inguru da mutilen kasuan, eta % 8 inguru, berriz, nesken kasuan. Hor baldintzatzaile bat ikusten dugu, eta ez dugu alde batera utzi behar. Jakina, hori ez da gertatzen soilik derrigorrezko hezkuntzaren ondoko aldiaren adinera iristean; baliteke haur eskolan ere gertatzea. Haurrak hezkuntza sistematik igarotzen dira aipatu dugun garapena lortu gabe, eta, azkenean, desertzio ez ezik, eragileak sistemara gehitzeko beharra ere bihurtzen da.

Nolanahi ere, bada beste faktore garrantzitsu bat: hezkuntzaren ikuspegi holistikoago horrek zer alderdi izan behar dituen. Esanen nuke hiru alderdik eragin berezia izanen dutela, hezkuntzaren eremuan soilik ez baitago horiek ebazteko adinako mekanismorik. Lehen alderdia jasangarritasuna da; bigarrena, migrazioak, eta hirugarrena, digitalizazioa. Hiru alderdi horiek egiten dugun planteamendu oro zeharkatuko dute; hortaz, huts eginen dute ez bagara gai haurren eskubideak mantentzeko moduan txertatzeko.

Haurren eskubideek muga bat eta abantaila bat dute aldi berean: elkarrekiko mendekotasun handia. Ezinezkoa da hezkuntzarako eskubidea bizirauteko eskubidetik edo haurren garapen eta parte hartzetik bereiztea. Horrek esan nahi du hainbat eragileren bitartez lan egin behar dela, oreka konplexua mantenduta. Horregatik, nire ustez, lehen Encarnak aipatu duen parte hartzea da irtenbide bakarra.

Pandemiak gure sistemak astindu ditu, orokorrean, baina hezkuntza sistema astindu du, bereziki. Hori dela eta, "hezkuntza berriro imajinatzea" planteatzen dugu guk, eskolak itxi zirenean, kontingentzia planik ez zegoela ikusi baikenuen. Eskola itxita egoten ahal da, baina hezkuntza ezin da gelditu. Ikasleen % 87k esperientzia digitalak izan ditu pandemian, baina haien gogobetetze-maila mugatua izan da. Horregatik, pedagogia eredu bilakaerak alderdi horiekin guztiekin bat etorri behar du. Kontua ez da soilik ikastetxeak irekitzea, baizik eta nola funtzionatu testuinguru berri hauetan.

Berriro imajinatzearen kontzeptu honetan, "hiru K" (kontsulta, koordinazioa eta komunikazioa) deritzogun ideia batekin lan egiten dugu. Beste aldean, aurkako alderdiak ditugu: kaosa, gatazka eta, kasu batzuetan, eskola uztea. Ikastetxeen gain erori da hezkuntza berrantolatzeko ardura; oso baliabide gutxi daude horretarako, baina, zorionez, gizatalde bikaina dugu, eta horri esker lortu dugu arrakastaz jardutea, oso hurbil ditugun beste leku batzuen aldean; izan ere, beste toki batzuetan ez dira eskola martxan jartzeko gai izan pandemiak eragindako egoera konplexuan.

Haurrei eragiten dieten arazo horiei guztiei tutoretzaren eta diagnostiko goiztiarraren bidez erantzun behar zaie.

Funtsezkoa da ikasleen behar berriak identifikatzea, etorkizunean eskola porrotik ez izateko.

1.2. Álvaro Ferrerren erantzuna

Eztabaidak entzutean, batzuetan badirudi ahaztu egiten zaigula zer esan nahi duen horrenbeste errepikatzen den “hezkuntza eskubide bat da” esaldiak. Ez da *desideratum* bat edo desiragarria den utopia bat, giza eskubide bat baizik, eta gure herrialdeak bere gain hartu dituen nazioarteko betebeharrak zehaztatetik dator.

Hezkuntza itun baten inguruko hausnarketaren oinarrian haurren giza eskubideak jartzea oso positiboa da, eta aintzatetsi egin behar da. Litezkeen ekaitzen aurrean deba-teari eusteko puntu ona izaten ahal da, bizikidetzarako oinarritzko arau komunak baitira, alegia, “gutxieneko komuna”.

Espainian eta Nafarroan hezkuntzarako eskubidearen arloan abiapuntua non dagoen jakiteko eta balantzea egiteko, komeni da Haurren Eskubideei buruzko Konbentziara (1989) jotzea, eta, zehazki, Nazio Batuen Erakundeko Batzordearen azken txostenera jotzea (2018an argitaratua). Txosten horretan, gainera, hezkuntza arduraren bereziko arlotzat adierazi zen. Batzordearen kezka eta gomendio nagusien laburpen bat egiten dugu, Nafarroako datu batzuekin lotuta, bide batez:

Nafarroan, ikasleen % 5,9k ikasturtea errepikatu behar du DBHn. Estatuko batezbestekoa baino datu hobea den arren, Europan bigarren errepikatze tasa handiena duen herrialdearen (Belgika) mailan egoten jarraitzen du.

Nafarroak % 10,8ko eskola uzte goiztiarraren tasa du; Estatuko batezbestekoa baino datu hobea da, baina EB 2030 planaren % 9ko helburuaren gainetik egoten jarraitzen du.

Nafarroan, 15 urteko nerabeen % 25 ez da iristen gutxieneko irakurketa-mailara, eta % 18, matematikaren kasuan.

Nafarroan, baliabide gutxiko ikasleek ikasturtea errepikatzeko duten aukera maila sozioekonomiko altuko ikasleena baino lau aldiz handiagoa da. Espainian, berriz, eskola uzteko hamar aldiz aukera gehiago dute.

Nafarroako migratzaileen eta bertakoen arteko ikasketa arrakala Espainiako altuene-takoa da, eta lehenengoek 2,4 aldiz aukera gehiago dute ikasturtea errepikatzeko. Eskola uztearen arrakala bigarren handiena da Espainian (25 portzentaje puntuko aldea).

Autonomia erkidegoetako inbertsioari dagokionez, Nafarroa da ikasle bakoitzeko gehien inbertitzen duen bigarren autonomia erkidegoa, baina BPGaren gaineko ahalegina (2019an egindako gastuaren % 3,69) Estatuko batezbestekoaren azpitik dago (% 4,29).

Espainian haurrak edo gazteak dituzten etxeen % 25ek zailtasunak dituzte hezkuntza gastuak ordaintzeko.

Familiek hezkuntza gastuaren proportzio handiena beren gain hartzen duten Europako herrialdeen artean dago Espainia; Nafarroak estatuko batezbesteko bera du. Familiek kuoten bidez konpentsatzen dute finantzaketa urriegia, batez ere ikastetxe itunduetan.

Haur Hezkuntzarako sarbideko desberdintasunei dagokienez, eta pobrezia egoeran dauden haurrei, migratzaileei eta desgaitasuna duten haurrei plazak berariaz bermatzeari dagokionez, Nafarroak hobetzeko tarte handia du, 3 urtetik beherako eskolaratze txiki-ena duen seigarren autonomia erkidegoa baita (haurren % 30 bakarrik joaten da haur eskolara).

Eskola jazarpenari dagokionez, Nafarroak maila baxuak ditu, baina ikasle migratzaileek aukera gehiago dute eskola jazarpena jasateko bertakoek baino, 2018ko PISA txosten-aren arabera.

Nafarroan, mutilek neskek baino 5 puntu gehiago lortzen dituzte matematikan. Mutilek, halere, neskek baino hein handiagoan uzten dute eskola garaia baino lehen, eta gehiago errepikatzen dute.

Nafarroa da desgaitasuna duten ikasleak ikastetxe arruntetan gehien integratzen dituen bigarren erkidegoa (% 89,6), eta derrigorrezkoaren ondoko hezkuntzan desgaitasuna duten ikasleen ehuneko handiena duena.

Datuen iturriak: guk geuk egina, Nazio Batuen Erakundearen (2018), EELren (2016), Hezkuntza eta Lanbide Heziketa Ministerioaren (2019; 2021), Soler eta beste egile batzuen (2021) eta Save the Children (2019) erakundearen datuetatik abiatuta.

Hezkuntzarako eskubidearen egungo zentzua eta, beraz, hezkuntzaren eta gizartearen arteko harremana ulertzeak *hezkuntzaren helburuei* buruzko eztabaidara eramaten gaitu. Tratatuaren definizioak agerian uzten du askotarikoak direla, eta hezkuntzarako eskubideak izaera bikoitza eta erlazionatua, banakoa eta kolektiboa dituela, banakoak ahalduntzeko eta guztion onerako.

Nazio Batuen Erakundeko beste batzorde batek, Eskubide Ekonomiko, Sozial eta Kulturalen Batzordeak, ongi laburbildu du dimentsio bikoitz hori:

“Hezkuntza gizakien berezko oinarrizko eskubidea da, eta ezinbesteko baliabidea da beste giza eskubide batzuk egiazki erabili ahal izateko. Ahalduntze eskubide gisa, hezkuntza da ekonomikoki eta sozialki baztertutako helduei eta haurrei pobreziatik atera

eta beren komunitateetan guztiz parte hartzeko bide nagusia. Hezkuntzak eginkizun erabakigarria du emakumeen emantzipazioan, haurrak lan esplotazioaren, lan arriskutsuaren eta sexu esplotazioaren aurka babesten, giza eskubideak eta demokrazia sustatzen, ingurumena babesten eta hazkunde demografikoa kontrolatzen. [...] baina hezkuntzaren garrantzia ez da soilik praktikoa. Izan ere, adimen hezia, argia eta aktiboa izatea, pentsamendu askatasunarekin eta zabaltasunarekin, giza existentziaren plazer eta sari handienetako bat da”.

Hitz horiek, gainera, giza eskubideen oinarriko printzipioetako bat aipatzen dute, hots, horien elkarrekiko mendetasuna. Hezkuntzak gaitu –ahaldundu– egiten du beste eskubide indibidual batzuetan jarduteko. Adibidez, ongizate materialak eta lana, Espainian pobrezia 2,5 aldiz handiagoa baita DBH ikasketak dituztenen artean goi mailako hezkuntza dutenekin alderatuta (% 30 eta % 10, hurrenez hurren), eta langabezia tasa bikoitza da (% 20 eta % 10, hurrenez hurren). Baita osasun fisiko eta mentalerako eskubidea ere, goi mailako hezkuntza dutenen bizi itxaropena oinarriko hezkuntza dutenena baino bi urte handiagoa da eta. Edo demokratikoki parte hartzea; izan ere, zenbat eta hezkuntza maila handiagoa izan, orduan eta handiagoa da hauteskundeetako parte hartzea eta gizarte erakunde edo ekitaldi politikoetakoak. Eta hezkuntzaren eta beste eskubide batzuen arteko harreman hori alderantziz ere gertatzen da, “hezigarritasun” baldintza sozial batzuk beharrezkoak baitira ikaskuntza ahalbidetzeko.

UNESCOk, bere azken txostenean (*Gure etorkizuna elkarrekin imajinatuz: hezkuntzarako gizarte kontratu berri bat*), ongi laburbiltzen du hezkuntzak aurrez aurre duen erronka bikoitza, banakakoa eta soziala: alde batetik, atzetik datozen bidegabekeriak ebaztea, aipatutako guztiontzako kalitatezko ikasketetan berdintasuna ziurtatzeko erronka; eta, bestetik, aldi berean, etorkizun kolektiboa eraldatzea.

Pandemia bat bezalakorik ez dago, gogorazteko gizakiak elkarren mende gaudela eta giza existentziak zein horren erronkek dimentsio banatua dutela. Txinako hiri bateko merkatu batean gertatzen denak eragina du nigan. Eta erronka horien irtenbideak ikerketatik eta berrikuntzatik datoz, horiek ere lankidetzaren prozesu globalak dira eta.

Horregatik, UNESCOren aipatu txostenean, “lankidetzaren, elkarlanaren eta elkar-tasunaren pedagogien” alde egiten da, baldin eta ikasleek elkarrekin lan egiteko eta mundua eraldatzeko gaitasunak garatzen badituzte, aurreiritziak eta zatiketak gaindituta, enpatiaz eta errukiz. Indibidualismo lehiakorraren aurrean, ikerketek agerian uzten dute talde anitzak eraginkorrak direla arazo konplexuen aurrean emaitza sortzaileak aurkitzeko; gauza bera gertatzen da enpresa edo herrialdeekin ere.

Delors txosten ezagunean (1996), UNESCOk lau oinarritan definitu zituen eskumenak: ez heztea soilik jakiteko eta egiteko, baizik eta izateko ere heztea –autonomiaz, zentzuz eta erantzukizun pertsonalez jokaturat–, baita elkarrekin bizitzeko ere –besteak ulertuta eta gure elkarrekiko mendekotasuna onartuta–. Baina orain kontu hau ia hil ala bizikoa da, guztion ekarpena behar baitugu erronka kolektibo itzelei aurre egiteko. Hezkuntza, eta, horrekin batera, ezagutza, prestakuntza eta kultura, inoiz baino gehiago, interes publikoak dira.

Zer erronkari buruz ari gara? Gutxienez bost nabarmenduko ditugu: (1) planetaren jasangarritasuna eta krisi klimatikoa –arriskuan jartzen dute bai oraingo bai etorkizuneko bizi kalitatea–; (2) digitalizazioa, eta nola lortu hori bidezkoa eta gizatiarra izatea; (3)

ekonomia eta gizarte desberdintasun gero eta handiagoa, eta digitalizazioak horretan izanen duen eragina; (4) demokrazia eta giza eskubideak –inoiz baino mehatxatuago daude identitate autoritarismo baztertzailen ondorioz–; (5) migrazioak, beti hor egon den eta egonen den giza errealitatea, bizi behar duguna eta, aurreiritzi xenofoboaren aurrean, gure garapenean ekarpen positiboa egiteko aukera handiak eskaintzen dituenena. Hemen komeni da gogoratzea, Nafarroaren kasura ekarrita, foru komunitatean ikasle migratzaileen hezkuntza egoera hobetzeko modukoa dela, adibidez.

2. multzoa

Hona hemen Jorge Oteiza eskultorearen aipamen bat: “Arteak ez du ezer eraldatzen, ez du mundua aldatzen, ez du errealitatea aldatzen. Artistak benetan eraldatzen duena, bere lengoaiak eboluzionatzen eta osatzen dituen bitartean, bere burua da. Eta arteak eraldatutako gizon hori da bizitzatik errealitatea eraldatzen ahal duena”.

Hausnarketa hori hezkuntza eremura eramanda...

- Hezkuntza eskubide eraldatzaile gisa, zein heinetan eraldatzen du banakoa, eta zein heinetan gizartea?
- Zer esan nahi du “hezkuntzarako eskubidetik” “eskubidetan heztera” eboluzio-natzeak?

2.1. Álvaro Ferrerren erantzuna

Laburbilduz, Save the Children erakundetik, zortzi aurrerapen garrantzitsu nabarmentzen ditugu, ikaskuntzaren aldeko itun sozial batek Nafarroara eta Estatuko gainerako erkidegoetara ekartzen ahal dituztenak:

- 1 Itun sozial zabal eta pluralak berealdiko hezkuntza bati lehentasuna emateko balioko luke –zarata alde batera utzita, hori baita garrantzitsuena–, jasaten duen polarizazioaren eta instrumentalizazio alderdikoia gainetik. Halako une batean egindako itun batek oso balio handia du erakusteko, gauza zehatzetan, posible dela ados jartzea; sentimendu eta esloganetan, aldiz, askoz zailagoa da.
- 2 Itun horrek Nafarroak lortutako aurrerapen garrantzitsuak blindatu behar ditu (inbertsioa, eskola emaitzak, inklusioa...), eta betetzeko dauden erronkak zehaztu. Giza eskubideetan “erregresiorik ezaren” printzipioa aipatzen den arren, errealitatean, beti egiten ahal dira atzerako urratsak. Haurren Eskubideen Batzordeak eskatzen duen moduan inbertsioa blindatzea aurrerapena litzateke.
- 3 Itunak datozen urteetarako iparrorratz gisa balioko duten helburu, xede eta adierazle banatu, zehatz, asmo handiko eta neurgarriak finkatzen lagundu behar du. Lehendik dauden esparruak erreferentziatzen hartuta: Agenda 2030eko 4. GJHa, Europako Hezkuntzaren Esparrua (2021-2030) edo Espainia 2050 Estrategia. Esaten den moduan, “neurtzen ez dena ez da existitzen”; hortaz, neurtu egin behar dugu bai lortu nahi duguna bai balioesten duguna. Esan dugun moduan, ekitatea, inklusioa, ikaskuntzak eta lorpena, baina baita ongizatea ere; egiteko gaitasunak, baina baita izateko eta elkarrekin bizitzeko ere.

- 4 Prozesu horrek lan kolektibo gisa zehaztu behar du hezkuntza, eta ez soilik eskola lan gisa. Hezkuntza, gaur egun, eskolatik haratago doa. Eskolak bakarrik ezin du, baina eskolak buru izan behar du, ingurunera irekitzea abiapuntu hartuta. “Nork hartzen du parte prozesu honetan” galderari ematen zaion erantzuna begirada aldaketa horren adibide izaten ahal da. “Hezkuntza komunitatea” “eskola komunitateaz” haratago irekitzen hasteko aukera da, “gizarte eta hezkuntza alderdien” errealitaterantz. Zergatik ez ireki ituna hezkuntza desberdintasunak orekatzeko eta hezkuntza ez-formalerako sarbidea izateko funtsezkoak izaten ari diren gizarte, hezkuntza eta inklusio erakundeei, gazte elkarteei eta kultur elkarteei? Zer dute esateko gobernuko beste arlo batzuek –hala nola gizarte zerbitzuek, osasun sistemak eta udalek– haurrekin eta haien familiekin modu integratuagoan lan egiteari dagokionez?
- 5 Itunak hezkuntza eskubidearen definizio zabalagoa eguneratu behar du, ikasteko eskubide gisa, jaiotzatik eta bizitza osoan zehar. Jada ez da hezkuntza eskuratze-ko eskubidea, baizik eta beharrezko ikaskuntza eta lorpenak erdiestekoa. Haurren Eskubideen Batzordeak ezartzen duen bezala, horretarako, erabat jaso behar da haur hezkuntza, jaiotzatik hasita, lan hori familiaren eta gizartearen artean banatuta. Zergatik ez aintzatetsi haur hezkuntzako plaza bat izateko eskubidea gurasoen baimena amaitzen denetik? Derrigorrezko hezkuntzaren ondoko hezkuntzarako eskubideak egon behar du –lanbide heziketan bereziki– oraindik ere eskaintza falta denean eta eskola uzte handia dagoenean? Eta, eskolaz kanpoko ekintzak izateko eskubideak egon behar du, kontuan hartuta desberdintasunak areagotzen dituen hezkuntza ez-formala dela?
- 6 Itunaren indarrak eta haren sinatzaileen pisu sozialak kontzientzia sortzeko eta hezkuntzari buruzko gizarte pertzepzioak aldatzen laguntzeko balio behar dute: ikasteko eskubidea guztiona da, salbuespenik gabe; eskolako ongizatea garrantzitsua da, eta aniztasuna aktibo eta gaitasun ezinbestekoa da gure garaietan moldatzeko.
- 7 Prozesu honek haur eta nerabeen partaidetza izan behar du; hau da, belaunaldi arteko ituna izan behar du. Ezin dugu haiek gabe pentsatu etorkizuneko hezkuntzan. Legezko ituna bada, haien ahotsa behar dugu. Belaunaldi arteko justizia kontua da, larrialdi klimatikoaren kasuan gertatzen den bezala. Gaur eratzen dugun hezkuntza sistematik igaroko dira eta horren araberakoa izanen da, zati batean, biziko diren gizartea.

Ituna Nafarroatik hezkuntza hobekuntzan lankidetzazko lidergoan jarduteko aukera da. Aurrerapenetan erreferente izateak erantzukizun kolektiboa ere badakar berarekin. Nafarroa abangoardia izaten ahal da, estatu mailako hezkuntza neurriak sustatuta eta beste lurralde batzuekin lankidetzan jardunez elkarrekin aurrera egiteko. Gurea bezalako estatu ia federal batean ezagutza eta jardunbide egokiak jakinarazteko eta partekatze-ko aukera gutxi aprobetxatzen den aktiboa da. Esan bezala, hezkuntzan, ondasun publiko globala denez, ez dago mugarik, eta erronkak handiegia dira horiei bakarrik aurre egiteko.

2.2. Nacho Guadixen erantzuna

Begirada osagarri bat eransteagatik, gaur sustatzen hasi garen itun honi “Hezkuntzarako eskubidearen itun” ere deitzen ahal diogu, nahastu egin baikaitezke, eta pentsatu hezkuntza zerbitzu bat dela, eskubidea denean.

Konbentzioak horren edukia ezagutaraztera behartzen gaitu, batez ere haurrak. Hezkuntzaren Lege Organikoa aldatzen duen Lege Organikoarekin, legearen hitzaurre izatera igaro da. Erkidego guztien curriculum garapenean egon beharko luke, potentzialtasun berezia baitu. Izan ere, gizartean eta herritar gisa jarduteko gaitasuna ezinbestekoa da garapen pertsonala ekartzen duten beste gaitasun guztiak eskuratzeko. Gizartean garapenean modu baketsuan laguntzeko gaitasuna duten herritarrak sortzeko gai izan behar dugu. Ezinezkoa da eskubideen alde lan egitea ez badira eskubideak ezagutzen.

Garrantzitsua da pertsona bakoitzak bere garapenerako eta bere aukeren maila goreneraino iristeko espazioa izatea, baina beti auzokidearekin.

Eskubideak barneratzen direnean, gero errazagoa da enpatia sortzea. Arazoa alde-rantziz egitea da, alegia, baliabideetara iristeko lasterketa egiten denean. Baina baliabide horiek mugatuak dira, eta aldi bateko eta uneko arrakasta txikietara baino ez dute eramaten. Aurrerapen txiki oro egiteko, albokoa behar izan dugu; horregatik, itunaren aldeko akordio batera iristea beharrezkoa da.

Haurren eskubideek ez dute soilik ikusgaitasuna sortzeko balio; izan ere, gaitasun eraldatzaile handia dute.

3. multzoa

Haurtzaroan bereziki beharrezkoa da “Ingurune babeslearen” kontzeptua, ekosistema sozial, natural eta birtual gisa; horretan, ongi tratatzen dugu elkar eta elkar zaintzen dugu indarkeriarik gabeko testuinguru batean.

- Zer gako emanen zenituzkete ikastetxeetan haurren babeslearen maximizatzeko?
- Zehazki, orain bizi dugun aro digitalean, zer esaten ahal diguzue horren inguruan?

3.1. Nacho Guadixen erantzuna

Pandemian hauteman edo agerian utzi dugun zerbait eskolaren funtzio babeslea da; hain zuzen ere, presentzialtasunak horri erantzuten dio nagusiki. Duela bi urte haurrak etxera joan zirenean, askoren arrastoa galdu genuen. Ez dakigu zer gertatu zen, ez genekien nork zuen eskola jantokiko janaria eskuragarri, ez genekien familiek Internetera konektatzeko baliabiderik zuten. Horregatik, ikastetxeak irekita izateko beharrezkoa den berrikitze segurua behar dugu, irakasleak, funtsezko faktore gisa, txertatuta egon daitezela eta ahalik eta segurtasun handienarekin laneratu ahal izan daitezela.

Une honetan, bai Hezkuntzari buruzko Lege Organikoa aldatzen duen Lege Organikoa eta bai Haurrak eta Nerabeak Indarkeriaren aurrean Babesteari buruzko Lege Organikoa modu intentsiboan lan egiteko unea eskaintzen digute. Agerikoa da haurren aurkako indarkeria existitzen dela. Barne Arazoetako Ministerioaren eskutik ditugun azken datuen arabera, 2019an haurren aurkako tratatu txarren 5.500 kasu inguru izan genituen (pandemia aurreko datuak). Sexu askatasunaren salaketan ia erdia haurren aurkakoak dira (2007an ia 6.000 salaketa egon ziren). Teknologia haurrengan duen inpaktuari buruzko makroinkesta bat egin genuen pasa den azaroan, eta ikusi dugu jazarpenari eta ziberjazarpenari buruzko datuak orain arte genituenak baino kezkarriagoak direla; izan ere, hiru pertsonatik batek onartzen du jazarpena jasan duela, eta bost pertsonatik batek, ziberjazarpena jasan duela.

Horrek indarkeria naturalizatzeraz garrantzitsua da, ezin diogu indarkeria dagoen errealitate bati kasu egiteari utzi. Indarkeria dagoen ingurune batean ez dago hazkunderako eta garapenerako tokirik; hortaz, hezkuntzarako eskubidea ere urratu egiten da. Hori dela eta, bilatu behar ditugun ingurune babesle horiek oso ikuspegi zabala izan behar dute; hori ere erronka da eskolarentzat, bizikidetzaren kontzeptu tradizionala zabaldu egin behar baitu. Ikasle asko eskolaz kanpoko arazoekin datoz. Une honetan, eskolaren barrera eta detekzio faktorea ordezkazezina da, pediatrian edo Segurtasun Indar eta Kidegoetan bezala gertatzen den bezala. Eskolan egoera horiek hautemateko eta jarduteko gai izan behar dugu, une honetan arazoa ez baita behar bezala aintzatesten. Esan dugu lehen urratsa halako inguruneak sortzeko kontzientzia duten helduak izatea dela; izan ere, ez banaiz indarkeria egoera bat zer den hautemateko gai, nekez jartzen ahalko dut martxan une honetan izan dezakegun protokolorik onena. Horretarako, ikastetxeetan ongizate eta babes koordinatzailearen irudia lantzen ari dira, ikuspegi hori dinamizatzen eta lan sistematikoa egiten laguntzen ahal duen figura gisa. Horretan, ziur egonen gara gure haurra ikastetxean geratzen den bakoitzean, ez duela pairatuko indarkeriarik bertan daudenen aldetik, horiek helduak izan edo haurrak izan, baizik eta prest daudela hautemateko eta eskuragarri dituzten laguntza eta babes sareak dinamizatzeko. Babesa ahalegin kole-

ktiboa da. Barne sare bat sortu behar da. Horretan, irakasleek, orientazio zerbitzuek, administrazioko eta zerbitzuetako langileek eta, jakina, haurrek berek egon behar dute, oinarrizko funtzioa baitute honetan guztian. Kanpo sare bat ere izan behar da eta hor egonen dira osasun eremua, polizia eta justizia, eta horiek oso bizkor funtzionatzeko gai izan behar dute.

Prebentzio lan handia egin behar da. Beharbada, erreskatatzen ahal dugun datuetako bat da berrikusi egin behar dugula prebentzioa nola egiten ari garen; izan ere, dauzkagun datuek adierazten dute toki guztietan daudela prebentzio proiektu eta planak, baina, agian, berrikusi egin behar direla.

Prebentzioan eta sentsibilizazioan oinarritutako lan handi hori egiten ez badugu, gertakari larriak izan dituzten kasuak artatu behar izanen ditugu, eta zatirik desatseginena izanen litzateke hori.

Hortaz, aintzatespen funtzio kolektiboa da eta arlo digitala ez da kanpo geratzen. Izan ere, arlo digitalak indarkeria hori jasaten ari den espazioa eta denbora zeharkatzen ditu.

Ikerketa honen datuek zenbait alderdi nabarmentzen dituzte, adibidez, neska-mutilen % 60k onartu dituela ezezagunen eskaerak beren sare sozialetan; baina hori ez da kezkarriena, izan ere, gutxienez, % 20 aurrez aurre geratu da haiekin. Hamar nerabetik batek sexu proposamenak jaso ditu heldu baten aldetik. Babesgabetasun eta kriminalitate-maila goreneko ingurunea da, eta heldu gehienok ez dakigu zer gertatzen ari den. Espainiako Polizia Nazionalak edo Guardia Zibilak jakinarazi digu hau gora egiten ari dela.

Familiari eta eskolari eragiten dioten egoerak dira. Haurra mundu digitalera sartzen den orotan, familiak akonpainamendua eskaini behar du, baina eskolak ere garatu behar du erabilera onetan oinarritutako bizikidetzaren digitalerako lan hori; izan ere, azken finean, hemen kontua ez da mugak jartzea; alderantziz, teknologiak gizartean eta herritarrengan parte hartzeko eskaintzen dituen aukerak sinestezinak dira eta garatu egin behar dira, baina arrisku ugariak alde batera utzi gabe.

Inguruneen ikuspegitik, ezinbestekoak dira bai babesa bai osotasun eta komunitate ikuspegia (inoiz baino beharrezkoagoak dira).

3.2. Álvaro Ferrerren erantzuna

Ohiko akatsa da haurrengan bizitza heldurako prestaketa edo trantsizio etapa soil gisa pentsatzea, eta ez gaur egun eskubideak dituzten subjektu gisa. Ildo berean, eskola etorkizunerako prestaketa gisa ulertzen da eta gaur, orainaldian, garatzeko, eskubideak erabiltzeko eta “ongi egoteko” espazio gisa.

Pandemiak irakatsi digun beste lezio garrantzitsu bat da ongizatea garrantzitsua dela eta eskola espazio gakoa dela haur eta nerabeen ongizate emozionalerako. Horretarako, eskolak espazio segurua izan behar du haientzako, ongi tratatu behar ditu eta haien ongizatea zaindu behar du.

Hamarkadatan zehar egindako ikerketak agerian uzten du emozioak –“gaitasun ez-kognitibo” deritzenen barruan– zeinen garrantzitsuak diren ikaskuntzarako, lorpenetarako, gizarteratzeko eta laneratzeko. Baina bitarteko gisa baino gehiago, Save the Childrenen uste dugu iritsi dela garaia ongizateari eta gaitasun sozioemozionalari ikaskuntza

helburu gisa merezi duen lekua emateko, hezkuntza sistema baten emaitza desiragarria izanen dena, gaitasun kognitiboen maila berean.

8/2021 Lege Organiko berria, ekainaren 4koa, Haurrak eta Nerabeak Indarkeriaren aurrean Babesteari buruzkoa, mugarrria da ildo honetan hezkuntza sistemarako. Izan ere, "haur eta nerabeen garapen osoa bermatzen du, baita eskola seguru eta indarkeriarik gabeko batean parte hartzea ere. Horretan, oinarritzko eskubide eta askatasun publiko guztiak errespetatu, berdintasunez erabili eta sustatuko dira, gatazkak jakinarazi, negoziatu eta ebazteko metodo baketsuak erabilia".

Indarkeria ongizatearen eta segurtasunaren antitesi nagusia da. Haurrak eta Nerabeak Indarkeriaren aurrean Babesteari buruzko Lege Organikoa ikastetxeetan ezartzeak aldaketak ekartzen ditu ikastetxeetara, indarkeriaren aurreko detekzioa, salaketa eta erantzuna bermatzeko.

- Bizikidetzaren planak berrikustea.
- Erantzukizunak zehaztea, ereduak kode baten eta profesionalak gaitzearen bitartez.
- Tratu txarrak, jazarpena eta ziberjazarpena dauden kasuak salatzeko eta horien aurrean erantzuteko protokoloak.
- Ongizate eta babesaren koordinatzailearen figura berria.

Hala ere, indarkeria mota ororen aurrean erantzun egokia bermatuko duten egitura eta prozesuetatik haratago, eskolak "ingurune seguru eta tratu oneko" gisa zehazteak aldaketa sakonagoak ekartzen ditu hezkuntza proiektura, eskola antolaketara eta eskola kulturara, curriculumera eta pedagogiara, honako alderdi hauetan, besteak beste:

- Pertsonen arteko harremanak, ikasgelaren eta diziplinaren kudeaketa, adeitsuagoak, osasuntsuagoak eta positiboagoak izanen diren beste batzuetarantz.
- Aniztasuna aintzatestea eta balioestea.
- Gaitasun sozial eta emozionalak ikastea, buru osasunerako eta heziketa afektibo-sexualerako gakoak izateagatik.
- Haur eta nerabeei prestakuntza eskaintzea, beren eskubideak ezagut ditzaten.
- Ingurune digitalaren erabilera seguru eta arduratsua bultzatzea, "herritartasun digital arduratsua" sustatuta.

4. multzoa

Ekitatea, kalitatea, inklusioa, gatazkak, larrialdiak, COVID-19... Zuen erakundeak zehazten dituzten lan ildo nagusiak dira.

- Zer emaitza dute hezkuntzaren esparruan egin dituzuen jarduerak garrantzitsuenek?
- Kontatuko al diguzue orain egiten ari zareten eta eredu inspiratzaileak hartzen ahal den esperientzia zehatzik?

4.1. Álvaro Ferrerren erantzuna

Save the Children 120 herrialdetan (besteak beste, Espainian) jarduten duen GKEa da. Hezkuntzarako eskubidea da erakundearen lehentasunetako bat. Apaltasunez, gure erakundeak hezkuntzaren arloan egiten duen lanak esperientzia interesgarri batzuk eta ikasitako lezioak ekartzen ahal ditu. Erakundearen "aldaketaren teoria" osatzen duten

hiru oinarri jarraituz egituratuko dituzte: *ahotsa izatea –berritzailea izatea– eskala handiko aldatetako lortzea*. Izan ere, horrela jarraitzen dugu gure helburua, hots, haur eta nerabeen bizitzan etengabeko hobekuntzak lortzea. Hau da, arazoak aztertu eta ikusgai jartzen ditugu; zuzenean frogatzen ditugu arazo horietarako soluzio berritzaileak; eta eraginkorrenak politika publiko bihurtzeko lan egiten dugu.

Lehen ardatz horretan, azken urteotan, Save the Children erakundeak *ahotsa izaten* saiatu gara, datu zehatzekin agerian utziz Espainiako hezkuntza aukeretan dauden desberdintasun arazoak, orain arte oso ikusgai ez zeudenak. Txosten eta analisisien bidez, PISA, administrazio datuak, elkarrizketak eta antzeko iturriak abiapuntu hartuta, foku publikoa berealdiko eskola bereizketa sozioekonomikora hurbildu dugu, baita hezkuntza 0-3 mailara ez iristera, ikasturte errepikapenaren ekitaterik ezera edo, berrikiago, haurren pandemia osteko osasun mentalera ere.¹

Aldi horretan, egiaztatu ahal izan dugunez, gure hezkuntza sistemak kalitate eskaseko datuak agertzen ditu, ez ditu datuak talde zaugarrien arabera bereizten eta ez ditu ikastetxeen administrazio datuak ustiatzen; horrek eztabaidak pobretzen ditu, erabakien kalitatea mugatzen du eta demokratikoki kontu ematea zailtzen du. Hezkuntzaren esparruan, batzuetan, datuen eta ebaluazioen aurrean egoten den erresistentziaren aurrean, kalitateko datuek argia eta nabardurak ekartzen dituzte arazoetara, eta itun batek behar duenaren moduko diagnostiko partekatua eraikitzea ahalbidetzen dute.

Bigarren ardatzetik, Save the Children erakundeak *berritzailea izan* nahi du, ebidentzian oinarritutako hezkuntza soluzio berriak garatuta eta probatuta. Haurren Pobrezia Aurka egiteko Programaren bitartez, ikasi dugu, lan integralaren bitartez, haurren ikaskuntzaren akonpainamendu eta errefortzua konbinatuta, familiei akonpainamendua eskainita, esku hartze psikologikoaren eta kalitateko aisiaren bitartez, garapena eta eskola arrakasta hobetzea lortzen dugula, baita belaunaldi arteko aukera transmisioa murriztea ere.

Azken urteotan programa berri bat garatzen ari gara lehen haurtzaroarekin, 6 urtetik beherako haurrekin eta haien familiarekin batera hazkuntza eta garapena lantzen. Ikasi dugu hezkuntza etapa horrek rol kritikoa duela, eta hezkuntza eskaintza malguagoak, familiari hazieran laguntzen dioten beste modalitate batzuekin batera, beharren arabera beste ordutegi batzuekin, zaugarrienen eskolatzea eta garapena erraztuko lukeela.

Baina, batez ere, lezioa da hezkuntza sistematik berrikuntza eta esperimentazio handiagoa behar dugula eta eskuratutako ezagutza balioetsi egin behar dela, aurretik dituen erroreak eraginkortasun handiagoz ebazteko.

Azkenik, hirugarren ardatzetik, *eskala handiko aldatetako lortzen* saiatzen gara, administrazioekin batera lan eginez hezkuntza politika, programa eta praktiketan neurri eraginkorrak hartzeko. Hala egin dugu araudi aldatetekin, hala nola Haurrak eta Nerabeak Indarkeriaren aurrean Babesteari buruzko Lege Organikoa onestearekin edo eskola bereizketa eta zaugarritasun soziala Hezkuntzari buruzko Lege Organikoa aldatzen duen Lege Organikoan jasotzearekin. Orain proiektuak martxan jartzen

1 Ikus Save the Children (2018; 2019a; 2019b; 2021) eta Ferrer eta Gortázar (2021).

ari gara, hezkuntza hobekuntza mailaz igotzeko, administrazio eta ikastetxeekiko lankidetzan. Adibidez, ikastetxeak babes eta ongizate ingurune izan daitezen diagnostikatzen eta aldatzen laguntzen. Save the Childrenek hamarkadetan zehar 40 herrialdeetan frogatutako “eskola seguruak” metodologian oinarrituta, eskolaren eta komunitatearen ikuspegi integral batetik. Gure ikaskuntza da hobekuntzak lortzen ahal direla, dagoeneko lortu direla, baina hor kanpoan zer dagoen jakin behar dela, eta ezagutza partekatu eta elkarrekin lan egin behar dela.

4.2. Nacho Guadixen erantzuna

Gu Haurtzaroko Eskubideetan Heztea deitzen diogun ildo batean ari gara lanean ministerioekin eta kontseilaritzekin batera, plan honetan aurrera egin eta ezarri ahal izateko. Haurren eskubideak ez dira ulertu behar eskola bizitzako urte bateko ikasgai batean agertzen den gauza bat bezala, baizik eta eskola antolaketarako tresna gisa, gaitasun eraldatzaile handia baitu. Oso erraza da ulertzea ezen, nik baldin badakit babeserako eskubidea dudala, ni ongi tratatzea, lagunekin jolastea eta ni ez erasotzea dela normalena, bada, hazten naizen heinean, gatazka ikusten dudan beste leku batzuetan proiektatzen ahalko dudala hori. Eguneroko kontuak eskubideen ikuspegitik ebazteko gai naizenean, aurrera egiten dugu. Posible da gatazka bat egotea, baina hori diziplinaren ikuspegitik edo eskubideen ikuspegitik ebazteko gai izan behar dugu. Haurrak beren eskubideen beren bermatzailerak badira, gelan eragile problematikoak izatetik, soluzioak aurkitzen laguntzen duten pertsonak izatera pasatzen gara. Kultura hori sortzea oso tresna ahalsua da.

Hurbilketa hori lau lan eremutan oinarritzen dugu. Lehena eskubideak ezagutzea da. Ezin da zerbait defendatu edo landu ez badakizu existitzen dela.

Bigarren lan espazio bat babesa da, espazio segurua sortzen laguntzen baitu.

Hirugarren eremua haurren parte hartzea da. Horrek orain bere espazioa eta garapena ditu, garapen eremu baterako baliabideak sortzeko tresna ahalsuena eta bizkorrena delako.

Eta laugarrena eskolako giroa da eta hor sartuko genuke hezkuntza komunitate osoa.

Lau eremu horiek ongi funtzionarazteko gai garenean, ikastetxea eraldatu egiten da.

Lurralde guztian 250 ikastetxe inguru daude jada lan ildo horretan, eboluzionatzen jarraitzeko helburuarekin. Zenbait adierazle ditugu, eta, horien bidez, ikastetxeari garatzen laguntzen diogu; gero, euskarri bat ematen diogu, prestakuntzaren eta akonpainamenduarren ikuspegitik.

Prozesu hori guztia autoebaluazio batekin hasten da: nire ikastetxea gaur egun nola dagoen jakin behar dut, haurren eskubideak betetzen diren aztertuta.

Ebaluazio horrek jarduketa kolektiboa izan behar du, albait informazio gehien biltzeko eta komunitate osoa dinamizatzeke; izan ere, azken finean garrantzitsua da eta horrela aurkitzen ditugu ongi funtzionatzen duten zuzendaritza talde eta klaustro dinamikoak eta prestatuak. Horrela, ikastetxean ditugun zailtasunak gainditzeko ez ezik, lankidetzaren horizontala proiektatzeko ere gai izanen gara.

Sistematik kanpo, lankidetzan aritzen saiatzen gara eta guk eskaini ezin ditugun ikuspegi edo begirada osagarri horiek baliozkotu behar ditugu; horiek, ez badaude testatuta eta ez badira erabilgarriak egunerokoan, nekez errotuko dira.

Hasierako diagnostiko honen ondorengo urratsa ekintza plan bat sortzea da. Horretan, ikusi behar da nola gauzatuko diren ezinbesteko zuzenketa neurriak eta zer helburu planteatu behar diren epe labur eta ertainean.

Programa honek hiru konplexutasun maila ditu eta, maila bakoitzean, pixka bat sofistikatzeko dira aplikatzeko zaitziken helburuak. Zati garrantzitsu bat dago, irakasleen prestakuntzari eta horren eboluzioari dagokiona. Azkenean, hori politika publikora bideratzeko behar adina ebidentzia sortu nahi dugu, eta haurren eskubideak tresna pedagogiko gisa ere erabiltzea, ez soilik eduki gisa.

Baina ez da lan erraza eta jabetzen gara, azkenean, parte hartzen duten ikastetxeak konprometituenak direla, proiektu guztietara apuntatzen direnak direlako. Egiaztatu dugu, pandemia iristean, beste ikastetxe batzuk baino hobeki zeudela prestatuta egoera hau jorratzeko, begirada hau jada beren gain hartuta dutelako; ez dute haurrik edo arretarik galdu eta askoz sentikorragoak ziren ikuspegi honekin eta inor atzean ez geratzearekin.

Jakina, eskola kulturako eta hezkuntza kalitateko prozesu bat da, eta mahai gainean jartzen ditugun bi gai horietako bat lortzen saiatzen da: ekitatea eta kalitatea, nire ustez banaezinak direnak.

Bibliografia erreferentziak: Álvaro Ferrer

Bonal, X., Tarabini-Castellani, A., Constans, M., Kliczkowski, F. eta Valiente, O. (2010) *Ser pobre en la escuela. Habitus de pobreza y condiciones de educabilidad*. Bilduma: Educación, Globalización y Desarrollo. Bartzelona: Mino y Dávila.

Delors, J. (1996). *La Educación encierra un tesoro. Informe a la UNESCO de la Comisión Internacional sobre la Educación para el Siglo XXI*. Paris: UNESCO.

Ferrer, A. eta Gortazar, L. (2021). *Diversidad y libertad*. Eskola banaketa murriztea, ikastetxea aukeratzeko gaitasuna errespetatuta. Bartzelona: EsadeEcPol eta Save the Children.

Estatistikako Institutu Nazionala (2016). Bizi baldintzen gaineko inkesta. 2016. urteko modulua. Zerbitzuak eskuratzea.

Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioa (2019). PISA (2018). Espainiako txostena. Madril: Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioa.

Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioa (2021). Hezkuntzaren zifrak Espainian. 2019-2020 ikasturtea (2022ko edizioa).

Nazio Batuen Erakundea (1999). Eskubide Ekonomiko, Sozial eta Kulturalen Batzordea. 13. ohar orokorra, hezkuntzarako eskubideari buruzkoa.

Nazio Batuen Erakundea (2018). Haurraren Eskubideen Batzordea. Espainiako bosgarren eta seigarren txosten konbinatuei buruzko azken oharrak.

Page, S. E. (2008). *The Difference: How the Power of Diversity Creates Better Groups, Firms, Schools, and Societies*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Save the Children (2018). *Mézclate conmigo: de la segregación socioeconómica a la escuela inclusiva*. Madril: Save the Children.

Save the Children (2019a). *Todo lo que tienes que saber sobre equidad de PISA 2018. La equidad educativa en España y sus comunidades autónomas*. Madril: Save the Children.

Save the Children (2019b). *Donde todo empieza. Educación infantil de 0 a 3 años para igualar oportunidades*. Madril: Save the Children.

Save the Children (2021). *Crecer saludable(mente): un análisis sobre la salud mental y el suicidio en la infancia y la adolescencia*. Madril: Save the Children.

Soler, A., J.I. Martínez Pastor, R. López-Meseguer, M. T. Valdés, M. A. Sancho Gargallo; B. Morillo eta L. de Cendra (2021). *Mapa del Abandono Educativo Temprano en España. Informe General*. Madril: Fundación Europea Sociedad y Educación.

UNESCO (2021). *Reimagining our futures together: a new social contract for education*. Report from the International Commission on the Futures of Education. Paris: UNESCO.

Mahai-ingurua 2: Hezkuntza itun bat posible egiteko gakoak

Moderatzailea: Koldo Sebastián del Cerro

Parte hartzaileak: Encarna Cuenca Carrión (Estatuko Eskola Kontseiluko burua), Jesús Garcés Casas (Aragoiko Eskola Kontseiluko burua), Manuel Martín Iglesias (Nafarroako Eskola Kontseiluko burua)

Arratsalde on, guztioi.

Saioa hasteko, bigarren mahai-inguru bat eginen dugu, hezkuntza itun bat posible egiteko gakoei buruzkoa.

Gai horri heltzeko, Encarna Cuenca, Jesús Garcés eta Manuel Martín ditugu hemen.

Encarna Cuenca Carrión

Estatuko Eskola Kontseiluko gaur egungo lehendakaria da.

Europako Hezkuntza Programen erakunde autonomoko zuzendaria izan da; “Bizialdi Osoko Ikaskuntzako” zuzendariorde nagusia; Europako Hezkuntza Programen erakunde autonomoko Erasmus Saileko zuzendaria; Sócrates Agentziako zuzendaria eta Europako Hezkuntza Programen Zuzendariordetza Nagusiko Zentroen Erregistroko burua; eta Europako Hezkuntza Programen arduraduna.

Horrez gain, Valentziako Erkidegoko Kultura, Hezkuntza eta Zientzia Kontseilaritzako Valentzieraren Irakaskuntza eta Erabilera Kabineteko itzultzailea izan da.

Lehen Hezkuntzako ikastetxeetan eta Bigarren Hezkuntzako Institutuetan irakasle aritu da.

2015eko irailetik Estatuko Eskola Kontseiluko lehendakari izendatu zuten arte, Valentziako Erkidegoko Eskola Kontseiluko lehendakaria izan da, eta, Autonomia Erki-degoetako Partaidetza Batzordeko kide gisa, Estatuko Eskola Kontseiluaren lan eta eztabaidetan parte hartu du.

Jesús Garcés Casas

2018az geroztik, Aragoiko Eskola Kontseiluko lehendakaria da, hau da, Aragoiko unibertsitatez kanpoko irakaskuntzako aholkularitzako eta gizarte partaidetzako organo gorenekoa. Irakasle ikasketak egin zituen, Giza Zientzietan espezializatuta. Horrez gain,

Filosofia eta Letretan lizentziatu zen, Geografia eta Historia espezialitatean. Halaber, Entzumen eta Hizkuntzako graduatu ondokoa egin zuen.

Maisu-maistren kidegokoa da eta espetxeetan eta Zaragozako Torre Ramona ikastetxean aritu da irakasle lanetan.

Zaragoza probintziako Langileen Batzordeko lehendakaria izan da eta sindikatuen esparruan hainbat ardura izan ditu.

Hezkuntza Departamentuan hezkuntza programa berritzaileak ezartzen lan egin du; helduen hezkuntzako aholkulari teknikoa izan da; urrutiko hezkuntzako unitateko burua; eta aniztasunari erantzutearen arloko aholkulari teknikoa.

Gainera, 2015-2017ko aldian Berrikuntza, Ekitate eta Partaidetzako zuzendari nagusia izan da, baita ospitale ikasgeletako maisua ere.

Manuel Martín Iglesias

2019ko irailaz geroztik, Nafarroako Eskola Kontseiluko lehendakaria da; hau da, gure erki-degoko unibertsitatez kanpoko irakaskuntzako aholkularitzako eta gizarte partaidetzako organo gorenekoa.

Bere prestakuntzari dagokionez, Gorputz Hezkuntzako irakasle ikasketak egin zituen Zaragozako Unibertsitatean.

1983an sartu zen maisu-maistren kidegoan eta Nafarroako hainbat ikastetxetan aritu zen irakasle lanetan.

1995etik 2019ra, Víctor Pradera ikastetxe publikoko zuzendaria izan zen –gerora Paderborn–Víctor Pradera deitu zitzaion–.

Garai hartan, ikastetxea Gorren Haur eta Lehen Hezkuntzako Lehentasunezko Ikastetxe bilakatu zen eta lehen harrera planak ezarri zituen. 2004an, ikastetxea kalitate sarean sartu zen, eta N4C sareko aitzindaria izan zen Haur eta Lehen Hezkuntzan. 2016an, “ikastetxe bikain” zigilua lortu zuen. 2012an, AIP hezkuntza programa sortu zuen,

gatzelania-alemana irakaskuntza elebiduna, ingelesa barne, eta oraindik hiru hizkuntza horietan irakasten duen Espainiako ikastetxe publiko bakarra da. Hezkuntza proiektua arrakastatsua izan zen, ikastetxea eraldatu zuen eta matrikula kopuru handia eragin zuen.

Horrez gain, ADIPNA Zuzendarien Elkartearen sortzailea da.

Demokraziaranzko trantsiziotik, azken 40 urteetan, 8 hezkuntza lege orokor onartu dira: bat UCDrena (1980), bi PPrenak (2002 eta 2013), lau PSOErenak (1985, 1990, 1995, 2006), eta, azkena, koalizio gobernu batekin (PSOE-Unidas Podemos), 2020an.

Ez dut uste esajeratuko dudarik esaten badut horietako bakar bat ere ez dela herri-tarrek zeharkako eta bateratzailetzat jo dezaketen hitzarmen, adostasun edo itun baten ondorioz sortu.

Hitzartzea, adostea, ituntzea... Hitz horiek intentzizko joera bera dute, esanahietan ñabardurak egin daitezke, baina, gaur, partekatzen duten esanahia erabiliko dugu guztiak biltzeko; hots, "hezkuntzaren kalitatearen" alde bat egitea.

Itxuraz, garbi dago "hezkuntzaren kalitatea"-ren esanahiari buruzko ikuspegi komu-nitario batera iristea funtsezkoa dela.

Eta, horretarako, agian, hausnarketa bat egin beharko da, batera eta teknikoki; curri-culumari, aniztasunari erantzuteari, ikastetxeen kudeaketari, hizkuntzei, finantzaketari eta Nafarroako Foru Komunitateko Hezkuntza Lege bat sortzeko legedi bati buruzko haus-narketa. Baliteke hori ezinbestekoa izatea hezkuntzaren aldeko gizarte itun bat lortzeko.

1. multzoa

- Zergatik behar dugu hezkuntza itun bat eta zertarako lortu behar da?
- Inplikaturako eragile guztiak oinarritzko bi galdera horien erantzunean bat etortzeak zer balio du, zuen ustez?
- Horri dagokionez, gutxieneko abiapuntu komun bat behar da?

1.1. Encarna Cuencaren erantzuna

Hezkuntza itun baten beharrak bi iturburu ditu. Alde batetik, Espainiako politikarentzat, Espainiako hezkuntzarentzat, ituna eskuratu beharreko Itaka bat bihurtu da, mantra bat, lortzen ez bada Espainiako gizartea zapuztuko duen gizartearen beraren helburu bat.

Bestetik, nire ustez, autonomia erkidegoetako hezkuntza politikak garatzeko esparru komun bat edukitzeko beharrari erantzuten dio. Hala ere, nire ustez, aurrerapauso txikiak egiten ari dira, adostearen garrantzia azpimarratzen ari diren hitzarmen txikiak.

Itun horren xedeari dagokionez, gaur goizean adierazitakoei "e" bat gehituko nieke: kontsulta, koordinazioa eta komunikazioarekin batera, erantzunkidetasuna barne hartu behar dela uste dut. Nire ikuspuntutik, hezkuntza ez da eskolan bakarrik gauzatzen; beraz, hitzarmen bat lortu nahi denean landu beharreko hezkuntza gai (curriculum, kudeaketa, legeen garapena...) erantzunkidetasuna gehitu behar zaie, gutako bakoitza hezkuntzaren parte garelako; izan ere, haurrek imitatuz ikasten dute, gu guztiongandik ikasten dute. Ondorioz, guztiok gara eskolako kide, guztiok –bakoitzak dagokion lekutik– lagundu behar dugu ituna garatzen.

1.2. Jesús Garcésen erantzuna

Nafarroako hezkuntza komunitate osoari agur, Aragoiko Eskola Kontseiluaren izenean. Jakina, eskerrik asko Manuel, gonbidapenagatik; plazera da gugandik hain gertu dagoen eta antzeko arazoak dituen komunitate honekin lan egitea. Horrez gain, kontseilaria agurtu nahi dut, Eskola Kontseiluaren barruan –kasu honetan, Nafarroakoan– horrelako elementu bat bultzatzeagatik.

Aragoiko Eskola Kontseiluaren esperientziaren arabera, aurrera egiteko hezkuntza itun bat behar da. Gure kasuan, 2015ean hauteskundeak egin berriak ziren, tentsioak eragin zituen gobernu batetik genduzen, LOMCEk lau urte horietan egindako murrizketa elementu oso indartsuak zituen. Orduan, hezkuntza komunitateak egonkortasuna lortu nahi zuen. Carmen Martínez Urtasun buru zuen 2015eko Eskola Kontseiluari itun sozial eta politiko bat lortzen saiatzeko aukera planteatu zioten Javier Lambán Gobernuako presidentek eta Maite Pérez kontseilariak. Gizarte alderdiarekin, gizarte eta hezkuntza alderdiarekin, has daiteke. Aragoian, 2015eko urrian bultzada politikoa jaso zuen eta egoeraren diagnostikoa egin zen. Eskola Kontseiluko kide guztiak hezkuntza ereduak abiapuntuan dituen ahuleziak eta indarguneak aitortzea komeni da. Azken hamar urteak aztertuta, 2005etik 2015era artekoak, Eskola Kontseiluak lan dokumentu bat egin zuen, abiapuntuko elementu guztiak ikusteko (eskolatzea, irakasleen prestakuntza...) eta, horrela, guztiok dokumentu beretik abiatu ahal izateko.

Elementu horiekin batera, departamentuak aurkeztu zigun beste dokumentu bat geneukan; dokumentu horretan, zehazki, departamentuaren ustez itunak eduki behar zuen abiapuntua zehazten zen, hausnartu eta lan egiteko orduan kontuan hartu zedin.

2015aren amaieran, lau lantalde eratu ziren, sektore guztietako kontseilari guztiak partaide zirela (8-10 pertsona) eta modu intentsiboan lan egiten hasi zen; ia urtebete iraun zuen lan horrek. Ahalegin handia egin zen eta Carmen Martínez Urtasun lehen-dakariak zuzentzen eta koordinatzen zuen taldea funtsezkoa izan zen, egiten ziren lan guztiak etengabe berrelikatu behar zituelako. Horrez gain, kanpoko aholkularitza enpresa baten laguntza ere jaso zen, adostasunetara iristeko; izan ere, lantaldeetatik ateratzen zen dokumentu orok kontseilari horien % 100en babesa izan behar zuen. Idazketa oso garrantzitsua da ahalik eta adostasun handiena lortzeko.

Ia-ia 2016ko azaroan geundela, 249 neurri biltzen zituen hezkuntza arloko gizarte itun baten dokumentua onartu zen. Neurri askok adostasun handia eragin zuten –inklusibitateari buruzko dekretuak, eskolatzeari buruzko dekretuak, landa eskolaren behatokiak, bizikidetzaren behatokiak, ikastetxe guztietan bizikidetzaren aldeko eta eskolako jazarpenaren aurkako talde bat izateak, eskolako jazarpenaren aurkako planak eta unibertsitatearekin baterako prestakuntzak, besteak beste– eta horietako asko garatu egin dira. Edozein ahalegin egiten denean, hasieratik enpatia eta eraikitzeke asmoa baldin badaude, aurrera egiten da, eraiki egiten da eta, beraz, dokumentu batean islatzen denean, agian ez da % 100eko adostasuna lortuko, ezta % 80 edo 70ekoa ere, baina bide horrek guztiak hezkuntza komunitatea aberastuko du, eta, jakina, Hezkuntza Departamentua ere bai.

1.3. Manuel Martínen erantzuna

Hezkuntza funtsezko eskubide bat da. LODEK (Hezkuntzarako Eskubidea Arautzeko Lege Organikoa), 1985ean onetsiak, 16 urte arteko hezkuntza unibertsalatu zuen. Orduz geroztik, hezkuntza sistema arautzeko hainbat lege onartu dira: LOGSE, LOCE, LOE, LOMCE eta LOMLOE. Lege horiek guztiek etengabeko aldaketak ekarri dituzte eta irakasle, ikasle eta familiei eragin diete.

Hala ere, hezkuntza funtsezko eskubidea izanik ere, gobernuek, Estatukoak eta autonomia erkidegoetakoek, desberdin gauzatu dute eskubide hori eta, gauzak horrela, askotariko ikusmoldeak, lehentasunak eta berezitasunak dituzten hezkuntza sistemak eta ereduak ditugu gaur egun, eta, horrek guztiak, gobernua txandakatzearekin batera, ereduak jarraipena izatea eragotzi du. Hartara, eskumen arloko lidergoari uko egin gabe, hezkuntza sistemaren egonkortasun egokia bermatzeko akordioak eta adostasunak lortu behar dira.

Era berean, gaur egungo krisiak hezkuntzarako eskubidearen ahulezia agerian utzi du. Lehenago, aurrekontuetako murrizketek arrakala soziala eta lurralde mailakoa ireki zuten; hezkuntzan behintzat itxiztat ematen genuen arrakala. Ildo horretan, Estatuko eta Nafarroako Foru Komunitateko aurrekontuetan gauzatutako hezkuntzako inbertsioaren murrizketak honako hauek ekarri zituen:

- hezkuntza azpiegituren falta izatea,
- irakasleen lan baldintzak okertzea,
- enplegua prekarizatzea,
- gizarte kohesioko neurriak desagertzea,
- landa eskola babesgabe uztea,
- partaidetza ahultzea eta, azken batean,
- hezkuntza komunitate osoa integratuz kalitatezko, ekitatezko eta gizarte eta lurralde kohesiozko hezkuntza eredu bat bermatu ahal izateko lidergo politikoaren falta.

Hezkuntza estrategiak, orain, bi ezegonkortasun iturri ditu: ziklo politikoa eta ziklo ekonomikoa. Ziklo politikoari dagokionez, gobernuko alderdia aldatzen den aldi oro erreformak eta kontrarreformak egiten dira; ziklo ekonomikoari dagokionez, berriz, zailtasun ekonomikoak sortzen diren bakoitzean, hezkuntzan eta zientzian inbertsioari galga jartzen zaio, eta, beraz, herrialde aurreratuenekiko gure konbergentziari ere bai. Bi ezegonkortasun iturri horiek saihestu behar ditugu.

Espanian eta Nafarroan gero eta agerikoagoa da hezkuntzan itun politiko eta sozial handi bat lortzeko beharra dagoela, besteak beste, arazo hauek konpontzeko: eskola porrot handia eta gazteek eskola garaia baino lehen uztea. Izan ere, gaiaren inguruko txosten guztiek ohartarazten dute arazo horiez. Gainera, arau egonkorak behar dira, kalitatezko eredu sendo bateranzko urratsak egiteko, uneko gobernua edozein delarik ere.

- Hezkuntza eredu malgu eta zeharkako bat lortzea da asmoa, ikasle orok gauza bera egitea eskatuko ez duen eredu bat, ekitatean eta kalitatean, ahaleginean eta merezimenduan oinarritua.
- Hezkuntzaren helburua, etapa guztietan, pertsonari prestakuntza osoa ematea da: herritar libreak izateko eta mundu profesional zorrotz batean moldatzeko prestakuntza ematea eta, horretarako, ez da aski irakaskuntzako erakundeek egiten duten ahalegin

handia. Aitzitik, langintza horretan eragile guztiek hartu behar dute parte: irakasleek, ikasleek, irakasle ez diren langileek eta familiako zein ingurune sozialeko kideek.

- Hori guztia hobetu behar dugu adierazle hobeak erdietsi nahi baditugu. Herritar on eta profesional onen belaunaldiak behar ditugu etengabe.
- Horretarako, irakasleen rola ezinbestekoa da eta, horrenbestez, maila guztietan aintzatetsi behar ditugu eta, orobat, haien lan arduratsua kalitatezkoa eta ilusioz egindakoa izatea bultzatu behar dugu.
- Ezinbestekoa da gizarteak jakintza eta sormena komunikatzeko baliabide eta ingurune egokiak ematea.
- Ezinbestekoa da ahalegintzearen balioa aitortzea eta lantzea.
- Ezinbestekoa da familiek balio horiek transmititzea, bizikidetzatza demokratikoaren eta bizitzarako jakintza eskuratzearen balioekin batera.
- Eta, orobat, ezinbestekoa da ikasleek beren ikaskuntzarekiko konpromisoarekin ilusioa izatea. Horretarako, aldeko giroa sortu behar dugu gizartean; egiten ari garen horretan konfiantza izan behar dugu. Eta horrek hezkuntza maila guztietarako balio du, gainera. Hala, ezbairik gabe, adierazle hobeak erdietsiko ditugu, hezkuntza hobea izanen baitugu.

Hezkuntza itun baten beharraren zergatiarekin ados egotea oso garrantzitsua da, horren erabateko premia dakarrelako berekin. Arrazoiak askotarikoak izan daitezke, eta analisian bat etorritz gero, horrek esan nahi du sektoreen hausnarketa heldua dela, oso beharrezkoa eta premiazkoa, eta batzen gaituen hori biltzen duela; elkargune hori oso zabala da, gainera.

Nire ustez, gutxieneko abiapuntu komun bat behar da. Lehenik eta behin eskola arrakasta eta porrota definitu behar dira, hezkuntza itun bat eraikitzeke eta gauzatzeko aukerak sakon ulertzeko, baita itun hori ez egiteak dituen ondorioak ere.

Eskola arrakasta Espainiako hezkuntza sistemako ikasle guztiek honako bi lorpen hauek egitea izanen litzateke:

- Oinarrizko derrigorrezko ikasketak osatzea eta, ikasle bakoitzaren adin egokian, derri-gorrezkoaren ondoko ikasketetan matrikulatuta egotea.
- Funtsezko gaitasunetan oinarrizko mailak eskuratzea, Europako Batzordearen Gomendioaren esparruan, honako hauek barne: (I) ama hizkuntzako gaitasuna; (II) atzerriko hizkuntzako gaitasuna; (III) matematika eta zientziaren arloko gaitasunak; (IV) gaitasun digitala; (V) ikasten ikasteko gaitasuna; (VI) gaitasun sozial eta zibikoak; (VII) ekimena eta ekintzailatza espiritua; (VIII) kultur gaitasun eta adierazpena. Gaitasun horiek arrakastaz eskuratzeak ikasle guztien gizarteratzea eta laneratzea bermatzen du.

Gainera, jarraian, beste hiru alderdi hauek aipatu ahal ditugu: bata, teknikoak da (Nafarroako hezkuntza sistemaren hamarkada bateko azterketa, gure indarguneak eta ahuleziak ezagutzeko, eta ituna eztabaidatzen hasteko zirriborro eskematiko bat); beste bat, logistikoa (pertsona batzuek adostasunak eta desadostasunak idatziz jasotzea eta azken horiek arintzen joatea, adostasuna lortzeko); eta, azkenik, Nafarroako Eskola

Kontseiluaren (NEK) serieko ezaugarria, hau da, prestasuna, adostasuna lortzeko nahia eta konfiantza, besteari entzuten jakitea, batzen gaituen horretan arreta jarriz.

2. multzoa

Batzuetan, liskarrak elikatu eta lehendik zeuden adostasunak hondatzen dituztenek hezkuntza arloko elkarrizketa bahituta daukatela ematen du.

Eta, deigarria bada ere, eztabaida publikoak lortutako adostasun kotak alde batera uzteko joera du, adibidez: Gabilondo ministro ohiaren agintaldian lortutako akordioen kasuan edo Diputatuen Kongresuan hezkuntzaren aldeko itun baterako Azpibatzerdean sortutako kasuan.

Zeharkako akordio tekniko eta politikoa lortu duen neurri zehatz bat Haur Hezkuntzako Lehen Zikloko estaldura handitzea izan da eta horrek, gainera, Europako Batzordearen, NBERen, UNESCOren eta ELGAREN babesa jaso du.

Gai horren inguruan sortu den adostasun handiaren ondorioz, gure herrialdeko hezkuntza sistemak azken 20 urteetako hedapen handiena izan du, hala, 2001ean 0-3 urte bitarteko eskolatze tasa garbia % 8,9koa izatetik 2021ean % 41koa izatera igaro da.

Bistakoa dirudi, beraz, akordio zabal bat lortzeak eragin positiboa duela.

Antzeko zerbait gertatzen da Lanbide Heziketari buruzko Legearekin, zeinak osoko zuzenketarik ez jasotzea lortu duen...

- Nahiz eta hutsetik ez hasi eta gure hezkuntza sistemak indargune garrantzitsuak izan, lagungarria izan daiteke gure ahaleginak hezkuntza sistemaren ahulezia larrienak behar bezala identifikatzera bideratzea?
- Kasu horretan, zein izanen lirarteke hobetu daitezkeen eta hezkuntza itun bat premiazkoa egiten duten funtsezko alderdi horiek?
- Azken batean, “zer” aldatu nahi dugu eta “zeri” buruzko adostasun batera iritsi behar dugu? Edo, bestela esanda, zein dira elkartzen gaituzten ideiak, eraldaketa horren oinarri izanen diren kontzeptu bateratzaileak?

2.1. Jesús Garcésen erantzuna

Lehenik eta behin, argi utzi nahi dut ahuleziak eta indarguneak identifikatu behar direla; izan ere, hezkuntza komunitateetan, gaizki egiten duguna bakarrik ikusteko joera handia daukagu, baina gauza batzuk ongi egiten ditugu. Aragoi egin zen lana lau edo bost ataletan banatu zen eta, Nafarroaren kasuan, horiek eguneratzea komeniko litzaiteke, 2015/2016az ari garelako. Zehazki, honako atal hauetaz ari naiz: kalitateaz, ekitateaz, hezkuntzaren arloko partaidetzaz, plangintzaz eta aurrekontuen egonkortasunaz. Horiexek izan ziren Aragoiko Eskola Kontseiluan gehiengo oso handi batek onartutako 249 ekintza zehatzak lantzeko bost ardatzak.

Elementu horiek guztiek indargune eta ahulezia batzuk zituzten, eta eraiki beharra zegoen. Askok eztabaidatu zen beka ereduari buruz, eskola materialaren inguruko beka ereduari buruz, hezkuntza berrikuntzari buruz, eskolatze batzordeen zereginari buruz, sareen orekari buruz, irakasleen prestakuntzari buruz, irakaskuntza karrerari buruz eta funtzio publikorako sarbideari buruz. Lantaldeetan lantzen ziren gai guztiek adostasun jakin batera eramaten zuten, Eskola Kontseiluaren osoko bilkuratik igarota. Alderdi

horiek, jakina, berekin zekarten talde horietan parte hartzen zuten kontseilarien % 100ek gaiaren idazketa onartzea; beraz, egia da batzuetan ekintza elementu batzuen interpretazioa zehazteke geratu zela eta hori sektoreek egin behar dute. Hau da, hemen ez dira negoziazio mahai sektorialak edo familien mahaiak gainjarri. Negoziatio eremu bakoitza errespetatu da. Hemen, garatu zitezkeen gehieneko akordioak lantzen ziren. Horrek, jakina, parte hartzeko eta eraikitzeko nolabaiteko segurtasuna eman zuen.

Ahuleziak ere bagenituen eta izaten jarraitzen dugu. Adibidez, ikastetxeetako teknologien gaiari buelta bat eman behar zaio. Begira, partaidetzaren rola hain da garrantzitsua, ezen orain, Aragoi, itunetik sortu ziren parte hartzeari buruzko alderdiak indartzen dituen lege bat, hezkuntza komunitatearen partaidetzari buruzko legea, Gorteetara eramanen den.

Hortik hezkuntzari buruzko lege bat ateratzea gustatuko litzaidake, beharrezkoa delako, baina hala ez bada ere, adostasun elementu asko aterako dira. Metodologia hori indartu behar da prozesu osoan.

2.2. Manuel Martínen erantzuna

Ahaleginak ahuleziak identifikatzera bideratu behar direla esatea gehiegizkoa da. Argi dago detektatu egin behar direla, eta, horretarako, Nafarroako hezkuntzaren azken hamarkadako egoeraren balantze-azterketa bat egin dugu, hezkuntza adierazleetan oinarrituz, baina hori, lehen aipatu dudan bezala, hasierako alderdi bat da, baina muina sor daitezkeen adostasunak dira. Eta adostasun horiek ahuleziak konpontzeko izan daitezke, baina baita indarguneak indartzeko ere, horiek ez baitira inoiz ahultzen utzi behar. Adierazle bakoitzak azken 5 urteetan izan dituen joerak oso garrantzitsuak dira, laneko helburu zuzenak zein diren eta zeintzuk ez adierazten dutelako eta hortik abiatuz adostu ahal diren ekintzarik onenak zein diren zehaztu daitekeelako.

Nire ustez, hezkuntza itunak, horrek biltzen duen adostasun osoa aintzat hartuta, ekarriko digu hezkuntza eredu malgu eta zeharkakoa edukitzea, ikasle orok gauza bera egitea eskatuko ez duen eredu bat, ekitatean eta kalitatean, ahaleginean eta merezimenduan oinarritua. Nire ustez, ahuleziak konpondu ez ezik, indarguneak indartu egin behar dira, eta horien bidez, honako hauek erabaki:

- itxuraz ahulgune bat den eskolatzeari dagokionez (Haur Hezkuntza, Derrigorrezkoa eta derrigorrezkoaren ondoko hezkuntza):
 - atzerriko ikasleei buruz,
 - ikasleei buruz, taldearen, irakaslearen arabera,
 - lanbide heziketari buruz,
 - atzerriko hizkuntzen ikaskuntzari buruz,
 - hezkuntza laguntzako berariazko premiak dituzten ikasleei buruz,
 - horiek sare eta ereduaren arabera modu orekatuan banatzeari buruz,
 - Irakasleen kasuan, honako alderdi hauek aztertu behar dira: irakasleek gaur egungo gizartean duten rola, gizartean eta pedagogian duten rolari balio handiagoa emateko neurriak, irakasleen banaketa, etengabeko prestakuntza, ikastetxeetako proiektuetako partaidetza, ikastetxeen autonomia, lidergoa eta ardura.
- Hezkuntzaren finantzaketari dagokionez: hezkuntza sistema arrakastatsuekin bat datorren hezkuntza inbertsio publiko bat finkatu behar da (BPGaren % 7ko inbertsiora hurbildu eta hezkuntza gastutzat jo beharrean inbertsioa dela pentsatu) eta gastu horrek eraginkorra izan behar du.
- Hezkuntza emaitzei dagokienez:
 - funtsezko gaitasunak bermatu behar dira,
 - egokitasun tasak hobetu, batez ere 10 urtekoenak eta 14 urtekoenak,
 - errepikapenak murriztu, hezkuntza goiz uztea saihestu, bide alternatiboen bidez,
 - graduazio tasak hobetu, batez ere erdi mailako LHn,
 - prestakuntza maila hobea duen populazioaren jardura eta enplegu tasa hobetzea.

Begien bistakoa da hezkuntza gizarte ereduaren parte dela eta demokrazia bateko herritarren profila jada eratuta dagoela, beraz, ezin dugu luzaroago jasan “alde txikien nartzisismoak” berekin dakarren higadura.

Herritarrak nahigabetu egiten ditu hezkuntzaren arloko mezuen balioa mezulariaren arabera handiagoa edo txikiagoa izateak.

HEZKUNTZA ituna saihestezina da, baina, hasieran, partida taula berri baten gainean jokatu behar da, hezkuntzan murgilduta dauden sektore guztiak ordezkatzeko dituen mahai batean, hots, Eskola Kontseiluan. Hezkuntzaren aldeko itun sozial hori NEKek adostasuna lortzeko egiten duen ahaleginaren emaitza izanen da; adostasuna bilatzea NEKen berezko ezaugarria da eta beharrezko jomuga hori lortzeko gune apropos eta beharrezkoa bihurtzen du.

Akordioak funtsezko hiru ardatz barne hartu behar ditu.

- Lehenengoa finantzaketa da. Lehentasuna izan behar du. Hezkuntzan, kulturaren eta etorkizuneko belaunaldien garapenean inbertitzea banketxeak eta autobideak erreskatatzea baino garrantzitsuagoa da, adibidez. Hori argi ez bada eta hezkuntza akordioan islatzen ez bada, ez da hezitzailea izanen. Barne produktu gordinaren % 7 inbertitu behar dugu hezkuntza sistema hobetzeko eta ehuneko hori Konstituzioan

blindatu, ezein gobernuak murrizterik izan ez dezan. Eta inbertsio horren eraginkortasuna finkatu behar da.

- Bigarren ardatza kontzientzia askatasuna da. Hezkuntzak laikoa izan behar du eta bai erlijioaren batean sinesten dutenak bai erlijioetan sinesten ez dutenak errespetatu behar ditu. Horrek esan nahi du erlijio orok eta erlijio adierazpen orok ikastetxeetatik kanpo egon behar duela, dogmarik gabe hezi behar dela eta eskolako edukietan ez dela inongo adoktrinamendurik barne hartu behar. Erlijioek, herritar gehienek horietan sinetsi arren, gizarte zibilean bete behar dute dagokien lekua, ez ikastetxeetan. Fedea lantzeko eta adierazteko gune egokia gurtzarako lekuak dira. Hezkuntza edukiek ezin dute sinesmenetan oinarritu, zientziaren, hausnarketaren eta giza eskubideen aurre-erapenaren emaitzetan baizik.
- Eta, hirugarrenik, ezinbestean, itunak guztien ongiaren ikuspegian oinarrituta egon behar du. Horrek esan nahi du Itunean honako hau islatu behar dela: hezkuntza publikoak bermatzen duela jatorri soziokultural desberdineko pertsonen hezkuntzarako eskubide unibertsala gauzatzea, berdintasun eta bizikidetzatza demokratikoko baldintzetan, inolako bazterkeriarik gabe, ez jatorri sozial edo kulturalerokik, ez sinesmen, genero, sexu joera edo beste edozein ezaugarri pertsonalekin lotutakorik.

2.3. Encarna Cuencaren erantzuna

Nire mahaikideek esandakoaz eta gaur goizean hemen esandakoaz gain, gure hezkuntza sistemaren kalitatean nahitaez eragiten duten hezkuntzaren alderdi ez formalak azpimarratu nahi nituzke.

Aurretik, gai global batzuen garrantzia aipatu da, hala nola klima aldaketarena edo digitalizazioarena, baina ingurunearekin, alderdi lokalarekin, lotutako beste alderdi batzuk ere kontuan hartu behar ditugu. Hezkuntzaren argazki finko bat imajinatzen badugu, zoma zabaltzen den heinean herrialdeen, autonomia erkidegoen, herrien eta ikastetxeen artean desberdintasunak ikusten direla konturatuko gara, eta hori, esatea zilegi bazait, Nafarroako Eskola Kontseiluaren itunari buruzko testuetan jaso beharko litzateke. Tokian tokitik abiatuz, aldaketa hori eragiteko gai izan beharko genuke. Eta ingurunearen garrantzi horrek gure hezkuntza sistemako defizit batekin, ahulezia batekin, talka egiten du, Eskola Kontseiluak ere aipatu duen batekin; hots, parte hartzearen arlokoarekin.

Ikastetxeetako eskola kontseiluak bultzatu behar dira, eta, ondorioz, familien, ikasleen eta irakasleen partaidetza. Ikastetxe bakoitzaren indarguneak eta ahuleziak aztertzeke gai izan behar dugu, eta bere ingurunearen elkarlana bilatu behar dugu, udal eskola kontseiluek hezkuntzan bete behar duten rol garrantzitsua indartuz, baita haiek ematen dituzten baliabideak ere, adibidez: liburutegiak, antzokiak... Jakin badakigu kalitatezko aisialdiak eskola arrakasta hobetzen duela; beraz, kalitatezko denbora hori ematea, administrazioaren ardura ez ezik, ikastetxeena, familiena eta udalena ere bada. Baliabideak errentagarri bihurtzea da kontua, erantzukidetasunak gure gain hartuz justizia sozialaren eta guztion ongiaren alde egitea.

3. multzoa

- Zuen ustez, zer jarrera eta jokabide hobetsi behar dira “guztion ongi” hori lehenesten duen itun bat lortzeko ahalegina egiteko orduan?
- Zehazki, nola lor daiteke elkarrengana hurbiltzeko eta bat egiteko “prestasuna” indartzea eta, era berean, manikeismoa eta maximalismoak desagitea?
- Eta nola elika daiteke ados ez daudenen arteko “konfiantza”, mesfidantza eta erreze-loa murrizten laguntzeko?

3.1. Manuel Martínen erantzuna

Etorkizuneko ikuspegia eta erantzukizuna behar ditugu, gogoan oinarritutako espiritua, esku artean duguna aurrera ateratzeko nahia, eta konfiantza. Bestiak dioena entzuten jakin behar dugu. Elkartzen gaituen hori aurkitu. Pentsamendu positibo hori izanez gero, aurrera egingen dugu.

Hezkuntzaren aldeko itun sozial hori lortzea denon zeregina izanen da eta inoiz ez pertsona jakin baten meritua. Horixe da arrakastaren gakoa. Eta pedagogia horrekin joan behar du gero Legebiltzarrerara; ez da gobernu baten ituna izanen, hurrengo belau-naldientzako akordioa baizik. Gizarteak hori eskatzen du eta alderdi politikoez ez dute huts egin behar; horretarako unea da. Elkartzen gaituena mahai gainean jartzeko fasean gaude; hori bereizten gaituena baino gehiago da, gainera.

NEKeko kide garen aldetik dugun rola ohartu behar dugu, eta, ituna saihestezina denez, gizarteak adostasun eta akordio hori espero ditu gugandik, eta, beraz, ezin dugu huts egin. Horretarako, prestasuna eta gogoia behar dira, eta hortik aurrera, dena errazagoa da.

Ezinbestekoa da NEKen barruan sortu den lan mahai bakoitzeko adoste prozesuan profesionalen partaidetza izatea; akordioak kanpora ateratzea, sektore bakoitzak bere egin edo ez erabaki dezan; berriz ere NEKera itzultzea, adostasun eta neurri berriei bide emateko, eta, horrela, azken itunera arte, zeina, azkenean, NEKeko askotariko sektoreek partekatu beharko duten. Akordioak lortzeko, beti leku egoki bat behar da.

Beste entzuten jakiteak, konponbide bateratuak lortzeak, parte hartzeak, barruan sentitzeak eta erreparazio proposamenetan lan egin duten eragileak izateak proposatutako helburua lortzeko –hau da, ituna egitea– talde batu bat izatearen ideia indartzen dute.

Hori da konfiantza, zeinak esparru komunitatik abiatuz akordioak lortzeko ingurune apropos bihurtuko gaituen; agertoki egokietan hezkuntza helburuak eta lehentasunak lortzeko ingurune apropos.

3.2. Encarna Cuencaren erantzuna

Nire ustez, itun bat lortu ahal izateko, ezinbesteko osagai bat behar da: gure lana komunitatearentzako zerbitzu bat dela eta norbaiten egoera hobetzeak guztion aurrerapena dakarrela onartzea.

Eta hori bezain garrantzitsua da garbi izatea ez gaudela negoziazio mahai batean, baizik eta hausnarketa mahai batean, zeinetan guztion artean adostutako helburu oso zehatzak ezarri nahi diren, hezkuntza komunitate osoaren aldarrikapen bat izan daitezen

eta gobernuek horiei entzungor egiterik izan ez dezaten. Nire ikuspegitik, funtsezkoa da azpimarratzea adostasunak erabatekoa izan behar duela, eta, horregatik, norbait proposamen batekin eroso sentitzen ez bada, hobe da bertan behera uztea, hari eustea baino.

Hurbilketa errazteko funtsezko beste elementu bat emaitza da. Partaidetza prozesu orok ahalegina aitortzea eskatzen du; akordioak lortzeko ahaleginean inbertitu den ilusioa, kasu honetan gertatu den bezala. Halakorik gertatzen ez bada, partaidetza maila jaitsi egiten da, ahaleginak saririk ez duenean, dela proposamen bat onartuz, dela azalpen adeitsu bat edo esker ona emanda uko eginez. Parte hartzeko ahaleginak merezi izan duela sentitu behar da beti.

3.3. Jesús Garcésen erantzuna

2015etik 2016ra bitarteko aldi egitekotsu hartan itunean lan egin zuen kontseilari orok ilusio eta motibazio handiz hitz egiten du itunaren garapenaz, baita, une jakin batean bestelako itxaropenak zituztelako, azkenean dokumentua sinatu ez zuten kideek ere. Halako itun bat garatzeko prozesua ezin da erabili norbaitek bere aldarrikapenak sartzeko edo bere marra gorriak ezartzeko negoziazio mahai gisa, baldin eta, modu hezigarrian mintzatuz, hezkuntza komunitatea motibatuko duen dokumentu aberats eta interesgarri bat lortu nahi bada. Horrez gain, ordezkatzen dituzuen erakundeek prozesuaren berri izatea oso garrantzitsua dela helarazi nahi nizuke; izan ere, lanean ari diren pertsonen hurbiltasun batzuk garatzen dituzte, baina norberak ordezkatzen duen erakundeak erritmo berean joan behar du. Hala ez bada, gerta daiteke akordioaren amaierara edo sinadurara iristean (Aragoin azkenean sinatu zen) erakundea ordezkatzen duen pertsona sinatzearekin ados egotea baina erakundea ez.

Horregatik, oso garrantzitsua da ituna garatzen ari den bitartean erakundeak erritmo berean joatea eta elementu aktibo sentitzea, dokumentuaren hasieran, garapenean eta amaieran distorsiorik gerta ez dadin.

Enpatia, motibazioa eta zerbait lortzeko ilusioa behar dira, lortuko dugun ziurtasuna.

4. multzoa

Hezkuntza itun batean, seguruenik, konplexua da diagnostikatzea eta lehenestea gure sistema hobetzeko eraldatu behar denari buruz zertan gauden ados eta zer alderdi utzi behar diren alde batera, momentuz, aurrera egitea ez eragozteko.

Baina, ziurrenik, are zailagoa izanzen da denok erronka kolektibotzat hartzen ditugun aldaketa horiek “nola” gauzatu adostea.

- Prozedurez eta prozesuez ari garela, eta akordioen eraikitzaile gisa duzuen esperientzian oinarrituz, zein gako metodologiko jotzen dituzue ezinbestekotzat eztabaidatik adostasunera iristeko?
- Zuen ustez, sustatu beharrekoari eta saihestu beharrekoari buruzko zer gomendio funtzional hartu behar dira oso aintzat hezkuntzako itun horretara ahalik eta gehien hurbiltzeko?

4.1. Encarna Cuencaren erantzuna

Horrelako prozesuetan, aukeratutako prozedurak funtsezkoak dira adostasuna lortzeko, galdera honen sarreran adierazi den bezala. Valentziako Eskola Kontseiluaren adibidea jar dezaket, zeinak une jakin batean bere lan metodologia eta ildo programatikoak adostu behar izan zituen.

Kontseilariak, lehenik eta behin, elkarri entzuten, norberak nahi zuena adierazten eta erabakiak elkarrekin hartzen ikasteko prestakuntza behar zutela erabaki zen. Adostasun batzorde bat aktibatu zen, interesa zuten guztiek izena eman zuten eta Valentziako soziologia fakultatearen prestakuntza jaso zuten.

Emitza interesgarria izan zen: ikasleak ardatz zituzten 10 lan ildo adostea lortu zuten, eta hortik aurrera, familiei, ikaskuntza ez formalei eta arautu gabeko prestakuntzari, ikastetxeei... begira jarri ziren. Lehen akordioen ondoren, etxe batean isolatu ziren eta bakoitzak bere ezagutzak edo esperientziak partekatu zituzan saiatu ziren, sortzen ziren ideiei buruz eztabaida zezaten. Bi egunez lan egin zuten, konpromiso batekin: guztiak asebetetzen ez zituzten proposamenak ez ziren aintzat hartuko. Eta 343 ekintza proposamenetarako adostasuna lortu zuten, bakoitza bestearen lekuan jarriz eztabaida biziak izan ondoren.

Eta bidean elkar onartu zuten, elkarri beste era batera begiratzen eta elkar beste ere batera ikusten hasi ziren, pertsonalki hurbildu ziren.

4.2. Jesús Garcésen erantzuna

Encarnak amaitu duen bezala hasiko naiz: harreman pertsonal hurbilak eduki behar dira; izan ere, kontseilariak gara, partaidetza erakunde batean gaude eta, logikoki, harreman pertsonalak sortzen dira, bizitzan gertatzen den bezala, edozein motatako erakundetan parte hartzen duen edonoren kasuan bezala, eguneroko lanean aliantzak sortzen dira. Hau, gainera, dagoeneko ibilbide bat, analisi bat, lantalde batzuk eta metodologia bat markatuta dituen lan bizi bat da. Aragoiren kasuan, kanpoko aholkularitza ere garrantzitsua izan zen; izan ere, batzuetan tematu eta blokeatu egiten gara, eta ona da gure eremutik kanpoko norbaitek blokeoa arintzea eta une jakin batean errealitatea zehaztea. Halaber, taldeek ez dute oso handiak izan behar, baina sektore guztiak bildu behar dituzte. Aragoi, 8 eta 10 pertsona arteko lau talde osatu ziren. Azkenean, itun soziala aurrera atera zen eta itun politiko bat dago, 2019ko martxoan, hauteskunde autonomikoak baino bi hilabete lehenago, Aragoiko Gorteek Aragoiko hezkuntzaren aldeko itun baterako oinarriak ezarri zituztelako aho batez. Garai hartan Aragoiko Gorteetan zeuden zazpi talde parlamentarioek ekitateari, kalitateari, partaidetzari, irakasleei, haur hezkuntzari, lanbide heziketari, landa inguruneari eta finantzaketari buruzko zenbait puntutan akordioa lortu zuten. Batzuek orokorrak direla uste dute, baina niri oso garrantzitsuak iruditzen zaizkit.

Akordioak zentzua du eta emaitzak ematen ditu; beste kontu bat da akordioak lortzen diren unea bat ez etortzea errealitate politikoarekin edo garai politikoarekin, baina une horietan ez da etsi behar.

Gorteek, Aragoiko Eskola Kontseiluak aurkeztutako dokumentua jasotzeaz gain, aditu, zuzendari eta ikuskatzaile askori entzun zieten.

2019ko martxoko idazketa (baina lana 2015eko urrian hasi zen): "Irizpen hau aurkeztu dugu, etorkizuneko legebiltzarreko akordioetarako gida gisa balio dezan eta Gobernuak, erabakiak hartzeko orduan, babes adostua izan dezan, oinarritzko gaietan hezkuntza

blindatzeko zailtasun batzuen aurrean eta nolabaiteko egonkortasuna emateko, Aragoiko Parlamentuaren eta Gobernuaren osaera edonolakoa izanik ere”.

4.3. Manuel Martínen erantzuna

Elkarrizketarako espazio bat behar da (NEK). Eztabaida ordenatua lortu, funtsezko puntuen bidez: Plangintza, kalitatea, ekitatea eta partaidetza.

Bildutako hezkuntzako eragileek hezkuntza helburuak eta lehentasunak definitzen, bilatzen dituzte, agertoki egokietan.

Hezkuntzaren aldeko itun sozial hori lortzea denon lana da eta inoiz ez pertsona jakin baten meritua. Horixe da arrakastaren gakoa. Eta pedagogia horrekin joan behar du gero Legebiltzarrera; ez da gobernu baten ituna izanen, hurrengo belaunaldientzako akordioa baizik.

Badakit –denok dakigu, nik uste– ez dela posible itundu daitekeen guztia ituntzea. Agian ez da beharrezkoa ere. Baina premiazkoa da, hori bai, etorkizunerako garrantzi handiena duten eta herritarrei kezka handiena sortzen dieten gaietarako buruzko itunak egitea, baita gobernu aldatetatik eta, oro har, elektoralismotik babestuta dagoen esparru egonkor baten barruan aurrerapausoak eman ahal izateko joko arau batzuk ezartzea ere.

Hezkuntza sistemako inertzien eta zurruntasunen gurpil zoro horrek, bereziki, gizarte egoera ahulenean dauden ikasleak zigortzen ditu, gainera. Baina talde politikoek hori gainditzeko aukera daukate. Ustezko hauteskunde kostuetatik haratago ikusteko eta onura sozial eta ekonomiko potentzial izugarriak ulertzeko apustua eginez gero, egoera hau desblokeatzea lortzen ahalko litzateke.

3. mahai-ingurua: Nafarroako Eskola Kontseiluaren zeregina Hezkuntza Itunaren eraikuntzan

Moderatzailea: Koldo Sebastián del Cerro

Parte hartzaileak: Javier Azanza Fuentes (ikasleak), Oihane Jordana Mosén (ikastetxe publikoko irakasleak), Jorge Lanchas Rivero (itunpeko ikastetxeko zuzendariak), Pilar López Valderrama (itunpeko ikastetxeko irakasleak), losu Mena Sarasola (ikastetxe publikoko zuzendariak), María Teresa Módol Betriu (itunpeko ikastetxeko familiak), María Rodríguez Morán (ikastetxe publikoko familiak).

Jardunaldi honetako hirugarren eta azken mahai-inguruari ekinen diogu. Hau izanen da gaia: *“Nafarroako Eskola Kontseiluaren zeregina Hezkuntza Itunaren eraikuntzan”*.

Honako hauek euren iritziak emanen dituzte:

- losu Mena eta Jorge Lanchas, sare publikoko eta itunpeko sareko zuzendarien elkar-teen ordezkariak, hurrenez hurren.
- María Teresa Módol, itunpeko irakaskuntzako familien ordezkaria, eta María Rodríguez, irakaskuntza publikoko familien ordezkaria.
- Oihane Jordana eta Pilar López, sare publikoko eta itunpeko ikastetxeko irakasleen ordezkariak, hurrenez hurren.

Guztiak dira Nafarroako Eskola Kontseiluko Batzorde Iraunkorreko kideak.

- Eta Javier Azanza, ikasleen ordezkaria Nafarroako Eskola Kontseiluan.

Nafarroako Eskola Kontseilua unibertsitateaz kanpoko irakaskuntzaren programazio orokorrarekin lotutako gizarteko sektoreen kontsulta eta parte-hartze organo gorenena da Nafarroako Foru Komunitatean. Foru Legeak arautzen du 1997. urtetik, baina, 2012an, aldaketa batzuk egin ziren 4. artikuluan (eraketari buruzkoan).

Kideen eginkizunak eta eskumenak azaroaren 4ko 12/1997 Foru Legearen 7. artikuluan daude bilduta, eta hiru alderdi aipatzen dira bertan:

1. Gai hauei buruzko iritzia eskatzea, derrigorrez: hezkuntza araudia, ikastetxeen plangintza, finantzaketa irizpideak, hizkuntza ereduak, bekak eta laguntzak, eskolaz kanpoko ekintzak eta ekintza osagarriak, hitzarmenak eta akordioak, eta irakaskuntzaren kalitatea hobetzerak eta desparekotasunak konpentsatzera bideratutako xedapenak eta jarduketak.
2. Bere aldetik, gainera, honako gai hauei buruzko proposamenak eta txostenak igortzen ahalko dizkio Hezkuntza Departamentuari: hizkuntza sistemaren ebaluazioa, ikaste-

txeen araubidea, arauak betetzea, irakasleen prestakuntza, giza baliabideen politika eta irakaskuntzaren programazio orokorrarekin zerikusia duen beste edozein gai.

3. Era berean, Hezkuntzako kontseilariak Eskola Kontseiluari eskatzen ahalko dio Nafarroako Foru Komunitateko unibertsitateaz kanpoko irakaskuntzaren programazio orokorraren inguruko beste gai batzuei buruzko iritzia eman dezan.

Guztira 36 kidek osatzen dute osoko bilkura.

	Ordezkarikopurua	Publikoak	Pribatuak	Ehunekoak
Hezkuntza administrazioa	7			19,4
Nafarroako Eskola Kontseiluko idazkaria	1			2,8
Ikastetxeetako zuzendaritzak	2	1	1	5,6
Langileak	7	5	2	19,4
Gurasoak	5	4	1	13,9
Ikasleak	2	1	1	5,6
Unibertsitateak	2	1	1	5,6
Beste erakundeak	10			27,8
Guztizkoa	36			100

Ezin uka daiteke, beraz, erakunde horrek gure hezkuntza sisteman duen zeregin kohesiboa eta zeharkakoa, ezta, gaur jorratzen ari garen gaiarekin lotuta, dagokion jarrera pribilegiatua ere, hezkuntzaren arloan kohesio handiagoa eta hobe ekarriko digun prozesu bat egituratzeko.

PISA txostenak, Nafarroari dagokionez, eta NHSTk eta txosten exekutiboak (NEK-k abenduaren 15ean onetsi zituen azken bi txostenak) ematen dituzten datuen arabera, gure komunitateko hezkuntza sistemaren kalitate mailek nahikotasuna gainditzen dute. Estatu osoaren taularen goiko zatian kokatzen dute haren irmotasuna. Hala ere, neurtzeko eta ebaluatzeko duen gaitasunak ere erakusten du hainbat alderdi hobetu daitezkeela.

1. multzoa

- Nola interpretatzen dituzue azterlan eta txosten hauek ematen dituzten datuak?
- Zuen ustez, zer ondorio atera behar dira balantzeetatik, Nafarroari dagokionez?

1.1. Iosu Menaren erantzuna

Arratsalde on, Koldo; kontseilari jauna; Espainiako eta Nafarroako Eskola Kontseiluko presidente jaunak; lankideok eta lagunok. Lehenik eta behin esan nahiko nuke PISA txostenak eta beste azterlan diagnostiko batzuek ez dituztela zenbait alderdi garrantzitsu neurtzen. Dena den, azterlan horiek alderdi guztiak neurtzen dituztela pentsatzea zentzugabea bada ere, alderdi asko neurtzen ez dituztela pentsatzeagatik alde batera uzteak ere ez du zentzurik. Hori dela eta, neurtzen dituzten alderdiak ongi neurtzen dituztenez, kontuan hartu behar dira. Nafarroako emaitzak, oro har, ez dira txarrak, beste erkidego batzuetakoekin edota ELGAko beste herrialde batzuetakoekin alderatuz gero, baina hobetu daitezke. Izan ere, argi dago, orokorrean, okerrera egin dutela. Ez dakigu, baina, zerk eragin duen okerrera egitea: krisiak, murrizketek edota LOMCEk. Orokorrean esan dugu emaitzek okerrera egin zutela 2015etik 2018ra. Hala ere, zailtasunak dituzten edo beharrean dauden ikasleen bereizketa, errepikatze tasa eta egokitasun tasa, esaterako, hobera egiten ari dira azken urteotan. Batez ere nabarmendu nahiko nuke Nafarroak hezkuntzan inbertitzen duen ehuneko hain txikia, Manuelek lehen esan duen bezala. Nafarroak hezkuntzan duen gastua % 3 inguru da, baina batzuek esaten dutenez, emaitza onak lortzeko, pentsatu behar da % 6 edo % 7 dela.

Institutuko Zuzendarien Elkartetik, horren berri izan genuenetik ari gara gauza bera aldarrikatzen. Hezkuntza itun bat izatea funtsezkoa da, eta, uzten badidazue, metafora baten bidez azalduko dut: hezkuntza nahiz hezkuntzaren kudeaketa itsasontzi bat gidatzearekin aldera daiteke; kapitaina maiz aldatzen bada eta bakoitzak bere norabidea ezartzen badu, ez da inora iritsiko, eta, bereziki, belaontzi bat ez eta transatlantiko bat bada. Esanenez horixe gertatzen dela hezkuntzan: norabidea aldatu nahi duzunerako, hurrengo legea iristen da, eta alde batera uzten da lehendik ezarri nahi zena. Ondorioz, jitoan doa ontzia; ez du aurrera egiten eta arrisku asko aurkitzen ditu.

Une oro ari gara ikastetxeetan lege berriak jasotzen, eta nekatuta gaude. Horrela ez gara inora iritsiko. Guztion artean erabaki behar dugu zer hobetu behar den eta nola hobetuko dugun. Hori dela eta, itun sozialak alderdi guztiak hartzen ditu barnean, baita legegintza maila nahiz maila arrunta, ikastetxeen kudeaketa eta familien babesa ere, besteak beste.

1.2. Jorge Lanchasen erantzuna

Eskerrak eman nahi ditut bai hemen egoteko bai gure iritzia aditzera emateko aukera izateagatik. Nire ustez, indizeek hainbat arrazoiengatik gora eta behera egiten duten arren, PISA txosteneko emaitzek maila oso altuan jartzen dute Nafarroa. Ni beste erkidego batzuetara joan ohi naiz, eta deigarria da alderdi guztietan dugun maila, baita lanbide heziketan ere. Nafarroako hezkuntza maila altuan dago. Horrek ez du esan nahi maila hori hobetzen saiatu behar ez garenik, eta bereziki maila jaitsi dugun gaitasunetan, baina, nire ustez, maila egokia da zenbait gaitasunetan, hala nola elkarbizitzaren ikasteari dago-

kionean. Hain zuzen ere, azkenaldian, Nafarroa gailendu egin da alderdi horretan. Hori datu interesgarria da; onarpenaren kontua eta beste kultura batzuekin erlazionatzearena Nafarroako hezkuntzaren ezaugarri adierazgarria da. Ikastetxe publikoetako eta itunpeko ikastetxeetako gaitasun-mailaren arteko desberdintasuna edo distantzia murriztu edo txikiagotu egiten da. Eskola publikoak hobera egitea eta maila horiek lortzea oso pozgarria da niretzat, bai eta, logikoa denez, itunpeko sareko hezkuntzak Nafarroako hezkuntzari laguntzea ere, Nafarroako hezkuntzak maila igo dezan eta iritsi behar den tokira iritsi dadin. Sare publikoak eta itunpekoak gure ahaleginik handiena egin beharko genuke gure helburua lortze aldera: Nafarroako hezkuntza kalitatezkoa eta gardena izatea.

1.3. María Teresa Mòdolen erantzuna

Lehenik eta behin, eskerrak eman nahiko nizkioke Eskola Kontseiluko presidente Manuel Martini, jardunaldi garrantzitsu eta beharrezko hauek antolatzeagatik.

PISA txostenak, NHSTk eta Nafarroako Eskola Kontseiluaren txostenak emandako datuek gure hezkuntza politikaren osasun egoeraren erradiografia egiten dute. Hezkuntza politika horrek barne hartzen ditu bai gure herrialdean bai gure erkidegoan egiten diren politikak.

Egia esateko, eskola uztearen eta errepikatzeen datuek biziki kezkatzen gaituzte, bai eta gastu publikoaren murrizketak, irakasleen prestakuntzaren murrizketak eta hezkuntza premiak dituzten ikasleentzako hezkuntza laguntzen murrizketak ere.

Gai izan behar dugu “benetako” lege bat prestatzeko, hezkuntza komunitateak adostua dena eta 3 edo 4 legegintzaldi iraunen duena, gobernuan dagoen kolore politikoa alde batera utzita. Hezkuntza despolitizatu behar dugu.

Gure ustez, horrek kalitatea hobetzen lagunduko du. Eta, hala, kalitatezko hezkuntza ez ezik, ekitatezkoa, berdinzalea eta, batez ere, askea lortuko genuke.

Baina une horietan ere gelditu egin beharko genuke, hausnartu, eta zer hezkuntza mota nahi dugun aztertu. Galdera hauek egin behar dizkiogu geure buruari: Nolakoa izatea nahi dugu hezkuntza? Zer da guretzat bikaintasunezko hezkuntza? Non geratzen da ikasleen hezkuntza emozionala eta pertsonala? Non geratzen da hezkuntza premia bereziei eskainitako laguntza? Hain zuzen, PISA txostenean aipatzen ez diren alderdien inguruan hausnartu behar dugu.

Egia da PISAk irakurtzeko gaitasuna, matematikarako gaitasuna eta gaitasun zientifikoa ebaluatzen dituela, baina ez ditu beste alderdi garrantzitsu batzuk ebaluatzen; esate baterako, emozioak eta ikasleen egoera mentala, eta, tamalez, okerrera egin du, bereziki hezkuntza premia bereziak dituzten ikasleen artean.

Une egokia da gelditzeko, hausnartzeko eta zer eginkizun eta zer hezkuntza mota nahi dugun zehazteko, eta guztion artean bultzatzeko.

Horregatik nahi dugu itun bat. Hezkuntza aztertzen lagundu ahal izateko, funtsezko puntuak ikusi nahi ditugu.

PISA garrantzitsua da, baina, esan bezala, zer nahi dugun berraztertu behar dugu.

1.4. María Rodríguez-en erantzuna

Gure ikuspuntutik, argitaratutako azken txostenek beti argi izan dugun zerbait berresten dute: hezkuntzan egiten den inbertsioak ez du inoiz murrizketarik jasan behar. Gobernu guztiek haien kolorea alde batera utzi, eta hezkuntzaren aldeko apustu irmoa egin beharko lukete. Zehazki, hezkuntza publikoaren aldekoa. Gure hezkuntza publikoaren aldeko apustu irmoa sustatzeko, hitzak ez dira nahikoak, ekintzak behar dira; hala, beharrezkoak diren baliabide guztiak izanen ditu, gure ikasleek hezkuntza bikaintasuna lor dezaten. Horrela, gure familiek hezkuntza publikoaren alde egiten jarraitzen ahalko dute. Eta, jakina, azken txostenek argi uzten dute beharakada egon dela gure ikasle guztien errendimenduan, eta, batez ere, agerian uzten dute hezkuntza sareen arteko desberdintasuna. Beharbada aztertu beharko genuke ea gure hezkuntza publikoaren sisteman pixkanaka egiten ari garen murrizketek hainbeste urtetan marraztu dugun bidetik aldentzen gaituzten. Ez genuke ahaztu behar zein den gai honen protagonista nagusia eta absolutua: gure ikasleak. Eta, beharbada, alde batera utziko bagenitu hezkuntza eragileen interes pertsonalak, haien aldeko apustu irmoa egiten jarraitzen ahalko genuke; izan ere, zalantzarik gabe, haiek izanen dira etorkizuneko helduak, eta haiek bideratuko dute gure ekonomia, gure bizitza eta, batez ere, gure etorkizun osoa. Ez dugu ahaztu behar gure ikasleak direla garrantzitsuenak, eta datuek pixkanaka-pixkanaka adierazten digutela, beharbada, ez garela gauzak behar bezala egiten ari.

1.5. Javier Azanzaren erantzuna

Txosten horiek posizio onean uzten dute Nafarroa, bai gainerako autonomia erkidegoekin alderatzen badugu baita Europar Batasuneko herrialdeetako notekin alderatzen badugu ere. Hala ere, nire ustez, ez da eremu horretan egin behar azterketa nagusia –interesgarria izanen litzatekeen arren–; aldiz, Nafarroa barruko egoera hartu beharko genuke ardatz.

Gure erkidegoan desberdintasun nabarmen bat dago eskola publikoaren eta itunpeko eskolaren artean. Adibidez, hezkuntza emaitzei dagokienez eta hainbat adierazle alderatuta, bi eskolen arteko desberdintasuna handia da. Itunpeko eskolak emaitzarik onenak ditu parametro guztietan, bai errendimendu akademikoan, bai ikasmaila gainditzeko tasan bai eskola uztearen tasan. Azken parametro horri dagokionez, datu oso interesgarri bat azpimarratu nahiko nuke: gurasoen hezkuntza-mailak funtsezko eragina du haurren eskola uztean. Garrantzitsua iruditzen zait, askotan kontrakoa esaten bada ere, erakusten baitu ikasleak ez direla erabat independenteak beren bizitza akademikoan zehar, eta beren esku ez dauden alderdi askok izan dezaketela eragina haien emaitzetan.

1.6. Oihane Jordanaren erantzuna

Datuak interpretatzen hasi aurretik, esan nahiko nuke PISA probak ELGAK antolatzen dituen probak direla, eta xede dutela homologazio, homogeneizazio eta fiskalizazio patriarkala, neoliberal eta koloniala.

Proba horiek eragin handia dute bai curriculumean bai metodologian, eta, ondorioz, ebaluazioa bihurtzen da irakaskuntza eta ikaskuntza prozesuaren alderdirik garrantzitsuena. Horrek esan nahi du curriculumaren gaineko erabakiak hartzeko gaitasuna izanen duela ELGAK, eta PISAk ezarriko duela zer gaitasun eta ezagutza diren ezinbestekoak. Alabaina, hori ez dator bat LOMLOEK Nafarroari curriculumaren zati handi bat zehazteko esleitzen dion eskumenarekin.

Hori esanda, emaitzak aztertuko ditut orain:

- Proba horiek ez dituzte ikasleak irakaskuntza eta ikaskuntza prozesuaren erdigunean jartzen.
- Gero eta bereizketa handiagoa izan, orduan eta emaitza okerragoak lortzen dira.
- Itunpeko ikastetxeen emaitzak ez daude hizkuntza-ereduaren arabera banatuta, eta interesgarria litzateke ondorioak ateratzeko.
- Emaitzek behera egin dute gaitasun guztietan.

Nafarroak diru gutxi bideratzen du hezkuntzara. Programa akordioan, Gobernuak konpromisoa hartu zuen BPGren % 5 bideratzeko, baina ez da zifra horietara iritsi, eta ez da gutxi falta ere. UNESCOk BPGren % 6 bideratzeko eskatzen du, eta Europako zenbait herrialdek are gehiago bideratzen dute hezkuntzara; Finlandiak, adibidez (hezkuntzaren arloan herrialde erreferente da), BPGren % 11,75 bideratu zuen 2020an.

1.7. Pilar Lópezen erantzuna

Lehenik eta behin, eskerrak eman nahi ditut Nafarroako Eskola Kontseiluaren jardunaldi honetan parte hartzeko gonbidatzeagatik eta SEPNA-FSIE Nafarroako Irakaskuntza Pribatuaren Sindikatuak egin nahi dituen ekarpenak azaltzeko aukera emateagatik. Halaber, zorionak eman nahi dizkiot Kontseiluari, gizarte eragile guztiekin itun bat prestatzen hasteko ekimen honengatik, gure borondatea eta ekarpenak baliatuta, sektorearentzat onuragarriak diren akordioak lortzeko. Izan ere, herrialde bat eta gizarte bat herritarrek jasotzen duten hezkuntzaren eta prestakuntzaren arabera izanen dira. Hezkuntzaren aldeko itun soziala ez da ezinbestekoa sistema batek funtziona dezan, baina guztiz beharrezkoa da egonkortasuna eta kalitatea emateko eta, hala, eraginkorra eta efikaza

izan dadin eta hobeki funtziona dezan. Hezkuntza gizartearen egungo eta etorkizuneko kalitatearen adierazlea da.

Eskola Kontseiluak aurkeztutako txostenaren arabera, esan dezakegu Nafarroako hezkuntza sistema graduazio-maila altuen artean dagoela gainerako erkidegoei dagokienez, lanbide heziketa izan ezik, Espainiako batezbestekoaren azpitik dago eta. Datuek argi eta garbi erakusten dute administrazioak lanbide heziketaren alde egin duela azken urteotan. Ezin dugu ahaztu, baina, kalitatea ezin dela lortu funts publikoek sostengatzen dituzten zentroyen sistemari legea eta neurriak berdintasun irizpideen arabera aplikatzen direla bermatzeko finantzaketa egokirik gabe. Ikasle guztientzat izan beharko lirateke giza baliabideak eta baliabide ekonomikoak, aukeratu duten ikastetxe mota alde batera utzita. Horrela, aukera eta arreta berberak izanen litzukete ikasketetan. Laburbilduz, finantza eta legegintza egonkortasuna eman beharko litzaiokete Nafarroako hezkuntza sistemari, boterean dauden indar politikoen aldaketan mende egon gabe.

2. multzoa

- Hezkuntza eragile zaretan aldetik, zein da, zuen ustez, NEKn adostasun zabalena lortu duten alderdi garrantzitsuenak? Eta, zer eragin izan dute adostasun horiek Nafarroako hezkuntza sistemaren hobekuntzan?
- Eta, zer arlotan egin beharko litzateke ahalegin handiagoa urrun geratu diren proposamenak hurbiltzeko?

2.1. María Teresa Mòdolen erantzuna

Gure ustez, Nafarroako Eskola Kontseiluan adostasun zabalena lortu duten alderdi garrantzitsuenak pandemia egoerarekin lotutakoak izan dira.

Pandemia egoerak agerian utzi ditu hezkuntza sistemaren “akatsak”, baina baita hezkuntza sistemak eta hezkuntza eragileek egoera horri aurre egiteko duten gaitasuna ere.

Egoera horretan, Nafarroako Eskola Kontseiluan, gurasoen federazioen, ikastetxee-tako zuzendarien, sindikatuen eta eskola kontseilua osatzen dugun gainerako eragileon arteko adostasuna lortu dugu, presentzialtasunari dagokionez, uste baitugu ezinbestekoa dela kalitatezko hezkuntza izateko.

Ikusi dugu, hezkuntzan, presentzialtasuna beharrezkoa dela, eta horren alde egiten jarraitu dugu.

Gure ustez, hori izan da gure eskola kontseiluan adostutako lorpenik handienetako bat.

Alderdi zailagoen edo marra gorriak markatuko dituztenen inguruan galdetuta, hautatzeko askatasuna izanen litzateke.

Espainiako Konstituzioak barne hartzen du hautatzeko askatasuna; beraz, uste dugu gai nahiko korapilatsua izanen dela.

Ez da marra gorri bat, berez, baina garrantzia du, hautatzeko askatasunaren eskubidea existitzen delako.

Arazoa ez dago ez sare publikoan ez itunpekoan, baizik eta hezkuntzan, oro har.

Kalitatezko hezkuntza, ekitatezkoa eta berdinzalea gure seme-alabentzat.

Gizarteak hobera egin dezan, uste dugu hautatzeko askatasuna izan behar dugula, eta prestakuntza erlijiosoa eta morala jasotzeko eskubidea bermatu behar dela, familiaren usteen arabera.

Gogoan izan behar baitugu familia dela seme-alaben hezkuntzaren erantzule nagusia.

Beraz, ikastetxea hautatzeko askatasuna ez ezik, hezkuntza erlijiosoa jasotzeko –fami-
liek hala nahi badute– askatasuna eta bermea ere egonen lirateke gai garrantzitsuenen artean.

2.2. María Rodríguez en erantzuna

COVID-19ak gure hezkuntza sistemaren azken bi urteak markatu ditu, eta inoiz bizi ez dugun egoera bat ekarri zuen: 2019-2020 ikasturtearen azken hiruhilekoan ikastetxe guztiak itxi ziren. Hala ere, pandemiaren alde positiboa, zalantzarik gabe, eragile desberdinen artean puntu komunak aurkitzea izan da; izan ere, iraganean, seguru asko, ez ziren horretarako gai izanen. Eta, inolako zalantzarik gabe, gure sistemaren indargune nagusietako bat zera izan zen, hezkuntza etapa guztietan eta Nafarroako ikasle guztientzat presentzialtasunaren aldeko apustu irmoa egitea. Baliteke helburu hori erraza iruditzea, baina, 2020ko udan, aurretik bizitako egoera ikusita, horrelako apustu bat egitea erokeria zen batzuentzat. Hala ere, denborak agerian utzi du gure hezkuntza komunitateak duen indarra. Berretsi du hezkuntza sistema osatzen duten pertsona guztien (administrariak, irakasleak, zuzendariak, irakasle ez diren langileak, familiak eta ikasleak) lanari eta ahalginari esker, normaltasuna eman ahal izan diegula gure ikasleei; hau da, ikastetxera itzultzea, COVID neurriak hartuta, betiere.

Gure hezkuntza sisteman pandemia gainditu edo, hobeki esanda, normalizatu ondotik, gai garrantzitsuei eta beharrezkoei ekiteko unea da. Eta horixe da gaurkoan hona ekarri gaituen arrazoia: abiapuntua jartzea egin behar den eta, beharbada, dirudiena baino zailagoa den lan bati. Uste dugu datozen hilabeteetan gai asko landu ditzakegula; besteak beste, eskola arrakasta, hezkuntzaren ghattizazioa, hezkuntzaren doakotasuna, eskola-jantokiak, parte hartzea, curriculum eta USE. Dena den, badira tirabira gehiago sor ditzaketen beste gai batzuk ere, eta, horien gaineko adostasuna lortzeko, buru-belarri lan egin beharko genuke eragile guztiok; besteak beste, erlijioa, ikastetxea hautatzeko askatasuna, itunpeko ikastetxearen mugaketa, Iruñeko zonakitzea, eleaniztasuna, eskola egutegia, ikastetxeetako zuzendaritza eta irakasleen ebaluazioa.

2.3. Pilar López en erantzuna

Eskola kontseilua partaidetza organoa da, osaera zabalekoa eta anitzekoa, eta argi utzi nahi dugu SEPNA-FSIEk hari buruz duen iritzia positiboa dela; izan ere, egiten dituen txostenetan, ahalik eta adostasunik handiena lortzeko lan egiten du, ahaztu gabe gehien-go zabala administrazioak izendatutako pertsonen dagokiela.

Hona hemen aldatzeko kontuan hartu beharreko kontu bat: eskola kontseiluaren ordezkari titularren ordezeko bat izendatzea, hitz egiteko eta botoa emateko eskubidea izanen duena, beharrezkoa denean titularra ordezkari dezan eta ordezkatzeko duen alderdiaren botoa islatuta gera dadin.

SEPNA-FSIErentzat, Espainiako Konstituzioan oinarritu behar da ituna, eta, zehazki, haren 27. artikuluan, hezkuntzarako eskubidea eta irakaskuntza askatasuna babesten baititu. Adostasun-maila handiko itun bat edo akordio bat lortzen ez bada, Nafarroako hezkuntza sistema alderdi politikoen politikaren eta interesen mende egonen da urte askotan; hori dela eta, elkarrizketa eta negoziazio politiken alde egiten dugu, betiere helburu badute gehitzea eta ez kentzea, hobetzea eta ez aurrez aurre jartzea.

Nafarroako hezkuntzaren zerbitzu publikoa ikastetxe publikoen eta itunpekoen bitartez egituratu behar da, eskaintza pribatua legez egoteko aukerari kalte egin gabe. Funts publikoek sostengatzen duten hezkuntza sistemak Nafarroako eskola eta gizarte aniztasunari erantzun behar dio, eta, horregatik, ez da inor modu desberdinean edo subsidiarioan tratatu edo baztertu behar. Horri dagokionez, oraindik asko dago egiteko eta adosteko, nola itunpeko ikastetxeko ikaspostuaren benetako kostura bideratutako finantzaketa hobetzeko hala langileak kontuan hartzeko, duin egiteko eta hobetzeko.

2.4. Oihane Jordanaren erantzuna

Azken urteetako akordiorik garrantzitsuena eskola kontseiluak pandemiaren ondotik adostutako dokumentua izan da. Dokumentu hartan, hezkuntza prozesuaren erdigunean jartzen ziren ikasleak; haien alderdi emozionala lantzen zen; kontuan hartzen zen aniztasuna, bai eta nondik gentozen ere; baliabideak areagotu behar zirela aipatzen zen... Dokumentu oso interesgarria iruditzen zaigu, eta adostasun zabala lortu zuen.

COVIDarekin bizitako egoerak aukera ona izan behar zuen hezkuntzak duen egiturazko arazoa aldatzeko, uste baitugu hezkuntza sistema zaharkitua dagoela. Eta galdu egin da ikasleak erdigunean jartzeko eta sistema goitik behera eraldatzeko aukera.

Baina eskola kontseilua kontsulta organoa da, ez erabakitzailea. Eta uste dugu Hezkuntza Departamentuak ez zuela ezer egin dokumentu horrekin; hortaz, eskola

kontseiluaren ahalmena galtzen da. Adostasun zabalak har daitezke, baina baliteke kaxoi batean gordeta geratzea.

Ahalegin handiagoa egin liteke, halaber, hainbat eremutan.

- Euskara: gatazka iturri da. Lege esparruak ez du aukerarik ematen Nafarroan ikasle euskaldun eleaniztunak sortzeko. Nafarroa osoan ez dago bermatuta euskaraz ikasteko eskubidea. Agerikoa da ikasle elebidunek gaitasun handiagoa dutela hizkuntzak ikasteko (ingelesa, frantsesa, etab.). Beraz, gaur egun, helburua da pertsonen garen integrala, intelektuala eta afektiboa lortzea, baina mundu globalizatu bati kolorea emanda, azken batean unibertsala izan dadin, nortasun propioa duela. Bertako hizkuntzetatik abiatuta, mundura zabaltzea. Horretarako lehen urratsa –alegia, trantsizioa– hau da: Nafarroako ikasle guztiei bermatzea bertako bi hizkuntzekin gutxieneko kontaktua izatea. Haur guztiei, gutxienez, A eredia eskaintzea eta G eredia kentzea. Horrek bidea irekiko digu gero euskarazko murgiltze eredia bakarria izan dadin.
- Laikotasuna: gizarte laikoa. Ez da eskolaren betebeharra, etxean transmititu behar den zerbait baizik.
- Bereizketak: sozioekonomikoa, sexuala/hezkidetza, erlijiosoa, dibertsitate funtzionala... Egiturazko neurriak hartu behar dira.
- Kontzertazio unibertsala: puntu horiek bideratzeko, kontzertazio unibertsala deuseztatu, eta eredu publiko-komunitariora egin beharko litzateke salto. Zerbitzu publikoa ematen duten eskolak guztiz finantzatzea, konpromisoen truke: eskola euskalduna, independentea, feminista eta bereizketarik gabea. Eta kuoten sistemak ezabatzea; baldintzak bete ezean, baina, ez dira finantzatuko. Egungo hitzarmen unibertsalari jarraituz, kuotak kobratu behar dira, eta horrek desberdintasun handiak sortzen ditu eskola batzuen eta besteen artean.

2.5. Jorge Lanchasen erantzuna

Ongi legoke pribatizazioa edo sare pribatua eta itunpekoa ez nahastea. Ituna legezkoa da, eta uste dut itunpeko ikastetxeek presentzia ona dutela hezkuntzan eta ongi ordezkaturik daudela. Akordio ugari erdietsi ditugu kontseiluetan nahiz eskola kontseiluaren osoko bilkuretan, baina ez dira behin betikoak itun bati begira; hortaz, itunera iristeko bidean, gai horiek guztiak kontuan hartzea komeni da. Ikastetxea hautatzeko askatasuna, itunpeko ikastetxeekin parekatzea eta osagarritasuna, besteak beste, ez dira marra gorriak, beste eskaintza mota bat baizik; oro har onartua dago, eta pertsona gehienei ongi iruditzen zaie. Eskolatzearen inguruko gaia eskola kontseiluaren osoko bilkuretan onetsi dugu, baina oraindik asko dago eztabaidatzeko, eskolatzeara gardena izan dadin eta familia eta ikasle mota oro kontuan har dadin. Lanbide heziketako ratioen gaiaz ere gehiago hausnartu behar da. Lanbide heziketaren lege gisa interesgarria iruditzen zaigu, baina zenbait kontu zehaztu behar dira. Hezkuntza premia bereziei eta behar sozioekonomikoei eman beharreko arretari dagokionez, esanen nuke egun dagoen departamentua ongi kudeatzen ari dela, hobeki egin bazezakeen ere. Irakasleen kontua, nire ustez, oso interesgarria da; zaila da azaltzea, baina uste dut beharrezkoa dela. Irakasleek eguneraketa bat behar dute, edo gaur egunera egokitutako prestakuntza bat, orduak liberatzea berekin dakarrena; izan ere, lan gaitzaren ondorioz, baliteke denborarik ez izatea beren eginkizunak

behar bezala betetzeko, edo, beharbada, bere gain hartzen ari dira haiei ez dagozkien eta erraztasun handiagoak dituztenek egin ditzaketen zenbait eginkizun. Ratioak murrizten badira eta ingurune mota horiek hobetzen badira, baliteke irakasleei laguntzea, batzuetan gogorik gabe eta lanez gainezka egoten baitira, eta uste dut, hitzarmenari begira, hori kontuan hartu beharko litzatekeela.

Ikastetxeen autonomia, kudeaketa autonomia, hezkuntza autonomia, malgutasuna... Ikastetxeetako zuzendariak eta ikasketaburuak lanez gainezka egon ohi dira; izapideak dituzte egiteko, eta araudia dute esku artean. Horrez gain, lan zuzendaritzaz, irakasleez eta sindikatuez arduratu behar dira. Oro har, lan mordoa dute, eta horrek guztiak traba egiten die ikastetxeen autonomiari eta malgutasunari.

Jasangarritasunari dagokionez, argi dago irabazi-asmorik gabeko ikastetxe guztiek barne hartu beharko luketen ildo estrategiko bat izan beharko litzatekeela; gutxienez, jasangarria izateko gogoia izan beharko lukete, mantentzeko modukoa eta xedea betetzeko behar diren baliabideak eskaintzen dituen.

Eskola uztea eta absentismoa gai oso kezagarriak dira, indize nahiko altua dugulako. DBH edo Batxilergoa autobia bat balitz, Lanbide Heziketa autobia ondoko bidetxotzat ez hartzen saiatu beharko genuke, eta "ikasteko balio ez duzunez, lanbide heziketara" eta antzekoak ez esan. Oro har, lan handia egiten da LHko ikasleekin, utzitako bidera itzul daitezten lortu nahi baita. Lanbide Heziketan, interesgarria da, baita ere, enplegurako prestakuntza. Oraintsu iritsi da Hezkuntza Departamentura, eta itunpeko ikastetxeetara ere iritsi beharko litzakete, prestakuntza mota hori eskaini ahal izateko. Halaber, kontuan izan behar da helduen prestakuntza. Kontuan izan behar da egungo ikasleei ematen diegun prestakuntza etorkizuneko helduek edukiko dutena izanen dela. Pertsona askok ez dute etengabeko prestakuntza ez enpresetan ez bizitzan, oro har, eta beharrezkoa da berritzea. Gai horiek kontuan hartu beharko lirateke, eta hitzarmenean sartu nolabait. Laneratzea ere sartu beharko litzateke, lanbide heziketaren helburuetako bat da eta. Hori guztia gardentasunez eta ekitatez egin beharko litzateke, eta beti lana ongi eginda.

2.6. losu Menaren erantzuna

Gustatuko litzaidake azpimarratzea, baita ere, eskola kontseiluan izan dugun jarrera oso praktikoa izan dela. Lege bati buruzko irizpen bat edota hobekuntza proposamenak egiteko, adostasunera iritsi izan gara beti. Ez dut gogoratzen haustura larririk eragin duen eta ados jartzea eragotzi duen gai bat ere. Ados nago nire lankideek esan dutenarekin; gai batzuek arazoak ekar ditzakete. Ni ikastetxe bateko zuzendaria naiz, eta Jorge, beste batekoa; eta ez dut uste Jorge eta ni inoiz bat etorriko garenik erlijioaren gaineko ikuspegiari edo ikastetxea hautatzeko askatasunari dagokionez. Bilatzen dugun gizarteari buruz ditugun ikuspegi ideologikoak ez dira inoiz berdinak izanen. Bakoitzak bere gizarte eredia du, eta handik dator hezkuntza eredia. Kontuan izan behar da eredu horiek ezin direla berdinak izan, baina horrek ez du esan nahi bat etorri ezin garenik. Guztiok pozik egonen ez bagara ere, gai horiei guztiei buruz eztabaidatu eta hitzarmena lortu dezakegu. Aipatu diren eremu guztietan, hainbat motatako iritziak daude, eskola kontseiluan oso ongi ordezkaturik baitago Nafarroako gizartea. Nahiago dut optimista izan eta hitzarmena lortuko dugula pentsatu.

3. multzoa

NEK 2019ko azaroaren 27an abiatu zen egungo eraketarekin, eta, ordutik, 35 akordio lortu dira osoko bilkuran. Horietatik 32k (% 91ek) ez dute kontrako boto bat ere izan. Baina are azpimarragarriagoa da lortutako 35 akordioetatik 28 (% 80) aho batez onetsi direla.

Beraz, ez da ahalegin handia egin behar ondorioztatzeko NEKn adostasunera iristeko ohitura handia dagoela.

Hezkuntza eragile guztiak ordezkaturik dauden organo pluralean eta askotarikoan lortutako konbergentzia-maila dela eta, aurreikus liteke antzeko zerbait gertatzen dela beste eremu batzuetan lortzen den akordio-gaitasunean. Baina ez da hala.

- Zergatik uste duzue ez datozela bat hezkuntza eragileok lortzen duzuen adostasunaren eta alderdi politikoei parlamentuan lortzen duten adostasunaren artean?
- Zuen ustez, NEKren funtzionamenduaren zer ezaugarri eraman litezke eremu politikora, gure erkidegoan hezkuntzaren aldeko itun sozial batera iritsi ahal izateko?

3.1. Javier Azanzaren erantzuna

Uste dut desberdintasun handiak daudela eskola kontseiluaren eta parlamentuaren artean; azken batean, NEKn, lan egiteko dugun materiala hezkuntza da, eta, gainera, zuzenean eragiten digu. Horregatik interesatzen zaigu, hain zuzen, zenbait gai aurrera eramatea, gehienetan gure onerako baitira. Dirudenez, parlamentuan ez da hori gertatzen, eta horregatik daude desberdintasunak akordio mailari dagokionez.

3.2. Oihane Jordanaren erantzuna

Uste dugu hezkuntza agenteen artean ez dagoela akordio handirik; hala ere, eztabaidatzeko eta erabakiak hartzeko gaitasun handia dago, esparru politikoan baino gehiago behintzat.

Hezkuntza Departamentuak erakutsi du ez duela akordioetara iristeko ez gogo ez nahi handirik. Askotan, inoren laguntzarik gabe egiten ditu gauzak, ikasleak hezkuntza-prozesuaren erdigunean jarri gabe eta hezkuntza komunitatearekin adostu gabe.

Hala ere, gai batzuek gatazkak sortzen dituzte agenteen artean, eta ez dago jarrera konstruktiborik. Guk sistema integratzaile bat proposatzen dugu, eta gure sistemara ekartzen ditugu ikasle guztiak; beste batzuek, aldiz, baztertu egiten dituzte.

Erabakiak soilik aholku-emaeleak izateak, askotan, akordioak sinpleagoak izatea ahalbidetzen du, baina, erabakiaren sakontasunaren arabera, eskola kontseilua osatzen duten eragileen artean ere distantzia handiak ikusten dira.

Gure ustez, hamarkada luzez pribilegiatuak izan diren sektore batzuek ez dute inolako asmorik hezkuntza sistema demokratikoagoa, unibertsalagoa eta zuzenagoa eraikitzeke, horrek, neurri handi batean, orain arte izan dituzten pribilegioei uko egitea ekarriko bailuke.

Horren ondorioz egoera surrealistikak sortzen dira XXI. mendean, hala nola oraindik ere ikasleak generoaren arabera banatzen dituzten eskolak egotea eta, nolnahi ere, diru publikoa jasotzea.

Hori horrela, egia da eskola kontseiluan, eremu politikoan ez bezala, blokeen arteko lehia ez dela hain agerikoa, eta horrek ekosistema egokia sortzen duela gai jakin batzuetan zeharkako adostasunak eraikitzeko.

3.3. Pilar Lópezen erantzuna

Eztabaidaezina da urteetan zehar hezkuntzaren arloko hainbat akordio lortu direla NEKn, eta horietako batzuk esparru politikoan babestu direla.

Jarrerak hurbiltzea eta elkarrizketa tresna garrantzitsuak dira, guztiontzako kalitatezko hezkuntza izateko helburuak bateratu eta adostu ahal izateko. Horretarako, aldez aurretik, elkar ulertu beharra dago, eta guztiontzako esparru komun baten barruan hezkuntza sistemaren egonkortasuna eta koherentzia bermatuko duten politika komunak ezartzeko beharra onartu.

Hezkuntza askatasunean oinarritutako itun sozial eta politikoa izatea lortzen ez badugu, eta hezkuntzaren benetako arazoei aukera guztiak ulertzetik eta errespetatzetik abiatuta helden ez badie, duela urte batzuetatik gauden tokian jarraituko dugu, etengabe eztabaidatzen, eta hezkuntza sistemak ez du hobetuko; are gehiago, okerrera egingen du. Beharrezkoa den erantzukizun zentzu hori gabe, ikasleek eredu aldarokorri aurre egiten jarraituko dute, eta profesionalok, irakasleok eta irakasle ez diren langileok nahasketan, ziurgabetasunean, desengainuan eta etsipenean murgilduta jarraituko dugu. Politikariek ezin dute beren burua engainatu, eta ez dute halakorik egin behar; benetan gizartearen eta hezkuntzaren zerbitzura egon nahi badute, alde batera utzi behar dituzte beren jarrera *alderdikoia*, *eta guztien zerbitzura egon, gutxieneko baldintza batzuk partekatuta*.

3.4. Iosu Menaren erantzuna

Bat nator Oihanek diogenarekin: Nafarroako Eskola Kontseilua organo aholku-emailea denez, agian ez du merezi organo betearazlea edo legegilea balitz bezain beste eztabaidatzea. Horrez gain, nik uste dut harreman pertsonalak oso garrantzitsuak direla. Kontseilarien arteko harremanak, oro har, onak dira, eta horrek gauzak errazten ditu. Nik hezkuntzako profesional baten ikuspegitik aztertzen ditut gaiak; hortaz, lehenik eta behin pentsatzen dut ea honek nola hobetu edo okertu dezakeen ikasgeletako eguneroko lana, eta ea lor dezakegun ikasleak horrela motibatzea eta ikastea. Ez dut planteamendu ideologizaturik egiten, eta hori jarrera praktikoagoa da, adostasunera edo itunera iristeko irekiago bainago. Fokuetatik kanpo lan egiten dugu; komunikabideak osoko bilkuretara joan balira eta hori ikastetxeetako elkarten egoitzetara edo inplikaturako sindikatuen egoitzetara eramaten balitz, giroa desberdina izanen litzateke, zoritxarrez. Nire ustez, planteamendu ideologikoak positiboak dira, baina horrek ez du esan nahi ezer lortuko ez dugunik. Agian arazoa da ez dagoela itunak egiteko kulturarik, itunak sinatu egiten badira ere. Ez dut arazorik ikusten hitzarmenarekin aurrera jarraitzeko.

3.5. Jorge Lanchasen erantzuna

Nafarroako Eskola Kontseilua organo aholku-emailea da, jakina. Gutxi gorabehera bada-kigu zer boto egonen diren gai bakoitzean, baina, proiektu edo txosten osoa bozkatzean, ongi legoke aldeko botoak lortzea eta aurrera jarraitzea. Baina baliteke ordezkariaren batek

bere jarrera indarrez defendatzea, arrakastarik ez izatea eta, azkenean, boto gutxiago lortzea. Nik uste dut interesgarria izanen litzatekeela adostasun batetik hurrengo adostasunera joatea; partidaz partida, esaten den bezala. Baina hori, itun mailan jarrita, baliteke indar handiagoa izatea eta horren aurka edo alde egitea. Nik uste dut alderdi politikoek ere hala egiten dutela. Guztion ongia nahi dugu, alegia, hezkuntza pertsona guztiengana iristea, hezkuntzaren hainbat alderdirekin izan ohi ditugun arazoak alde batera utzita.

Nik, adibidez, esperientzia jakin bat izan nuen politikari ezkertiar batekin: gure ikastetxean zer egiten genuen aurkeztu nion, eta aho zabalik geratu zen. Baina, gero, parlamentura iritsi, eta kontrako botoa eman edo itunpeko ikastetxearen aurkako adierazpenak egin zituen. Nik uste dut hor dagoela arazoa; uste dut informazioa, presentzia edo gardentasuna falta dela. Kasu batzuetan, boto bakar bati esker lortzen da adostasuna, baita presidentearen kalitatezko botoari esker, eta, hain zuzen, horrela lortu ahal izan zen adostasuna. Nafarroako Eskola Kontseiluan, organo aholku-emailea bada ere, gizarte osoa dago ordezkaturata, eta, batzuetan, baita hezkuntzarekin zuzenean lotuta ez dauden beste pertsona batzuk ere. Baina, nire ustez, garrantzitsua da aintzat hartzea non garatzen den hezkuntza, eta horrek hezkuntzari ere mesede egiten dionez, gero eta gehiago hartu behar da kontuan.

3.6. María Rodríguez-en erantzuna

Nire esperientziatik hitz eginda, gurasoen federazioak agerian utzi dugu, azken urteotan, posible dela elkarrekin lan egitea, eta, batez ere, elkarrekin indartsuagoak garela eta babes handiagoa dugula. Posible da elkarrekin lan egitea, betiere norberaren egoa alde batera uzten badugu eta puntu komunak bilatzen baditugu, lantalde guztietan baitaude. Hala ere, lana osoa eta benetan eraginkorra izan dadin, beharrezkoa da, baita ere, itxuraz bat ez gatozen gaietan ados jartzea egiten duen ideia bat aurkitzeko lan egitea. Beraz, guk hori lortu badugu, kontuan hartuta gure seme-alaben hezkuntzari eskaintzen diogun

denbora gehiena eskuzabaltasunez eskaintzen dugula, ziur gaude gure parlamentua ere horretarako gai izanen dela.

Lehen esan dugun bezala, elkarrekin egindako lanean izan dugun esperientzia oso positiboa izan da. Gu adostasunetara iristeko gai izan gara, eta, bat ez gentozen gaietan, ados jartzen lagundu diguten ideiak landu ditugu. Gehiengoaren arabera osatzen diren kide anitzeko organoen funtzionamendu sistemak, beharbada, ez dira kide asko pozik uzten dituzten akordioak lortzeko adibiderik onena. Hala ere, denok eremu batzuetan amore emateko gai bagara eta, batez ere, beti sektore berak amore ematen ez badu, agian, gure erkidegoan hezkuntzaren aldeko benetako itun soziala lortzeko formula aurkitu dugu.

3.7. María Teresa Mòdolen erantzuna

Bat nator Herrikoa elkarteko presidente Mariarekin.

Bizi dugun egoera kontuan hartuta, federazio guztiak bildu gara. Ez gara itunpeko federazioak eta federazio publikoak, baizik eta gure seme-alaben hezkuntzaz arduratu dauden gurasoak.

Hori da garrantzitsuena: zer batzen gaituen ikustea, babesa bilatzea eta bereizten gaituzten alderdiak lantzea. Ez dugu hasi behar puntu ez-konstruktibo batetik, alegia, aipatu ditugun marra gorrietatik. Indarrak batzen saiatu behar dugu, iparra gal ez dezagun eta itun honen benetako protagonista zein den ahantz ez dezagun: gure seme-alabak, ikasleak.

Izan ere, askotan aipatzen dugu hezkuntza edota hezkuntzarako eskubidea, baina, parlamentua dugunez beti erdigunean, ahaztu egiten dugu haurrak direla garrantzitsuenak.

Hori dela eta, zehaztu nahi dugu familiak garela hezkuntzaren arduradun nagusiak; hortaz, hezkuntza komunitateko gainerako kideekin batera parte hartu behar dugu, ituna osatzeko.

Parlamentuaren aldean, gu irtenbideak bilatzen saiatzen gara, ekarpenak egiten ditugu, eta ikusten dugu ea non eman dezakegun amore edo non koka gaitzkeen; gainera, gure helburua ez da lege bat bestearen atzetik indargabetzea.

Espainiako estatuan, gure hezkuntza egoerari laguntzen ez dioten hainbat lege izan ditugu. Zortzigarren hezkuntza legea da egungoa, eta ez da posible parlamentua gai ez izatea eskola kontseiluak eta gizarteak benetan eskatzen dutena emateko.

Parlamentua gizartearen ordezkartza da; gizarteak adostasunak lortu baditu, parlamentuak ere lortu beharko litzuke.

Bukaera ekitaldia

Carlos Gimeno Gurpegui
Hezkuntzako kontseilaria

Arratsalde on.

Eskerrik asko Nafarroako Eskola Kontseiluaren hogeita seigarren jardunaldian parte hartu duten guztiei, Foru Komunitatean Hezkuntzaren aldeko Itun Sozial baten sorrera aztertzeko zereginean aritu direlako.

Lehenik eta behin, eskerrak eman nahi dizkiot jardunaldi hauek inauguratzen aritu den Nafarroako Gobernuko lehendakariari, horrek agerian uzten baitu Nafarroako Gobernuak interesa duela hezkuntza-arloan akordio bat, zeharkako akordio bat, akordio garrantzitsu bat lortzeko.

Halaber, Nafarroako Eskola Kontseiluko buru Manueli eta Koldo Sebastiáni eskerrak eman nahi dizkiet jardunaldi hauek gauzatzeko eta burutzeko egindako lan eta eginahilagatik, baita kanpotik etorri diren eta gurekin egon diren pertsonen ere. Atsegin handia izan da Encarna, Jesús, Álvaro, Nacho eta Xavier Bonal entzutea.

Azken mahaia deskribatu duena oso garrantzitsua da, Nafarroako Eskola Kontseilua ordezkatzeko baitu, eta, beraz, baita gure hezkuntza-komunitatea ere, bertan baitira Nafarroako hezkuntza-sistema ordezkatzeko sektore bakoitzeko kontseilukideak.

Garrantzitsua da Nafarroako Eskola Kontseiluan dagoen aniztasuna eta pluraltasuna kontuan hartzea; hala ikusi da batzuen eta besteen adierazpenetan, hitzetan, eta iritzietan. Nire ustez, lehen mailako balio demokratikoa da egotea, goi-mailako ordenamendu juridikoaren parte baitira, eta, beraz, uste dut funtsezkoa dela jardunaldi hauetan aniztasuna eta pluraltasuna hedatu izana.

Uste dut garrantzitsua dela, halaber, itun bat ezartzerakoan beharrezkoak diren inguruabarrak nabarmentzea. Esan behar dut ez nagoela oso ados finantzaketari buruz helarazi diren datuekin. Azaroaren 10ean, 40 herrialdek funtsezko akordio bat sinatu zuten indartzeko Hezkuntza Batzordearen 2020ko urriko akordioan eta hezkuntza-foroari buruz Hego Korean adostu zena; hots, barne-produktu gordinaren % 4tik % 6ra bitarte eta gastu publikoaren % 16tik % 20ra bitarte izan behar dela Hezkuntzarako. Nafarroako

Gobernuak Hezkuntza Departamenturako duen aurrekontu-proiektuak izapide bat izan du Ogasun Batzordean, ongi dakizueenez, Aurrekontua nola ixten den zehazki ikusi beharko da. Proiektuan Nafarroako Gobernuak barne-produktu gordinaren % 4,26 baino gehiago bideratzen du hezkuntzara. Datu kuantitatiboa da, eta horrek esan nahi du unibertsitatez kanpoko hezkuntzari ez ezik, 03 hezkuntzari eta unibertsitate-eremuari ere eskaintzen zaiola.

Indize horretan, Nafarroako Foru Komunitatea dagoeneko betetzen ari da UNESCO-ren azaroaren 10eko akordioa. Gainera, aurrekontu-proiektuan Nafarroako Gobernuaren aurrekontuaren guztizko zenbatekoa % 16,6 da (% 16tik % 20ra bitartekoa). Beraz, finantzaketaren arloan, uste dut Nafarroako Gobernuak itun baten aukerak bultzatzen eta kokatzen dituela ikuspegi horretatik.

Ikusi eta aztertu ditudan funtsezko hiru gai azpimarratu nahi ditut.

Uste dut begirada aldatzeko eskatu dela. Garrantzitsua da kontuan hartzea hezkuntza dela desberdinkeriarri aurre egiteko tresnarik garrantzitsuena. Goizeko lehen orduetan oso argi entzun da Xabier Bonoren hitzaldian eta, jakina, uste dut gai hori garrantzitsua dela ikusteko hezkuntza ez dela soilik Gobernuaren kontua, baizik eta herritarren eta gizartearena, Gobernuko presidentek inaugurazioan esan duen gisan.

Lege bat guztiek onar dezaten, egonkortasun finantzarioa, politikoa eta soziala behar da, partaidetza behar da eta adostasuna behar da; hala ez bada, beti izanen dira erantzun bat edo beste duten legeak. Jardutea ez ezik, zer ondoren uzten den ere funtsezkoa da. Garrantzitsua hezkuntza kokatzen jakitea, norantz zuzentzen den, zer lortu nahi dugun eta nori utzi nahi diogun etorkizuneko ondorena.

Jakina, Nafarroako Eskola Kontseiluko buruak adierazi du, Estatuko Eskola Kontseiluko buruak bezala, prozedura bat izan behar dela; eta uste dut, prozedura horrek balioa eta arrakasta izan dezan, hezkuntza-komunitatea erdigunean jarri behar duela, ezarriko den akordioaren bihotzean, eta zentzu horretan ez dut aurkitzen Nafarroako Eskola Kontseilua baino toki hoberik, hura baita akordio bat hasteko plataforma egokia. Agerikoa denez, zailtasunak azalduz joanen dira, behin diagnostiko bateratu bati hasiera emateko azterketa ezarri joan ahala. Adibidez, zenbait hizlarik hitz egin dute haur-hezkuntzak desberdintasunak murrizteko eta esku-hartze goiztiarrerako duen garrantziaz. Hala ere, ikusi dugu zailtasun handiak izan direla autonomia-erkidegoek Europako Batzordearen funtsak erabiltzeko 0-3 urteko etaparako. Beraz, nahiz eta ados jarri, zailtasunak datoz nola gauzatu erabakitzerakoan. Alde horretatik, lan garrantzitsua, interesgarria eta etengabea da desegin edo zuzendu behar dena. Beti gustatzen zait gai gatazkatsuetan edo ikuspegi desberdinak dituzten egoeretan, pluraltasuna eta aniztasuna tarteko dela, Sénecaren esaldi bat gogoratzea, zeinak esaten duen errealitatea, jakinduria dela bereizten jakitea non alda dezakegun errealitatea eta gure nahietara egokitu eta non utzi behar dugun, azkartasunez, aldatu gabe. Horrek ez du esan nahi ezin dugunik erlazionatu gertaerekin bestelako moduan. Horretarako, garrantzitsua da diagnostiko bateratua eta prozedura izatea, errealitatea ezagutu behar baita.

Nafarroako Gobernuko kontseilari gisa, eraikitzen duten desadostasunak aldarrikatu nahi ditut, eta guztion ongiaren garrantzia ere adierazi nahi dut. Desadostasun horiek akordioak sortzen dituzte, baina, gainera, uste dut adostasunek ez dutela idilikoak izan behar, baina egon behar dutela.

Hezkuntza-komunitateari agintzen zaion lana korapilatsua da, denok ezagutzen baitugu 40 urte hauetan hezkuntzaren aldeko itun bat sortzeko egin diren saiakerak.

Aragoiko Eskola Kontseiluko buruak, adierazi du nola ebatzi zen egokitasunez prozesu oso bat. Eta gisa horretan ebatzi gabeko beste batzuk ere egon daitezke. Esate baterako, Estatuan, 2010eko apirilean, Ángel Gabilondo bezalako ministro bat zegoen buru, eta 138 bilera egin zituen hezkuntzako sektoreekin, GKEekin, hezkuntzako eragileekin, kontseiluekin zein autonomia-erkidegoekin.

Itun horrek 12 helburu eta 147 jarduera zituen eta Aragoiko Eskola Kontseiluko buruak esan duen bezala, idatzi egin zen, baina ez zen sinatu. Bazen konpromisoa Estatuaren Aurrekontu Orokorretan aurrekontu-ekitaldi bakoitzeko 1.570 milioi sartzeko hezkuntzaren eremuan, eta, jakina, hori ez zen gauzatu.

Ministroak lan hori jaso nahi izan zuen, ez zion uko egin nahi izan egoera horri, eta balioa eman zion, nahiz eta zenbait alderdi politikok ez zuten akordioa sinatu eta 22 legegintza-ekimen aldarrikatu zituzten, une horretan iragartzen zirenak eta noiz sortuko zain egon zirenak. Azkenik, ezin izan zen burutu prest zegoenean. Lan eta interes handia, lidergoa... baziren. Era berean, 2018ko martxoan ere ahalegin frustratua egin zen, kasu honetan, beste eragile politiko batzuek ulertu zutelako ez zirela 5.000 milioi oinarritzko jarri, eta ez zela aurreikusten aurrekontuetan urteko 1.500 milioi ezarriko zirenik, eta ez ginela hurbilduko hezkuntzaren finantzaketan BPGaren % 5era.

Nik ituna aldarrikatzen dut gai batengatik; hezkuntza-eremuan aldaketak gertatzen ari dira eta, gainera, hezkuntza garaia bera ere aldatzear da. Ikuspegi horrek jarrerak aldatu behar ditu balioak eta, aldi berean, jokabideak sor daitezten.

Hezkuntza garaiaren aldaketa aro horretan, aldaketa bizkorra eta sakona gertatuko da, eta, nolabait, ziurgabetasun batzuk ditu. Testuingurua aldakorra da, ambigua, ebidentzia gutxikoa, eta, beraz, uste dut baliabide guztiak behar direla, elkartzen gaituena, batasuna aldarrikatu behar dugula, norabide berean ibiltzeko, diferentziak gorabehera, eskumenen lidergoa eta lidergo politikoa kaltetu gabe, hori ere guztiz beharrezkoa baita eta, gainera, herritarrek agintzen dutenaren ondorio baita.

Mezu baikor bat helarazi behar da. Benetako lazeria izan da eta da pandemia, baina autonomia-erkidego guztiek jarduteko modu bat ere helarazi dute. Jarduerak lehenetsi ditugu eta, gainera, modu bateratuan. Testuinguruan nola lan egin daitekeen ikusteko ariketa bat da. Hezkuntzako Konferentzia Sektorialaren esparruan, herritarrek baliatu ahal izan dituzten eta gauzatu diren akordioetan.

Azkena, urtarrilaren 4an, Hezkuntzako Konferentzia Sektorialaren, Osasuneko Lurralde arteko Konferentziaren eta Unibertsitate Politikako Konferentzia Nagusiaren arteko ezohiko konferentzia bateratuaren bidez. Konferentzia horretan herrialde-akordio bat deskribatu da. Akordio horretan, aurrez aurreko hezkuntza-modalitatearen alde egin dute 73 mandatarik, tartean, ministroak, lehendakariak, eta osasuneko, unibertsitateko eta hezkuntzako kontseilariak. Nafarroa izan zen 2020an aurrez aurreko hezkuntza-modalitatea ezarri zuen erkidego bakarra maila eta etapa guztietan. Pozgarri zait urtarrilaren 4an autonomia-erkidego guztiek eta orientazio politiko guztiek aurrez aurrezko hezkuntza-modalitatearen alde egin izana, 2020ko abuztuan ez baitzen erraza ezartzen eta erkidego honetan izugarri konplexua izan baitzen.

Beraz, talde politikoekiko nolabaiteko ironiaz hemen adierazten zena gorabehera, alderdi politiko guztiek beren hauteskunde-programan eraman dute itun bat sortzeko edo lortzeko beharra.

Ezin zaio uko egin, baina gai konplexua da, eta ez ditut ikusten itun batera iristeko adierazgarririk onenak. Egun batean, Hezkuntzako zuzendari nagusiarekin hitz egin nuen, parte hartzekoa baitzen Salamancan Espainia 2050eko hezkuntzaren aldeko itunari buruzko mahai batean, Moncloako bulego prospektiboak koordinaturik. Hasieran planteatu ziguten galdera: hobe ote den itun batera iristea edo hobe ote den akordio partzietara iristea. Nire erantzuna: itun batera iristen ez bagara, akordio partzietara iritsiko gara. Galdera zentzu horretan birformulatu beharko litzateke, baina, jakina, helburu erabat ukaezina da, eta uste dut gizarte gisa, komunitate gisa, horri heldu behar diogula eta, gainera, gaur goizean entzun dudan esaldi batekin geratu nahi dut: aukera paregabea da eta aprobe txatu egin behar dugula uste dut.